

**PARLAMENT FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

ISSN 1512-7079

358

Na osnovu člana IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

**O PROGLAŠENJU KRIVIČNOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Prolašava se Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Predstavničkog doma od 8. jula 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. jula 2003. godine.

Broj 01-529/03
28. jula 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

**KRIVIČNI ZAKON
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

OPĆI DIO

I - GLAVA PRVA

Član 1.

Predmet ovog zakona

Ovim zakonom se uređuje opći dio krivičnog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i krivična djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Član 2.

Značaj izraza u ovom zakonu

- (1) *Krivično zakonodavstvo* u Federaciji sačinjavaju krivičnopravne odredbe sadržane u ovom zakonu, drugim zakonima Federacije i zakonima kantona.
- (2) *Teritorija Federacije* je kopnena teritorija, obalno more i vodene površine unutar njenih granica, te zračni prostor nad njima.

- (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani službenik ili druga službena osoba u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim organima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno vrši službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlašćena osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povjereno obavljanje javnih ovlašćenja, a koja u okviru tih ovlasti obavlja određenu funkciju; te druga osoba koja obavlja određenu službenu funkciju na osnovu ovlašćenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona.
- (4) *Vojna osoba* je vojnik na odsluženju vojne obaveze, pitomac vojne škole, djelatni mlađi oficir, oficir, vojni službenik i osoba iz rezervnog sastava dok se nalazi na vojnoj službi te civilna osoba koja vrši određenu vojnu dužnost.
- (5) Kad je kao učinitelj pojedinog krivičnog djela označena službena osoba ili vojna osoba, osobe iz stava 3. ovog člana mogu biti učinitelji tih djela, ako iz obilježja pojedinog krivičnog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da učinitelj može biti samo neka od tih osoba.
- (6) *Odgovorna osoba* je osoba u privrednom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je s obzirom na njenu dužnost ili na osnovu posebne ovlasti povjeren određeni krug poslova koji se odnose na primjenu zakona ili propisa donesenih na osnovu zakona, ili općeg akta privrednog društva ili druge pravne osobe u upravljanju i rukovanju imovinom, ili se odnose na rukovođenje proizvodnjom ili nekom drugom privrednom djelatnošću ili na nadzor nad njima. Odgovornom osobom smatra se i službena osoba u smislu stava 3. ovog člana kad su u pitanju radnje čijim je učiniteljem označena odgovorna osoba, a nisu propisane kao krivično djelo odredbama glave o krivičnim djelima protiv službene i druge odgovorne funkcije ili odredbama o krivičnim djelima čiji je učinitelj službena osoba propisanim u nekoj drugoj glavi ovog zakona ili drugim zakonom Federacije ili kantona.
- (7) Kad je kao učinitelj krivičnih djela označena službena ili odgovorna osoba, sve osobe iz st. 3. i 5. ovog člana mogu biti učinitelji tih djela, ako iz zakonskih obilježja pojedinog krivičnog djela ne proizilazi da učinitelj može biti samo neka od tih osoba.

- (8) *Strana službena osoba* je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog organa strane države, javni službenik međunarodne organizacije i njezinih tijela, sudija i drugi službenik međunarodnog suda, službujući u Federaciji.
- (9) *Dijete* je, u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila četrnaest godina života.
- (10) *Maloljetnik* je, u smislu ovog zakona, osoba koja nije navršila osamnaest godina života.
- (11) *Pravna osoba* je, u smislu ovog zakona, Bosna i Hercegovina, Federacija, Republika Srpska, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općina, mjesna zajednica, svaki organizacioni oblik privrednog društva i svi oblici povezivanja privrednih društava, ustanova, ustanova i drugi oblici udruživanja koji mogu sticati sredstva i koristiti ih na isti način kao i svaka druga institucija ili organ koji ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravne osobe.
- (12) *Privredno društvo* je, u smislu ovog zakona, korporacija, poduzeće, ortakluk i svaki organizacioni oblik registriran za obavljanje privredne aktivnosti.
- (13) *Udruženje* je bilo koji oblik udruživanja tri ili više osoba.
- (14) *Više osoba* je najmanje dvije osobe ili više njih.
- (15) *Skupina ljudi* je najmanje pet osoba ili više njih.
- (16) *Grupa ljudi* je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog činjenja krivičnih djela, pri čemu svaka od tih osoba učestvuje u učinjenju krivičnog djela.
- (17) *Organizirana grupa ljudi* je grupa ljudi koja je formirana, a nije nastala spontano, radi izravno slijedećeg učinjenja krivičnog djela, čiji članovi ne moraju imati formalno određene uloge, koja ne mora imati slijed članstva niti razvijenu organizaciju.
- (18) *Zločinačka organizacija* je organizirana grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna.
- (19) *Izbjeglica ili raseljena osoba* je, u smislu ovog zakona, osoba koja je napustila svoju imovinu na području Federacije u vremenu između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine, za koju se pretpostavlja da je izbjeglica ili raseljena osoba po Aneksu 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.
- (20) *Članovi porodice*, u smislu ovog zakona, jesu: bračni i izvanbračni drug, bivši bračni i izvanbračni drug, krvni rođak u ravnoj liniji, usvojitelj i posvojenik, rođak u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno i srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno.
- (21) *Tajna Federacije, kantona, grada i općine* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na osnovu zakona, određena tajnom Federacije, čijim bi otkrivanjem nastupile štetne posljedice za Federaciju, kanton, grad i općinu.
- (22) *Vojna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili aktom nadležnog organa Federacije donesenim na osnovu zakona proglašena vojnom tajnom.
- (23) *Službena tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležne institucije u Federaciji, kantonu, gradu i općini donesenim na osnovu zakona proglašena službenom tajnom.
- (24) *Poslovna tajna* je podatak ili isprava koja je zakonom, drugim propisom ili općim aktom privrednog društva, ustanove ili druge pravne osobe određen poslovnom tajnom, a koji predstavlja proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada, te drugi podatak zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine privredne interese.
- (25) *Profesionalna tajna* je podatak o osobnom ili obiteljskom životu stranaka koji saznaju odvjetnici, branitelji, notari, doktori medicine, doktori stomatologije, primalje ili drugi zdravstveni djelatnici, psiholozi, djelatnici staranja, vjerski ispovjednici i druge osobe u obavljanju svog zvanja.

- (26) *Isprava* je svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značenja za pravne odnose.
- (27) *Novac* je kovano ili papirno sredstvo plaćanja koje je na osnovu zakona u opticaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.
- (28) *Znaci za vrijednost* podrazumijevaju i strane znakove za vrijednost.
- (29) *Pokretnina* je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, topline ili kretanja, te telefonski i drugi impulsi.
- (30) *Motorno vozilo* je svako prometno sredstvo na motorni pogon u kopnenom, vodenom ili zračnom prometu.
- (31) *Sila* je i primjena hipnoze ili omamljujućih sredstava s ciljem da se ko protiv svoje volje dovede u nesvjesno stanje ili onesposobi za otpor.
- (32) *Opojna droga* je medicinski lijek ili opasna supstanca s adiktivnim i psihotropnim svojstvima, ili supstanca koja se lahko može pretvoriti u takvu supstancu ako podliježe nadzoru po međunarodnoj konvenciji koju je Bosna i Hercegovina potvrdila, ili supstanca koja je proglašena opojnom drogom od nadležne institucije Bosne i Hercegovine ili nadležne institucije entiteta.
- (33) *Izražavanje* u jednom gramatičkom rodu, muškom ili ženskom, uključuje oba roda fizičkih osoba.

II - GLAVA DRUGA

OSNOVNE ODREDBE

Član 3.

Osnova i granice krivičnopravne prinude

- (1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako ugrožavaju ili povrjeđuju osobne slobode i prava čovjeka, te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Federacije i međunarodnim pravom da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez krivičnopravne prinude.
- (2) Propisivanje krivičnih djela i vrste i mjere krivičnopravnih sankcija zasniva se na nužnosti primjene krivičnopravne prinude i njenoj razmjernosti jačini opasnosti za osobne slobode i prava čovjeka, te druge osnovne vrijednosti.

Član 4.

Načelo zakonitosti

- (1) Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.
- (2) Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

Član 5.

Vremensko važenje Krivičnog zakona

- (1) Prema učinitelju krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (2) Ako se poslije učinjenja krivičnog djela zakon jednom ili više puta izmijeni, primijenit će se zakon koji je blaži za učinitelja.

Član 6.

Vrste krivičnopravnih sankcija

Krivičnopravne sankcije jesu: kazne, mjere upozorenja, sigurnosne mjere i odgojne mjere.

Član 7.

Svrha krivičnopravnih sankcija

Svrha krivičnopravnih sankcija jeste:

- a) preventivni uticaj na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela;
- b) sprečavanje učinitelja da učini krivična djela i podsticanje njegovog preodgoja.

Član 8.

Ograničenja u izvršenju krivičnopravnih sankcija

Učinitelju krivičnog djela u izvršenju krivičnopravne sankcije mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara prirodi i sadržaju te sankcije i samo na način kojim se osigurava poštivanje osobe učinitelja i njegovo ljudsko dostojanstvo, u skladu sa međunarodnim pravom.

III - GLAVA TREĆA

PRIMJENA KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA U
FEDERACIJI

Član 9.

Isključenje primjene krivičnog zakonodavstva u Federaciji prema djeci

Krivično zakonodavstvo u Federaciji ne primjenjuje se prema djetetu koje u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršilo četrnaest godina života.

Član 10.

Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji prema maloljetnicima

Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema maloljetnicima u skladu sa glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Član 11.

Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji na pravne osobe

Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se na pravne osobe u skladu sa glavom XIV (*Odgovornost pravnih osoba za krivična djela*) ovog zakona i drugim zakonima u Federaciji.

Član 12.

Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji prema svakom ko na teritoriji Federacije učini krivično djelo

- (1) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko učini krivično djelo na teritoriji Federacije.
- (2) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko učini krivično djelo na domaćem plovilu, bez obzira na to gdje se plovilo nalazilo u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (3) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko učini krivično djelo u domaćem civilnom zrakoplovu dok je u letu ili u domaćem vojnom zrakoplovu, bez obzira na to gdje se zrakoplov nalazio u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

Član 13.

Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji za krivična djela učinjena na području Bosne i Hercegovine

- (1) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema svakom ko na teritoriji Bosne i Hercegovine učini:
 - a) bilo koje krivično djelo protiv ustavnog poretka Federacije iz glave XV (*Krivična djela protiv ustavnog poretka Federacije*) ovog zakona;
 - b) krivično djelo protiv službene ili odgovorne osobe u vezi sa njezinom službom.
- (2) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema državljaninu Bosne i Hercegovine koji izvan teritorije Federacije učini bilo koje drugo krivično djelo osim onih koja su obuhvaćena odredbom stava 1. ovog člana.
- (3) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Federacije prema Bosni i Hercegovini, njezinom državljaninu ili prema Federaciji ili njezinom državljaninu učini bilo koje krivično djelo koje nije obuhvaćeno odredbom stava 1. ovog člana.
- (4) Krivično zakonodavstvo u Federaciji primjenjuje se prema strancu koji izvan teritorije Federacije prema

stranoj državi ili prema strancu učini krivično djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. Ako zakonom nije drukčije propisano, sud u takvom slučaju ne može izreći kaznu težu od kazne propisane zakonom zemlje u kojoj je krivično djelo učinjeno.

- (5) U slučajevima iz st. 2. i 3. ovog člana krivično zakonodavstvo u Federaciji primijenit će se samo ako se učinitelj krivičnog djela zatekne na teritoriji Federacije ili bude izručen, a u slučaju iz stava 4. ovog člana samo ako se učinitelj zatekne na teritoriji Federacije i ne bude izručen drugoj državi.

Član 14.

Primjena općeg dijela ovog zakona

- (1) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se prema učiniteljima svih krivičnih djela propisanih zakonima u Federaciji.
- (2) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se prema maloljetnicima, osim ako zakonom nije drukčije propisano.
- (3) Odredbe općeg dijela ovog zakona primjenjuju se na pravne osobe, osim ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

IV - GLAVA ČETVRTA

ZASTARJELOST

Član 15.

Zastarjelost krivičnog gonjenja

- (1) Ako u ovom zakonu nije drukčije propisano, krivično se gonjenje ne može poduzeti kad od učinjenja krivičnog djela protekne:
 - a) trideset pet godina za krivično djelo s propisanom kaznom dugotrajnog zatvora;
 - b) dvadeset godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko deset godina;
 - c) petnaest godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina;
 - d) deset godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko tri godine;
 - e) pet godina za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko jedne godine;
 - f) tri godine za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom.
- (2) Ako je za krivično djelo propisano više kazni, rok zastarjelosti određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Član 16.

Tok i prekid zastarjelosti krivičnog gonjenja

- (1) Zastarijevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično djelo učinjeno.
- (2) Zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu krivično gonjenje ne može poduzeti ili nastaviti.
- (3) Zastarijevanje se prekida svakom procesnom radnjom koja se poduzima radi gonjenja učinitelja zbog učinjenog krivičnog djela.
- (4) Zastarijevanje se prekida i kad učinitelj, u vrijeme dok teče rok zastarjelosti, učini isto tako teško ili teže krivično djelo.
- (5) Sa svakim prekidom zastarijevanje počinje ponovno teći.
- (6) Zastarjelost krivičnog gonjenja nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastarjelost krivičnog gonjenja.

Član 17.

Zastarjelost izvršenja kazne

Ako u ovom zakonu nije drukčije propisano, izrečena se kazna neće izvršiti kad od dana pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) trideset pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
- b) dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
- c) petnaest godina ako je izrečena kazna zatvora preko pet godina;

- d) deset godina ako je izrečena kazna zatvora preko tri godine;
- e) pet godina ako je izrečena kazna zatvora preko jedne godine;
- f) tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna.

Član 18.

Zastarjelost izvršenja sporedne kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastarjelost izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne nastupa kad proteknu dvije godine od dana pravosnažnosti presude kojom je ta kazna izrečena.
- (2) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja, sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti i sigurnosne mjere oduzimanja predmeta nastupa kad protekne pet godina od dana pravosnažnosti odluke kojom su te mjere izrečene.
- (3) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija i sigurnosne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom nastupa kad protekne onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.

Član 19.

Tok i prekid zastarijevanja izvršenja kazne i sigurnosnih mjera

- (1) Zastarijevanje izvršenja kazne počinje od dana pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena, a u slučaju opoziva uvjetne osude od dana pravosnažnosti odluke o opozivu uvjetne osude.
- (2) Zastarijevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može poduzeti.
- (3) Zastarijevanje se prekida svakom radnjom nadležnog organa koja se poduzima radi izvršenja kazne.
- (4) Sa svakim prekidom zastarijevanje počinje ponovno teći.
- (5) Zastarjelost izvršenja kazne nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko zakon propisuje za zastarjelost izvršenja kazne.
- (6) Odredbe st. od 2. do 5. ovog člana primjenjuju se i na zastarjelost izvršenja sigurnosnih mjera.

Član 20.

Nezastarivost krivičnog gonjenja i izvršenja kazne

Krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijeva za krivična djela za koja po međunarodnom pravu zastarjelost ne može nastupiti.

V - GLAVA PETA KRIVIČNO DJELO

Član 21.

Krivično djelo

Krivično djelo jeste protupravno djelo koje je zakonom propisano kao krivično djelo, čija su obilježja propisana zakonom i za koje je zakonom propisana krivičnopravna sankcija.

Član 22.

Način učinjenja krivičnog djela

- (1) Krivično djelo se može učiniti činjenjem ili nečinjenjem.
- (2) Krivično djelo je učinjeno nečinjenjem kad je učinitelj koji je pravno obavezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice krivičnog djela to propustio učiniti, a takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako učinjenju tog krivičnog djela činjenjem.

Član 23.

Vrijeme učinjenja krivičnog djela

Krivično djelo je učinjeno u vrijeme kad je učinitelj radio ili bio dužan raditi, bez obzira na to kad je posljedica činjenja ili nečinjenja nastupila.

Član 24.

Mjesto učinjenja krivičnog djela

- (1) Krivično djelo je učinjeno kako u mjestu gdje je učinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je

posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelimično nastupila.

- (2) Krivično djelo je u slučaju kažnjivog pokušaja učinjeno kako u mjestu gdje je učinitelj radio ili je bio dužan raditi, tako i u mjestu gdje je prema njegovom umišljaju posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja potpuno ili djelimično trebala nastupiti.
- (3) Krivično djelo je u slučaju saučesništva učinjeno u mjestu utvrđenom u stavu 1. ovog člana i u mjestu gdje je saučesnik radio ili je bio dužan raditi ili u mjestu gdje je prema umišljaju saučesnika posljedica njegovog činjenja ili nečinjenja trebala nastupiti.

Član 25.

Beznačajno djelo

Nije krivično djelo ono djelo koje je, iako sadrži zakonska obilježja krivičnog djela, zbog načina učinjenja, neznatnosti ili nepostojanja štetnih posljedica i niskog stepena krivične odgovornosti učinitelja beznačajno djelo.

Član 26.

Nužna odbrana

- (1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.
- (2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinitelj od sebe ili od drugog odbije istovremeni ili direktno predstojeći protivpravni napad, a koja je srazmjerna napadu.
- (3) Učinitelj koji prekorači granice nužne odbrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinio zbog jake razdraženosti ili straha izazvanog napadom, može se i osloboditi kazne.

Član 27.

Krajnja nužda

- (1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u krajnoj nuždi.
- (2) Krajnja nužda postoji kad je djelo učinjeno da učinitelj od sebe ili od drugog otkloni istovremenu ili direktno predstojeću neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pritom učinjeno zlo nije veće od zla koje je prijetilo.
- (3) Učinitelj koji sam izazove opasnost, ali iz nehata, ili prekorači granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinjeno pod naročito olakšavajućim okolnostima, može se i osloboditi kazne.
- (4) Nema krajnje nužde ako je učinitelj bio dužan izložiti se opasnosti.

Član 28.

Pokušaj

- (1) Ko s umišljajem započne činjenje krivičnog djela, ali ga ne dovrši kaznit će se za pokušaj krivičnog djela ako se za to krivično djelo može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog krivičnog djela kad zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.
- (2) Učinitelj će se za pokušaj krivičnog djela kazniti u granicama kazne propisane za to krivično djelo, a može se i blaže kazniti.

Član 29.

Nepodobni pokušaj

Učinitelj koji pokuša učiniti krivično djelo neprikladnim sredstvom ili prema neprikladnom predmetu, može se osloboditi kazne ili se može blaže kazniti.

Član 30.

Dobrovoljni odustanak

- (1) Učinitelj koji je pokušao učiniti krivično djelo, ali je dobrovoljno odustao od kažnjivog pokušaja može se osloboditi kazne.
- (2) U slučaju dobrovoljnog odustanka od kažnjivog pokušaja, učinitelj će se kazniti za one radnje koje čine neko drugo samostalno krivično djelo.

Član 31.

Saučinitelj

Ako više osoba zajednički učini krivično djelo, učestvovanjem u učinjenju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjenju krivičnog djela, svaka će se od njih kazniti kaznom propisanom za to krivično djelo.

Član 32.

Podstrekavanje

- (1) Ko drugog s umišljajem podstrekava da učini krivično djelo kaznit će se kao da ga je sam učinio.
- (2) Ko drugog s umišljajem podstrekava na učinjenje krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a krivično djelo ne bude ni pokušano kaznit će se kao za pokušaj krivičnog djela.

Član 33.

Pomaganje

- (1) Ko drugom s umišljajem pomogne u učinjenju krivičnog djela, kaznit će se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.
- (2) Kao pomaganje u učinjenju krivičnog djela smatra se naročito: davanje savjeta ili uputa kako da se učini krivično djelo, stavljanje na raspolaganje učinitelju sredstava za učinjenje krivičnog djela, uklanjanje prepreka za učinjenje krivičnog djela, te unaprijed obećano prikrivanje krivičnog djela, učinitelja, sredstava kojima je krivično djelo učinjeno, tragova krivičnog djela ili predmeta pribavljenih krivičnim djelom.

Član 34.

Granice krivične odgovornosti i kažnjivost saučesnika

- (1) Saučesnik je krivično odgovoran u granicama svojeg umišljaja ili nehata, a podstrekač i pomagač u granicama svog umišljaja.
- (2) Saučesnika, podstrekača ili pomagača koji dobrovoljno spriječi učinjenje krivičnog djela sud će osloboditi kazne.
- (3) Osobni odnosi, svojstva i okolnosti zbog kojih zakon isključuje krivičnu odgovornost ili dopušta oslobodenje od kazne ili ublažavanje kazne mogu se uzeti u obzir samo onom učinitelju, saučesniku, podstrekaču ili pomagaču kod kojega takvi odnosi, svojstva i okolnosti postoje.

VI - GLAVA ŠESTA

KRIVIČNA ODGOVORNOST

Član 35.

Sadržaj krivične odgovornosti

- (1) Krivično je odgovoran učinitelj koji je uračunljiv i kriv za učinjeno krivično djelo.
- (2) Učinitelj je kriv ako je krivično djelo učinio s umišljajem.
- (3) Učinitelj je kriv i ako je krivično djelo učinio iz nehata, ako to zakon izričito propisuje.

Član 36.

Uračunljivost

- (1) Nije uračunljiva osoba koja u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije mogla shvatiti značaj svog djela ili nije mogla upravljati svojim postupcima zbog trajne ili privremene duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog psihičkog razvoja (neuračunljivost).
- (2) Učinitelj krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena zbog nekog stanja iz stava 1. ovog člana, može se blaže kazniti (bitno smanjena uračunljivost).
- (3) Krivično je odgovoran učinitelj krivičnog djela koji se upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje krivično djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u pogledu krivičnog djela kod njega postojao nehat a zakon za takvo krivično djelo propisuje krivičnu odgovornost i za nehat (samoskrivljena neuračunljivost).

- (4) Bitno smanjena uračunljivost u koju se učinitelj doveo na način iz stava 3. ovog člana ne može biti osnov za ublažavanje kazne.

Član 37.

Umišljaj

- (1) Krivično se djelo može učiniti s direktnim ili eventualnim umišljajem.
- (2) Učinitelj postupa s direktnim umišljajem kada je bio svjestan svog djela i htio njegovo učinjenje.
- (3) Učinitelj postupa s eventualnim umišljajem kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

Član 38.

Nehat

- (1) Krivično djelo može se učiniti iz svjesnog ili nesvjesnog nehata.
- (2) Učinitelj postupa iz svjesnog nehata kada je bio svjestan da zbog njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olahko držao da ona neće nastupiti ili da će je moći spriječiti.
- (3) Učinitelj postupa iz nesvjesnog nehata kada nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Član 39.

Stvarna zabluda

- (1) Nije krivično odgovorna osoba koja u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije bila svjesna nekog njegovog zakonom propisanog obilježja, ili koja je pogrešno smatrala da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dopušteno.
- (2) Ako je osoba bila u zabludi iz nehata, krivično je odgovorna za krivično djelo učinjeno iz nehata ako zakon za to krivično djelo propisuje kažnjavanje i za nehat.

Član 40.

Pravna zabluda

Učinitelj krivičnog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

VII - GLAVA SEDMA

KAZNE

Član 41.

Vrste kazni

- (1) Krivično odgovornim učiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove kazne:
 - a) kazna zatvora;
 - b) novčana kazna.
- (2) Kazna zatvora može se izreći samo kao glavna kazna.
- (3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.
- (4) Ako je za jedno krivično djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.
- (5) Za krivična djela učinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom, ili kad je zakonom propisano da će se učinitelj kazniti kaznom zatvora ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Član 42.

Svrha kažnjavanja

Svrha kažnjavanja jeste:

- a) da se izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela;
- b) da se utiče na učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela;
- c) da se utiče na ostale da ne učine krivična djela;
- d) i da se utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravедnosti kažnjavanja učinitelja.

Član 43.

Kazna zatvora

- (1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti duža od dvadeset godina.
- (2) Za najteže oblike teških krivičnih djela učinjenih s umišljajem može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset do četrdeset pet godina (dugotrajni zatvor).
- (3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino krivično djelo.
- (4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći učinitelju koji u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršio dvadeset jednu godinu života.
- (5) Pod uvjetima propisanim glavom X (*Pravila o odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i o kažnjavanju maloljetnika*) ovog zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, prirodi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna lišenja slobode.
- (6) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci i na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.
- (7) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržane tri petine te kazne.

Član 44.

Rad za opće dobro na slobodi

- (1) Kad sud odmjeri i izrekne kaznu zatvora od najviše šest mjeseci može istovremeno odrediti da se izrečena kazna, uz pristanak optuženog, zamijeni radom za opće dobro na slobodi.
- (2) Odluka da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na slobodi zasniva se na ocjeni da, uzimajući u obzir sve okolnosti koje određuju vrstu i mjeru kazne, izvršenje kazne zatvora ne bi bilo prijeko potrebno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, ali istovremeno uvjetna kazna ne bi bila dovoljna za postizanje opće svrhe krivičnopravnih sankcija.
- (3) Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju srazmjernom izrečenoj kazni zatvora od najmanje deset do najviše šezdeset radnih dana. Rok za izvršenje rada za opće dobro na slobodi ne može biti kraći od jednog mjeseca niti duži od jedne godine.
- (4) Pri ocjenjivanju trajanja rada za opće dobro na slobodi, kao i vremena izvršenja tog rada, sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje i mogućnosti učinitelja, s obzirom na njegovu osobnu situaciju i zaposlenje.
- (5) U slučaju kada osuđenik po isteku određenog roka nije izvršio ili je samo djelimično izvršio rad za opće dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vremenu preostalog rada za opće dobro na slobodi.
- (6) Zamjena kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi može se primijeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama člana 47. (*Zamjena novčane kazne*) ovog zakona.
- (7) Raspoređivanje na rad za opće dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta obavlja kantonalno ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, vodeći računa o njegovim sposobnostima i znanjima.

Član 45.

Uvjetni otpust

- (1) Osuđeni koji je izdržao polovinu, te, izuzetno, osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora, pod uvjetom da ne učini novo krivično djelo prije isteka trajanja kazne (uvjetni otpust).
- (2) Osuđeni koji je izdržao polovinu kazne zatvora može biti oslobođen izdržavanja kazne zatvora ako se za vrijeme izdržavanja kazne zatvora njegovo ponašanje popravi do te mjere da se može opravdano očekivati da će se nakon otpusta s izdržavanja kazne zatvora ponašati primjereno, a naročito da neće učiniti krivična djela. Prilikom odlučivanja o uvjetnom otpustu osuđenog, uzet će se u obzir njegovo ponašanje tokom izdržavanja kazne i druge

okolnosti koje ukazuju na to da je svrha kažnjavanja postignuta.

- (3) Osuđeni koji je izdržao jednu trećinu kazne zatvora može biti uvjetno otpušten ukoliko postoje uvjeti iz stava 1. ovog člana i ukoliko posebne okolnosti vezane za ličnost osuđenog jasno ukazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.
- (4) Osuđeni na kaznu dugotrajnog zatvora može biti uvjetno otpušten nakon izdržane tri petine te kazne.

Član 46.

Opoziv uvjetnog otpusta

- (1) Sud će opozvati uvjetni otpust ako osuđeni za vrijeme uvjetnog otpusta učini jedno ili više krivičnih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od jedne godine ili teža kazna.
- (2) Sud može opozvati uvjetni otpust ako osuđeni na uvjetnom otpustu učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Prilikom odlučivanja hoće li opozvati uvjetni otpust sud naročito uzima u obzir sličnost učinjenih djela, njihov značaj, motive iz kojih su učinjena, te druge okolnosti koje ukazuju na prikladnost opoziva uvjetnog otpusta.
- (3) Prilikom izricanja opoziva uvjetnog otpusta sud izriče kaznu uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koji je osuđeni izdržao prema ranijoj presudi uračunava se u izdržavanje naknadne kazne, ali se vrijeme provedeno na uvjetnom otpustu ne uračunava.
- (4) Odredbe st. od 1. do 3. ovog člana primjenjuju se i kad se osuđenom na uvjetnom otpustu sudi za krivično djelo učinjeno prije njegovog uvjetnog otpusta.
- (5) Ako je osuđeni na uvjetnom otpustu osuđen na kaznu zatvora do jedne godine i ako sud ne opozove uvjetni otpust, vrijeme uvjetnog otpusta se produžava za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora.

Član 47.

Novčana kazna

- (1) Novčana kazna izriče se u dnevni iznosima, a ako to nije moguće može se izreći u određenom iznosu.
- (2) Ako se novčana kazna izriče u dnevni iznosima može iznositi najmanje pet a najviše tri stotine šezdeset dnevnih iznosa, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja najviše hiljadu pet stotina dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.
- (3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu najniži iznos ne može biti manji od 150 KM, a najviši iznos ne može biti veći od 50.000 KM, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od 1.000.000 KM, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.
- (4) Prilikom izricanja novčane kazne za krivična djela učinjena iz koristoljublja sud može izreći novčanu kaznu u iznosu većem od najvišeg iznosa propisanog u st. 2. i 3. ovog člana ukoliko vrijednost protupravne imovinske koristi koju je učinitelj pribavio učinjenjem krivičnog djela prelazi iznos od 1.000.000 KM. U tom se slučaju učinitelju može izreći novčana kazna u iznosu koji ne može biti veći od dvostrukog iznosa vrijednosti protupravne imovinske koristi koju je pribavio učinjenjem krivičnog djela zbog kojeg mu se izriče novčana kazna.
- (5) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opća pravila za odmjeravanje kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka učinitelja prema iznosu njegove tromjesečne netoplaće i njegove druge dohotke, te porodične obaveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud uzima u obzir podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.
- (6) Podatke iz st. od 1. do 5. ovog člana koji sudu nisu poznati osigurava optuženi u roku koji odredi sud, a najkasnije do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku. Ako do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu pri čemu se primjenjuju opća pravila za odmjeravanje kazne.

- (7) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu a najviše jednu trećinu posljednje zvanično objavljene prosječne mjesečne netoplaće zaposlenih u Federaciji, koju objavljuje Federalni zavod za statistiku.
- (8) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne koji ne može biti kraći od petnaest dana niti duži od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđeni isplati novčanu kaznu i u otplatama, s tim da rok isplate ne može biti duži od dvije godine.
- (9) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom zakonu prihod su budžeta Federacije.

Član 48.

Zamjena novčane kazne

- (1) Novčana kazna se ne naplaćuje prinudno.
- (2) Ako se novčana kazna ne može u cijelosti ili djelimično naplatiti u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.
- (3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne ili ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu za svakih započetih 50 KM novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od jedne godine.
- (4) Ako osuđeni isplati samo dio novčane kazne ostatak će se srazmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne izvršenje zatvora će se obustaviti.

Član 49.

Opća pravila za odmjerenje kazne

- (1) Sud će učinitelju krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to krivično djelo imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinitelja, njegove osobne prilike i njegovo ponašanje nakon učinjenog krivičnog djela, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja.
- (2) Kad sud odmjera kaznu učinitelju za krivično djelo učinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir je li ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, jesu li oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude ili od izdržane ili oprostene kazne.
- (3) Pri odmjerenju novčane kazne, sud će uzeti u obzir i imovno stanje učinitelja, vodeći računa o visini njegove plaće, njegovim drugim prihodima, njegovoj imovini i o njegovim obiteljskim obavezama.

Član 50.

Ublažavanje kazne

Sud može učinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

- a) kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti;
- b) i kad sud utvrdi da postoje naročito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Član 51.

Granice ublažavanja kazne

- (1) Kad postoje uvjeti za ublažavanje kazne iz člana 50. (*Ublažavanje kazne*) ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:
 - a) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
 - b) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri ili više godina, kazna se može ublažiti do jedne godine zatvora;
 - c) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;

- d) ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;
- e) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora od najviše jedne godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora;
- f) ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznake najmanje mjere, umjesto kazne zatvora može se izreći novčana kazna;
- g) ako je za krivično djelo propisana novčana kazna s naznakom najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do 150 KM.

- (2) Pri odlučivanju koliko će kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za to krivično djelo.

Član 52.

Oslobodjenje od kazne

- (1) Sud može osloboditi kazne učinitelja krivičnog djela kad to zakon izričito propisuje.
- (2) Kad je sud ovlašten učinitelja krivičnog djela osloboditi kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne u članu 50. (*Ublažavanje kazne*) ovog zakona.

Član 53.

Poseban slučaj oslobodenja od kazne za krivična djela počinjena iz nehata

Sud može osloboditi kazne učinitelja krivičnog djela učinjenog iz nehata kad posljedice djela tako teško pogađaju učinitelja da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

Član 54.

Stjecaj krivičnih djela

- (1) Ako je učinitelj jednom radnjom ili s više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa će za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu.
- (2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po ovim pravilima:
 - a) ako je za neko od krivičnih djela u stjecaju sud utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;
 - b) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti prijeći dvadeset godina;
 - c) ako su za sva krivična djela u stjecaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna zatvora ne može biti veća od osam godina;
 - d) ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedine utvrđene novčane kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih novčanih kazni.
- (3) Ako je za neka krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga krivična djela u stjecaju novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama stava 2. tač. od b) do d) ovog člana.
- (4) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar za jedno krivično djelo u stjecaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni izreći će jedinstvenu novčanu kaznu po odredbi stava 2. tačke d) ovog člana.
- (5) Ako je sud za krivična djela u stjecaju utvrdio kazne zatvora i kazne maloljetničkog zatvora, izreći će jedinstvenu kaznu po odredbama stava 2. tač. b) i c) ovog člana.

Član 55.

Produženo krivično djelo

- (1) Odredbe ovog zakona o stjecaju krivičnih djela neće se primijeniti kad učinitelj učini produženo krivično djelo.

- (2) Produženo krivično djelo je učinjeno kad je učinitelj s namjerom učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela koja, s obzirom na način učinjenja, njihovu vremensku povezanost i druge stvarne okolnosti koje ih povezuju čine jedinstvenu cjelinu.
- (3) Kad se radi o produženom krivičnom djelu istih zakonskih obilježja, sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za to krivično djelo. Ako se radi o istovrsnim krivičnim djelima sud će izabrati vrstu i mjeru kazne koja je propisana za najteže od tih djela.

Član 56.

Odmjeravanje kazne osuđenoj osobi

- (1) Ako se osuđenoj osobi sudi za krivično djelo učinjeno prije nego što je započela izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična djela primjenom odredaba člana 53. (*Stjecaj krivičnih djela*) ovog zakona uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili dio kazne koju je osuđeni izdržao uračunat će se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.
- (2) Za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora sud će učinitelju izreći kaznu neovisno od ranije izrečene kazne ako se primjenom odredaba člana 53. ovog zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja, s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
- (3) Prema osuđenom koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora učini krivično djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primijenit će se disciplinska mjera.

Član 57.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

- (1) Vrijeme provedeno u pritvoru i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunava se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora ili novčanu kaznu.
- (2) Kazna zatvora koju je osuđenik izdržao ili novčana kazna koju je osuđenik platio za prekršaj uračunava se u kaznu izrečenu za krivično djelo čija obilježja obuhvaćaju i obilježja prekršaja.
- (3) Pri svakom uračunavanju izjednačava se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.

Član 58.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inozemstvu

Pritvor, lišenje slobode u toku postupka izručenja i kazna koju je učinitelj izdržao po presudi inozemnog suda, uračunat će se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično djelo, a ako kazne nisu iste vrste uračunavanje će se izvršiti po ocjeni suda.

VIII - GLAVA OSMA

MJERE UPOZORENJA

Član 59.

Vrste mjera upozorenja

Mjere upozorenja jesu:

- a) sudska opomena;
- b) uvjetna osuda.

Član 60.

Svrhe mjera upozorenja

- (1) Svrha sudske opomene je da se krivično odgovornom učinitelju uputi upozorenje kad se radi ostvarivanja svrhe krivičnihopravnih sankcija ne mora primijeniti kažnjavanje i kad ono nije nužno radi krivičnopravne zaštite.
- (2) Svrha uvjetne osude je da se učinitelju krivičnog djela uputi upozorenje uz prijetnju kaznom kojim se omogućava ostvarivanje svrhe krivičnihopravnih sankcija izricanjem kazne bez njezina izvršenja kad izvršenje kazne nije prijeko potrebno radi krivičnopravne zaštite.

Član 61.

Sudska opomena

- (1) Sudska opomena može se izreći za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do jedne godine ili novčanom kaznom koja su počinjena pod takvim olakšavajućim okolnostima koje ih čine naročito lakim i kad se, s obzirom na sve okolnosti koje se tiču učinitelja, posebno njegova odnosa prema oštećeniku i naknadi štete prouzrokovane krivičnim djelom, steknu uvjeti za postignuće svrhe krivičnopravnih sankcija bez kažnjavanja.
- (2) Sudska opomena može se izreći i za određeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do tri godine, pod uvjetima propisanim zakonom i kad se steknu ostali uvjeti iz stava 1. ovog člana.
- (3) Sudska opomena može se izreći i za krivična djela počinjena u stjecaju, ako se za svako od tih djela steknu uvjeti iz st. 1. ili 2. ovog člana.
- (4) Pri odlučivanju hoće li izreći sudsku opomenu sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno.
- (5) Sudska se opomena ne može izreći vojnim osobama za krivična djela protiv oružanih snaga Federacije.

Član 62.

Uvjetna osuda

- (1) Uvjetnom osudom sud učinitelju krivičnog djela utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina (vrijeme provjeravanja), ne učini novo krivično djelo.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći uvjetnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uvjetne osude, posebno uzeti u obzir ličnost učinitelja, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je krivično djelo učinjeno.
- (3) Uvjetna osuda može se izreći kad je učinitelju utvrđena kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.
- (4) Za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, uvjetna osuda se može izreći samo ako je kazna iz stava 3. ovog člana utvrđena ublažavanjem zakonom propisane kazne.
- (5) Uvjetna se osuda ne može izreći za krivična djela za koja se ni ublažavanjem kazne ne može izreći kazna zatvora lakša od jedne godine.
- (6) Ako je učinitelju utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uvjetna osuda može se izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.
- (7) Sigurnosne mjere, izrečene uz uvjetnu osudu, izvršavaju se.

Član 63.

Obaveze učinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda

- (1) Sud može u uvjetnoj osudi odrediti ispunjavanje sljedećih obaveza: da osuđeni vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, da naknadi štetu koju je pričinio krivičnim djelom, ili da ispunji druge obaveze predviđene krivičnim zakonodavstvom u Federaciji.
- (2) Rok za ispunjenje obaveza iz stava 1. ovog člana utvrđuje sud u okviru određenog vremena provjeravanja.

Član 64.

Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđeni tokom vremena provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora dvije godine ili teža kazna.
- (2) Ako osuđeni u vrijeme provjeravanja učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora u trajanju kraćem od dvije godine ili novčana kazna, sud će, nakon što ocijeni sve okolnosti koje se odnose na učinjena krivična djela i učinitelja, a posebno srodnost učinjenih krivičnih djela, njihov značaj i pobude iz kojih su učinjena, odlučiti hoće li opozvati uvjetnu osudu. Pri tome je sud vezan zabranom izricanja uvjetne osude ako

učinitelju za krivična djela utvrđena u uvjetnoj osudi i za nova krivična djela treba izreći kaznu zatvora u trajanju dužem od dvije godine (član 62. *Uvjetna osuda*, stav 3. ovog zakona).

- (3) Ako opozove uvjetnu osudu sud će primjenom odredaba člana 54. (*Stjecaj krivičnih djela*) ovog zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo uzimajući kaznu iz opozvane uvjetne osude kao utvrđenu.
- (4) Ako ne opozove uvjetnu osudu sud može za novo krivično djelo izreći uvjetnu osudu ili kaznu. Ako sud ocijeni da i za novo krivično djelo treba izreći uvjetnu osudu, utvrdit će jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo primjenom odredaba člana 54. ovog zakona i odredit će novo vrijeme provjeravanja koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti nove presude. Osuđenom kojem za novo krivično djelo bude izrečena kazna zatvora, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne uračunava se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uvjetnom osudom za ranije krivično djelo.

Član 65.

Opoziv uvjetne osude zbog ranije učinjenog krivičnog djela

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu ako poslije njezinog izricanja utvrdi da je osuđeni učinio krivično djelo prije nego što je uvjetno osuđen i ako ocijeni da ne bi bilo osnova za izricanje uvjetne osude da se znalo za to krivično djelo. U tom će slučaju primijeniti odredbu člana 64. (*Opoziv uvjetne osude zbog novog krivičnog djela*) stav 3. ovog zakona.
- (2) Ako sud ne opozove uvjetnu osudu primijenit će odredbu člana 64. stav 4. ovog zakona.

Član 66.

Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza

- (1) Sud će opozvati uvjetnu osudu i izreći izvršenje izrečene kazne ako osuđeni tokom određenog vremena provjeravanja ne ispuni izrečenu obavezu u slučajevima kad je mogao ispuniti tu obavezu.
- (2) U slučaju nemogućnosti ispunjenja izrečene obaveze sud može produžiti rok za ispunjenje te obaveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obavezom predviđenom krivičnim zakonodavstvom u Federaciji, ili može osuđenog osloboditi ispunjenja izrečene obaveze.

Član 67.

Rokovi za opoziv uvjetne osude

- (1) Uvjetna osuda se može opozvati tokom vremena provjeravanja.
- (2) Ako osuđeni tokom vremena provjeravanja učini krivično djelo koje povlači opoziv uvjetne osude, a to je presudom utvrđeno tek poslije isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja.
- (3) Ako osuđeni u određenome roku ne ispuni koju obavezu iz člana 63. (*Obaveze učinitelja kojem je izrečena uvjetna osuda*) stav 1. ovog zakona, sud može uvjetnu osudu opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana protoka vremena provjeravanja i odrediti da se izvrši kazna utvrđena u uvjetnoj osudi.

Član 68.

Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom

- (1) Sud može odrediti da se učinitelj kome je izrečena uvjetna osuda stavi pod zaštitni nadzor ako, s obzirom na okolnosti učinjenja krivičnog djela, ličnost učinitelja, njegov raniji život i ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela smatra da će se uz određivanje zaštitnog nadzora svrha uvjetne osude i društveno prilagodavanje osuđenika bolje ostvariti.
- (2) Zaštitni nadzor obuhvaća ovim zakonom predviđene mjere pomoći, brige, nadzora i zaštite, s tim da vrijeme trajanja nadzora ne može biti kraće od šest mjeseci niti duže od dvije godine.

Član 69.

Sadržaj zaštitnog nadzora

Zaštitni nadzor može obuhvaćati ove obaveze:

- a) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
- b) uzdržavanje od upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga;
- c) posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetovališta i postupanje po njihovim savjetima;
- c) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- d) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima učinitelja;
- e) raspolaganje plaćom i drugim приходima ili imovinom na primjeren način i u skladu sa bračnim i obiteljskim obavezama.

Član 70.

Određivanje zaštitnog nadzora

- (1) Sud u presudi određuje jednu ili više obaveza iz člana 69. (*Sadržaj zaštitnog nadzora*) ovog zakona utvrđujući njihov sadržaj.
- (2) Pri određivanju obaveza iz člana 69. ovog zakona sud će naročito uzeti u obzir godine života učinitelja, njegovo opće zdravstveno i psihičko stanje, njegove sklonosti i navike u načinu vođenja života, naročito u kući, školi ili na radnom mjestu, pobude iz kojih je učinio krivično djelo i ponašanje poslije učinjenog krivičnog djela, njegov raniji život, osobne i obiteljske prilike, te druge okolnosti koje se odnose na osobu učinitelja a od značaja su za izbor obaveza zaštitnog nadzora i njihovo trajanje.
- (3) Ako tokom trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha zaštitnog nadzora, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.
- (4) Ako osuđeni kojem je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zamijeniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uvjetnu osudu.

IX - GLAVA DEVETA

SIGURNOSNE MJERE

Član 71.

Vrste sigurnosnih mjera

Učiniteljima krivičnih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere:

- a) obavezno psihijatrijsko liječenje;
- b) obavezno liječenje od ovisnosti;
- c) zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija;
- d) zabrana upravljanja motornim vozilom;
- e) lišenje predmeta.

Član 72.

Svrha sigurnosnih mjera

Svrha sigurnosnih mjera jeste otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu uticati da učinitelj ubuduće učini krivična djela.

Član 73.

Izricanje sigurnosnih mjera

Sud može učinitelju krivičnog djela izreći jednu ili više sigurnosnih mjera kad postoje uvjeti za njihovo izricanje propisani ovim zakonom.

Član 74.

Obavezno psihijatrijsko liječenje

- (1) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja izriče se učinitelju krivičnog djela koji je krivično djelo učinio u stanju bitno smanjene uračunljivosti ili smanjene uračunljivosti ako postoji opasnost da bi uzroci takvog stanja mogli i ubuduće djelovati na učinitelja da učini novo krivično djelo.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti pod uvjetima iz stava 1. ovog člana, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opće dobro na slobodi ili uz uvjetnu osudu.

- (3) Sigurnosna mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najduže do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opće dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uvjetnu osudu.
- (4) Kao u slučaju iz člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji se tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju.
- (5) Pod uvjetima iz stava 2. ovog člana obavezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (6) Prema učinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Član 75.

Obavezno liječenje od ovisnosti

- (1) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti može se izreći učinitelju koji je krivično djelo učinio pod odlučujućim djelovanjem ovisnosti od alkohola ili opojnih droga ako postoji opasnost da će zbog te ovisnosti i ubuduće učiniti krivična djela.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti se, pod uvjetima iz stava 1. ovog člana, može izreći uz istu krivičnopravnu sankciju, u istom trajanju i na isti način kako je ovim zakonom propisano za sigurnosnu mjeru obaveznog psihijatrijskog liječenja.
- (3) Kao u slučaju iz člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji se tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom liječenju od ovisnosti.
- (4) Pod uvjetima iz člana 74. (*Obavezno psihijatrijsko liječenje*) stav 2. ovog zakona, obavezno liječenje od ovisnosti se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uvjetno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uvjetni otpust će se opozvati.
- (5) Prema učinitelju krivičnog djela koji se ne podvrgne liječenju od ovisnosti tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 65. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Član 76.

Zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije

- (1) Sigurnosna mjera zabrane vršenja određenog poziva, aktivnosti ili funkcije može se izreći učinitelju koji je učinio krivično djelo u vezi sa imovinom koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, aktivnosti ili funkciji ako postoji opasnost da bi takvo vršenje moglo poticajno djelovati da učini novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, aktivnosti ili funkcije u vezi sa imovinom koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.
- (2) Sigurnosna mjera zabrane vršenja određenog poziva, aktivnosti ili funkcije može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od jedne niti duže od deset godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove sigurnosne mjere.
- (3) Kao u slučaju iz člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti učinitelju krivičnog djela koji tokom izvršavanja rada za opće dobro na slobodi kao zamjeni za kaznu zatvora prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije.
- (4) Prema učinitelju krivičnog djela koji prekrši zabranu vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije tokom vremena provjeravanja određenog u uvjetnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja izrečenih obaveza*) ovog zakona.

Član 77.

Zabrana upravljanja motornim vozilom

- (1) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći učinitelju krivičnog djela protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovno učiniti takvo krivično djelo.
- (2) Pod uvjetima iz stava 1. ovog člana zabrana upravljanja motornim vozilom može se odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste motornih vozila.
- (3) Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni duže od pet godina računajući od pravosnažnosti sudske odluke, s tim da se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.
- (4) Prema učinitelju krivičnog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom uz zamjenu za kaznu zatvora ili uvjetnu osudu, ako ne postupi po toj zabrani, primijenit će se odredbe člana 44. (*Rad za opće dobro na slobodi*) stav 5. i člana 66. (*Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obaveza*) stav 5. ovog zakona.

Član 78.

Oduzimanje predmeta

- (1) Predmeti koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za učinjenje krivičnog djela ili koji su nastali učinjenjem krivičnog djela oduzet će se, kad postoji opasnost da će biti ponovo upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela ili kad se radi zaštite opće sigurnosti ili iz razloga morala lišenje čini prijeko potrebnim, ako su vlasništvo učinitelja.
- (2) Predmeti iz stava 1. ovog člana mogu se oduzeti i ako nisu vlasništvo učinitelja kad to zahtijevaju interesi opće sigurnosti i razlozi morala, ali se time ne dira u prava trećih osoba na naknadu štete od učinitelja.
- (3) U slučajevima iz stava 2. ovog člana, zakonom se može propisati obavezno oduzimanje predmeta.

X - GLAVA DESETA

PRAVILA O ODGOJNIM PREPORUKAMA, O ODGOJNIM MJERAMA I O KAŽNJAVANJU MALOLJETNIKA

Član 79.

Primjena posebnih krivičnih odredaba prema maloljetnicima

- (1) Prema maloljetnim učiniteljima krivičnih djela primjenjuju se odredbe čl. od 79. do 109. ovog zakona, a ostale krivičnopravne odredbe iz drugih zakona primjenjuju se prema maloljetnicima samo ako ne izlaze iz okvira utvrđenih posebnim odredbama o maloljetnim učiniteljima krivičnih djela.
- (2) Posebne odredbe o maloljetnim učiniteljima krivičnih djela primjenjuju se pod uvjetima propisanim odredbama čl. od 79. do 109. ovog zakona i prema punoljetnim osobama kad im se sudi za krivična djela koja su učinila kao maloljetnici, a izuzetno i prema osobama koje su učinile krivično djelo kao mladi punoljetnici.

Član 80.

Uvjeti primjene odgojnih preporuka

- (1) Prema maloljetnom učinitelju krivičnog djela mogu se primijeniti odgojne preporuke za krivična djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Odgojne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužitelj ili sud za maloljetnike.
- (3) Uvjeti su primjene odgojnih preporuka: maloljetnikovo priznanje krivičnog djela i njegova izražena spremnost za pomirenjem s oštećenim.

Član 81.

Svrha odgojnih preporuka

Svrha je odgojnih preporuka:

- a) da se ne pokreće krivični postupak prema maloljetnom učinitelju krivičnog djela;

- b) i da se primjenom odgojnih preporuka utiče na maloljetnika da ubuduće ne učini krivična djela.

Član 82.

Vrste odgojnih preporuka

- (1) Odgojne preporuke jesu:
 - a) osobno izvinjenje oštećenom;
 - b) naknada štete oštećenom;
 - c) redovito pohađanje škole;
 - d) rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice;
 - e) prihvatanje odgovarajućeg zaposlenja;
 - f) smještaj u drugu obitelj, dom ili ustanovu;
 - g) liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
 - h) posjećivanje odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovaništa.
- (2) Odgojne preporuke iz stava 1. tač. od a) do c) i h) ovog člana primjenjuje ovlašteni tužitelj, a odgojne preporuke iz tač. od d) do g) primjenjuje sud za maloljetnike.

Član 83.

Izbor odgojnih preporuka

- (1) Pri izboru odgojnih preporuka ovlašteni tužitelj ili sud za maloljetnike uzet će u obzir sveukupne interese maloljetnika i oštećenika. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim odgojnim preporukama ne dovede u pitanje maloljetnikovo redovito školovanje ili njegov rad.
- (2) Odgojne preporuke mogu trajati najduže jednu godinu.
- (3) Odgojne se preporuke mogu tokom njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.
- (4) Izbor i primjena odgojnih preporuka izvršava se u saradnji s roditeljima ili starateljima maloljetnika i organima socijalnog staranja.

Član 84.

Krivične sankcije prema maloljetnicima

- (1) Maloljetnom se učinitelju krivičnog djela mogu izreći odgojne mjere i određene sigurnosne mjere, a starijem se maloljetniku izuzetno može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (2) Maloljetniku koji je u vrijeme učinjenja krivičnog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mlađi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere.
- (3) Maloljetniku koji je u vrijeme učinjenja krivičnog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), odgojne se mjere mogu izreći pod uvjetima propisanim ovim zakonom, a izuzetno mu se može izreći kazna maloljetničkog zatvora.
- (4) Maloljetniku se mogu izreći sigurnosne mjere pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (5) Maloljetniku se ne mogu izreći sudska opomena ni uvjetna osuda.

Član 85.

Svrhe odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

Svrha odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim učiniteljima krivičnih djela, nadzorom nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove osobne odgovornosti osigura njihov odgoj, preodgoj i pravilan razvoj. Uz to, svrha je kazne maloljetničkog zatvora poseban uticaj na maloljetnog učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela, te na druge maloljetnike da ne učine krivična djela.

Član 86.

Vrste odgojnih mjera

- (1) Odgojne mjere jesu:
 - a) disciplinske mjere;
 - b) mjere pojačanog nadzora;
 - c) zavodske mjere.
- (2) Disciplinske mjere izriču se maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja i preodgoja, naročito ako je učinio krivično djelo iz nepromišljenosti ili lahkomislenosti.
- (3) Mjere pojačanog nadzora izriču se maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja,

preodgoja ili liječenja uz odgovarajući nadzor, a nije potrebno njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine.

- (4) Zavodske mjere izriču se maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem treba izreći trajnije mjere odgoja, preodgoja ili liječenja uz njegovo potpuno odvajanje iz dotadašnje sredine. Zavodske mjere ne mogu trajati duže od pet godina.

Član 87.

Odgojne mjere

Maloljetnom učinitelju krivičnog djela mogu se izreći ove odgojne mjere:

- a) disciplinska mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike;
- b) mjere pojačanog nadzora: od roditelja, usvojitelja ili staratelja; u drugoj obitelji; ili od nadležnog tijela socijalne zaštite;
- c) zavodske mjere: upućivanje u odgojnu ustanovu, u odgojno-popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Član 88.

Izbor odgojne mjere

Pri izboru odgojne mjere sud će uzeti u obzir godine života maloljetnika, stepen njegovog duševnog razvoja, njegova psihička svojstva, njegove sklonosti, pobude iz kojih je djelo učinio, dotadašnji odgoj, sredinu i prilike u kojima je živio, težinu krivičnog djela, te je li mu ranije bila izrečena odgojna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja na izricanje odgojne mjere.

Član 89.

Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike kad je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama utiče na osobnost i ponašanje maloljetnog učinitelja krivičnog djela.
- (2) Maloljetnika kome je izrečena mjera iz stava 1. ovog člana sud može uputiti u disciplinski centar:
 - a) na određeni broj sati tokom dana blagdana, ali najviše četiri uzastopna dana blagdana;
 - b) na određeni broj sati tokom dana, ali najduže u trajanju do jednog mjeseca;
 - c) na neprekidni boravak tokom određenog broja dana, ali ne duže od dvadeset dana.
- (3) Pri izricanju mjere iz stava 1. ovog člana sud će voditi računa da zbog njenog izvršenja maloljetnik ne izostane redovite školske nastave ili posla.
- (4) U disciplinskom se centru maloljetnik može zaposliti na korisnim radovima koji odgovaraju njegovim godinama života, ukoliko on ili njegov staratelj na to pristanu.
- (5) Pri izricanju odgojne mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike sud može izreći i odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela socijalne zaštite koja se izvršava po izvršenju odgojne mjere upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike.

Član 90.

Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja

- (1) Odgojnu mjeru pojačanog nadzora roditelja, usvojitelja ili staratelja sud će izreći ako su roditelji, usvojitelj ili staratelj propustili nadzor nad maloljetnikom iako su u mogućnosti obavljati nadzor.
- (2) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud može roditelju, usvojitelju ili staratelju dati potrebne upute i naložiti im određene dužnosti u pogledu mjera koje treba preduzeti radi odgoja maloljetnika, njegovog liječenja i radi otklanjanje štetnih uticaja.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud može odrediti da nadležni organ socijalnog staranja provjerava njeno izvršavanje i ukazuje pomoć roditelju, usvojitelju ili staratelju. Sud će naknadno odlučiti o prestanku takvog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni duže od tri godine.

Član 91.

Pojačan nadzor u drugoj obitelji

- (1) Ako roditelji, usvojitelj ili staratelj nisu u mogućnosti da maloljetnika pojačano nadziru ili ako se od njih takav nadzor ne može opravdano očekivati, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora u drugoj obitelji koja je voljna primiti maloljetnika i koja ima mogućnosti da ga pojačano nadzire.
- (2) Izvršenje odgojne mjere iz stava 1. ovog člana obustavit će se kad roditelji, usvojitelj ili staratelj steknu mogućnost da maloljetnika pojačano nadziru ili kad prema rezultatu odgoja prestane potreba za pojačanim nadzorom.
- (3) Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud će odrediti da za vrijeme njenog trajanja nadležni organ socijalne zaštite provjerava njeno izvršavanje i ukazuje potrebnu pomoć obitelji u kojoj je maloljetnik smješten.

Član 92.

Pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite

- (1) Ako roditelji, usvojitelj ili staratelj nisu u mogućnosti pojačano nadzirati maloljetnika, a ne postoje ni uvjeti za izricanje odgojne mjere pojačanog nadzora u drugoj obitelji, sud će maloljetniku izreći odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog organa socijalne zaštite.
- (2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku odgojne mjere iz stava 1. ovog člana s tim da njeno trajanje ne može biti kraće od jedne ni duže od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje živi s roditeljima, usvojiteljem ili starateljem, a pojačani nadzor nad njim vrši ovlaštena osoba nadležnog organa socijalne zaštite.
- (3) Ovlaštena osoba u nadležnom organu socijalne zaštite brine se o školovanju maloljetnika, njegovom zaposlenju, odvijanju iz sredine koja na njega štetno utiče, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Član 93.

Posebne obaveze uz mjeru pojačanog nadzora

- (1) Pri izricanju neke od odgojnih mjera pojačanog nadzora iz člana 90. (*Pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja*), 91. (*Pojačan nadzor u drugoj obitelji*) i 92. (*Pojačan nadzor nadležnog organa socijalne zaštite*) ovog zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obaveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da te obaveze ne mogu trajati duže od trajanja odgojne mjere.
- (2) Sud može maloljetniku odrediti naročito ove obaveze: osobno izvinjenje oštećeniku, naknadu štete u okviru vlastitih mogućnosti, redovno pohađanje škole, osposobljavanje za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, uzdržavanje od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, posjećivanje odgovarajuće zdravstvene ustanove ili savjetovišta, te uzdržavanje od druženja s osobama koje na njega štetno djeluju.
- (3) Sud može obaveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmijeniti.
- (4) U slučaju neispunjenja obaveza iz stava 2. ovog člana sud može izrečenu mjeru pojačanog nadzora zamijeniti drugom odgojnom mjerom.
- (5) Pri određivanju obaveza iz stava 2. ovog člana sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stava 4. ovog člana.

Član 94.

Upućivanje u odgojnu ustanovu

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojnu ustanovu maloljetniku nad kojim treba osigurati izvršenje stalnog nadzora stručnih odgojitelja u ustanovi za odgoj maloljetnika.
- (2) U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 97. *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama, stav 2. ovog zakona*).

Član 95.

Upućivanje u odgojno-popravni dom

- (1) Sud će izreći odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom za maloljetne učinitelje krivičnih djela maloljetniku prema kojem treba primijeniti pojačane mjere preodgoja.
- (2) Pri odlučivanju hoće li izreći odgojnu mjeru iz stava 1. ovog člana sud će posebno uzeti u obzir težinu i prirodu učinjenog krivičnog djela i okolnost jesu li maloljetniku ranije bile izrečene odgojne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.
- (3) U odgojno-popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu a najviše pet godina. Pri izricanju odgojne mjere iz stava 1. ovog člana sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 97. *Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama, stav 2. ovog zakona*).

Član 96.

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje

- (1) Maloljetniku ometenom u psihičkom ili fizičkom razvoju sud može umjesto odgojne mjere upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojne mjere upućivanja u odgojno-popravni dom izreći odgojnu mjeru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog liječenja ili osposobljavanja, a kad maloljetnik postane punoljetan, ponovo će se ispitati potreba njegova daljnjeg zadržavanja u toj ustanovi.

Član 97.

Obustava izvršenja i izmjena odluke o odgojnim mjerama

- (1) Kad se poslije donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od uticaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera može zamijeniti drugom odgojnom mjerom pojačanog nadzora ili zavodskom odgojnom mjerom.
- (2) Uz slučajeve iz stava 1. ovog člana, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo propisano, odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera može se, s obzirom na postignuti uspjeh odgoja, obustaviti od izvršenja, a može se i zamijeniti drugom takvom mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera.
- (3) Obustavljanje od izvršenja zavodske odgojne mjere ili zamjenjivanje zavodske odgojne mjere drugom takvom mjerom izvršit će se uz sljedeća ograničenja:
 - a) odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od šest mjeseci, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojno-popravni dom ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje;
 - b) odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom ne može se obustaviti od izvršenja prije isteka roka od jedne godine, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo odgojnom mjerom upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojnom mjerom upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.
- (4) Izuzetno, odgojna mjera upućivanja u odgojnu ustanovu ili odgojna mjera upućivanja u odgojno-popravni dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti drugom mjerom i prije isteka rokova iz stava 3. tač. a. i b. ovog člana ako posebne okolnosti koje se odnose na osobu maloljetnika očito pokazuju da je postignuta svrha tih mjera.

Član 98.

Ponovno odlučivanje o odgojnim mjerama

- (1) Ako je od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojačanog nadzora ili zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije

izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili da se zamijeni nekom drugom mjerom.

- (2) Odgojna mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a njeno izvršenje nije započeto.

Član 99.

Kaznjavanje starijih maloljetnika

Kazniti se može samo krivično odgovoran stariji maloljetnik koji je učinio krivično djelo s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina, a zbog teških posljedica djela i visokog stepena krivične odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći odgojnu mjeru.

Član 100.

Kazna maloljetničkog zatvora

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora ne može biti kraća od jedne ni duža od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.
- (2) Pri odmjeravanju kazne starijem maloljetniku za krivično djelo sud ne može izreći kaznu maloljetničkog zatvora u trajanju dužem od kazne zatvora propisane za to krivično djelo, ali sud nije vezan za najmanju propisanu mjeru te kazne.

Član 101.

Odmjeravanje kazne maloljetničkog zatvora

Pri odmjeravanju kazne maloljetničkog zatvora starijem maloljetniku sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (član 49. *Opća pravila za odmjeravanje kazne*), imajući posebno u vidu stepen psihičkog razvoja maloljetnika i vrijeme potrebno za njegov preodgoj i stručno osposobljavanje.

Član 102.

Izricanje odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora za krivična djela u stjecaju

- (1) Za krivična djela u stjecaju sud izriče maloljetniku samo jednu odgojnu mjeru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kad postoje zakonski uvjeti za izricanje te kazne i kad sud ocijeni da je treba izreći.
- (2) Po odredbi stava 1. ovog člana sud će postupiti i kad poslije izrečene odgojne mjere, ili kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja učinio krivično djelo.

Član 103.

Zastarjelost izvršenja kazne maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora neće se izvršiti kad od dana pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- a) deset godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko pet godina;
- b) pet godina ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora preko tri godine;
- c) tri godine ako je izrečena kazna maloljetničkog zatvora do tri godine.

Član 104.

Izricanje krivičnih sankcija punoljetnim osobama za krivična djela koja su učinila kao maloljetnici

- (1) Punoljetnoj osobi koja je navršila dvadeset jednu godinu života ne može se suditi za krivično djelo koje je učinila kao mladi maloljetnik.
- (2) Ako punoljetna osoba u vrijeme suđenja nije navršila dvadeset jednu godinu života može joj se suditi samo za krivična djela s propisanom kaznom zatvora težom od pet godina. Takvoj osobi sud može izreći samo odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru, s tim da će pri ocjeni hoće li izreći ovu mjeru sud uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog krivičnog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, ponašanje učitelja i svrhu te odgojne mjere.
- (3) Punoljetnoj osobi može se za krivično djelo koje je učinila kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska odgojna mjera, a pod uvjetima iz člana 100. (*Kazna maloljetničkog zatvora*) ovog zakona i kazna maloljet-

ničkog zatvora. Pri ocjeni hoće li i koju će od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog krivičnog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog učinjenja, ponašanje učitelja, te svrhu koju treba postići ovim sankcijama.

- (4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, punoljetnoj osobi koja je u vrijeme suđenja navršila dvadeset jednu godinu života sud može umjesto kazne maloljetničkog zatvora izreći kaznu zatvora ili uvjetnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju ima u pogledu rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isti pravni učinak kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Član 105.

Izricanje odgojnih mjera mladim punoljetnim osobama

- (1) Učinitelju koji je kao punoljetan učinio krivično djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset jednu godinu života, sud može izreći odgovarajuću zavodsku odgojnu mjeru ako se, s obzirom na njegovu ličnost i okolnosti pod kojima je krivično djelo učinio, može očekivati da će se i odgojnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.
- (2) Mladoj punoljetnoj osobi kojoj je izrečena odgojna mjera sud može, pod uvjetima propisanim ovim zakonom, izreći sve sigurnosne mjere propisane ovim zakonom, osim sigurnosne mjere zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije.
- (3) Izrečena odgojna mjera može trajati najduže dok učinitelj ne navršio dvadeset tri godine života.

Član 106.

Izricanje sigurnosnih mjera maloljetniku

- (1) Maloljetnom učinitelju krivičnog djela kojem je izrečena odgojna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora mogu se, pod uvjetima propisanim zakonom, izreći sigurnosne mjere iz člana 71. (*Vrste sigurnosnih mjera*) tač. a), b) i e) ovog zakona.
- (2) Sigurnosna mjera obaveznog liječenja od ovisnosti ne može se izreći uz disciplinsku mjeru.
- (3) Umjesto sigurnosne mjere obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izreći odgojna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje ako se u toj ustanovi može osigurati liječenje i time postići svrha te sigurnosne mjere. Pored toga, može se izreći i sigurnosna mjera oduzimanja predmeta.

Član 107.

Učinak kazne na odgojne mjere

- (1) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, odgojna mjera prestaje kad maloljetnik započne izdržavanje te kazne.
- (2) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora najmanje godinu dana, odgojna mjera prestaje kad ta osoba započne izdržavanje kazne.
- (3) Ako za vrijeme trajanja odgojne mjere sud izrekne punoljetnoj osobi kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine, sud će u presudi odlučiti hoće li se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Član 108.

Učinak odgojnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora ne posljeduju pravnim posljedicama osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava iz člana 118. (*Vrste pravnih posljedica osude*) stav 2. ovog zakona.
- (2) Na osobe koje izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojno-popravni dom ili kaznu maloljetničkog zatvora primjenjuju se odredbe člana 112. (*Rad osuđenih osoba*) ovog zakona.

Član 109.

Evidencija o izrečenim odgojnim mjerama

- (1) Evidenciju o izrečenim odgojnim mjerama vode nadležni organi socijalne zaštite na osnovu propisa koje donosi organ nadležan za poslove socijalne zaštite u Federaciji.

- (2) Podaci o izrečenim odgojnim mjerama mogu se dati samo sudu, tužiteljstvu, organima unutrašnjih poslova i organima socijalne zaštite u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv osoba kojima su izrečene odgojne mjere.

XI - GLAVA JEDANAESTA

OPĆE ODREDBE O IZVRŠENJU KRIVIČNOPRAVNIH SANKCIJA

Član 110.

Izvršenje kazne zatvora

- (1) Kazna zatvora i kazna maloljetničkog zatvora izvršavaju se u zatvorenim, poluotvorenim ili otvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.
- (2) Kazna dugotrajnog zatvora izvršava se u zatvorenim ustanovama za izdržavanje kazne.

Član 111.

Granice izvršenja kazni

Osoba prema kojoj se izvršava kazna lišava se prava ili se ona ograničava u pravima u skladu sa zakonom samo u granicama prijeko potrebnim da bi se ostvarila svrha pojedinih kazni.

Član 112.

Rad osuđenih osoba

- (1) Osoba osuđena na kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora ili kaznu maloljetničkog zatvora, koja je sposobna za rad, može raditi ukoliko ona na to pristane.
- (2) Ako osuđena osoba traži ili pristane na rad, rad će joj se omogućiti.
- (3) Rad osuđene osobe treba biti koristan i uskladen sa savremenim načinom vršenja iste vrste rada na slobodi, prema stručnim i drugim sposobnostima osuđenog.

Član 113.

Izvršenje kazne maloljetničkog zatvora

- (1) Prema starijem maloljetniku, dok ne navrší osamnaest godina života, kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnim krivično-popravnim ustanovama za maloljetnike. Prema osobi koja je navršila osamnaest godina života, ali nije navršila dvadeset tri godine života (mlada punoljetna osoba) kazna maloljetničkog zatvora se izvršava u posebnim ustanovama za mlade punoljetne osobe ili u posebnom odjeljenju ustanove u kojoj se kazna izvršava prema punoljetnim osobama, pri čemu se osigurava da mlade punoljetne osobe ne dođu u kontakt sa starijim zatvorenicima. Prema osobi koja je navršila dvadeset tri godine života prije kraja izdržavanja kazne ostatak kazne se izvršava u krivično-popravnoj ustanovi za odrasle.
- (2) Prema mladoj punoljetnoj osobi kazna se može izvršavati u krivično-popravnoj ustanovi za maloljetnike sve dok je to potrebno radi završetka njenog školovanja ili stručnog osposobljavanja. Međutim, prema mladoj se punoljetnoj osobi kazna ne može ni u kojem slučaju izvršavati u krivično-popravnoj ustanovi za maloljetnike, ako bi to bilo na koji način bilo štetno za maloljetne osobe prema kojima se izvršava kazna maloljetničkog zatvora u toj ustanovi.
- (3) Izbor posla za osuđenog maloljetnika vrši se prema njegovim sposobnostima i sklonostima za određenu vrstu posla, radi stručnog osposobljavanja, a prema mogućnostima koje postoje u krivično-popravnoj ustanovi za maloljetnike. Mladoj punoljetnoj osobi će se također omogućiti obrazovanje i stručno osposobljavanje, bez obzira na to izvršava li se kazna u posebnim ustanovama ili u posebnim odjeljenjima krivično-popravnih ustanova za odrasle osobe.
- (4) Radno vrijeme osuđenog maloljetnika određuje se tako da mu se omogućí školovanje i stručno osposobljavanje i da mu ostane dovoljno vremena za fizički odgoj i rasonodu.
- (5) Osuđeni maloljetnik može biti uvjetno otpušten s izdržavanja kazne ako je izdržao trećinu kazne, ali ne prije nego što je proveo jednu godinu u krivično-popravnoj ustanovi. Za vrijeme uvjetnog otpusta sud može odrediti odgojnu mjeru pojačanog nadzora nadležnog tijela

socijalne zaštite. Za opoziv uvjetnog otpusta primjenjuju se odredbe člana 46. (*Opoziv uvjetnog otpusta*) ovog zakona.

- (6) Maloljetni osuđenik, osim u izuzetnim okolnostima, ima pravo održavati kontakte sa svojom obitelji putem pisama i posjeta.

XII - GLAVA DVANAESTA

LIŠENJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Član 114.

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.
- (2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (3) Sud može oduzeti korist iz stava 1. ovog člana i u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena krivičnim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

Član 115.

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- (1) Učinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako lišenje nije moguće, učinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti osobi na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kad je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja, ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (3) Prihod ili drugi plodovi imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, ili imovine u koju je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom pretvorena ili imovine s kojom je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članu na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

Član 116.

Zaštita oštećenog

- (1) Ako je oštećenom u krivičnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći lišenje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog.
- (2) Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravosnažnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.
- (3) Oštećeni koji u krivičnom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti ako je radi utvrđenja svog zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Član 117.

Nastupanje pravnih posljedica osude

- (1) Osude za određena krivična djela mogu imati za pravnu posljedicu prestanak ili gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.
- (2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kad je za krivično djelo učinitelju izrečena novčana kazna, sudska opomena ili uvjetna osuda ili kad je učinitelj oslobođen kazne.
- (3) Pravne posljedice osude mogu se propisati samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su propisane.

Član 118.

Vrste pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:
 - a) prestanak vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) prestanak zaposlenja ili prestanak vršenja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;
 - c) lišenje odlikovanja.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava jesu:
 - a) zabrana vršenja određenih poslova ili funkcija u organima vlasti, trgovačkim društvima ili u drugim pravnim osobama;
 - b) zabrana sticanja određenih zvanja, poziva ili zanimanja ili unapređenja u službi;
 - c) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se izdaju odlukom tijela vlasti.

Član 119.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude

- (1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravosnažnosti presude.
- (2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava traju najduže deset godina od dana izdržane, oprostene ili zastarjele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.
- (3) Pravne posljedice osude prestaju brisanjem osude.

Član 120.

Prestanak sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude na osnovu sudske odluke

- (1) Sud može odlučiti o prestanku primjene sigurnosne mjere zabrane vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti ako su protekle tri godine od dana njenog izricanja.
- (2) Sud može odrediti da prestane pravna posljedica osude koja se sastoji u zabrani sticanja određenog prava kad proteknu tri godine od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne.
- (3) Pri ocjeni hoće li odrediti prestanak primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude, sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog poslije osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom i da vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, te druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka primjene sigurnosne mjere ili pravne posljedice osude.
- (4) Prestanak pravne posljedice osude ne utiče na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

XIII - GLAVA TRINAESTA

REHABILITACIJA, AMNESTIJA, POMILOVANJE I BRISANJE OSUDE

Član 121.

Rehabilitacija

- (1) Poslije izdržane, oprostene ili zastarjele kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, osuđene osobe uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonom i drugim propisima i mogu sticati sva prava, osim onih koja su im ograničena sigurnosnom mjerom ili nastupanjem pravne posljedice osude.

- (2) Odredba stava 1. ovog člana primjenjuje se i na osobe na uvjetnom otpustu ako njihova prava nisu ograničena posebnim propisima o uvjetnom otpustu s izdržavanja kazne zatvora.

Član 122.

Amnestija

- (1) Amnestijom se osobama koje su njome obuhvaćene daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.
- (2) Amnestiju za krivična djela propisana ovim i drugim zakonom Federacije može dati Parlament Federacije, a za krivična djela propisana zakonom kantona skupština kantona.
- (3) Amnestija se daje zakonom.

Član 123.

Pomilovanje

- (1) Pomilovanjem se poimenično određenim osobama daje oslobođenje od krivičnog gonjenja ili potpuno ili djelimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamjenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, ili se određuje brisanje osude, ili se ukida ili određuje kraće trajanje sigurnosne mjere zabrane vršenja zvanja, aktivnosti ili funkcije, ili određene pravne posljedice osude.
- (2) Pomilovanje za krivična djela propisana krivičnim zakonodavstvom u Federaciji može svojom odlukom dati predsjednik Federacije u skladu sa zakonom.

Član 124.

Učinak amnestije i pomilovanja na prava trećih osoba

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne utiče se na prava trećih osoba koja se zasnivaju na osudi.

Član 125.

Brisanje osude

- (1) Osuda kojom je učinitelju krivičnog djela izrečena sudska opomena ili je oslobođen kazne briše se iz krivične evidencije ako osuđenik u roku od jedne godine od dana pravosnažnosti presude ne učini novo krivično djelo.
- (2) Uvjetna osuda briše se iz krivične evidencije po proteku roka od jedne godine od dana prestanka vremena provjeravanja ako za to vrijeme osuđenik ne učini novo krivično djelo.
- (3) Osuda na novčanu kaznu briše se iz krivične evidencije po proteku roka od tri godine od dana izvršene, zastarjele ili oprostene kazne ako za to vrijeme osuđenik ne učini novo krivično djelo.
- (4) Osuda na kaznu zatvora do jedne godine i na kaznu maloljetničkog zatvora do jedne godine briše se iz krivične evidencije po proteku roka od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne ako za to vrijeme osuđenik ne učini novo krivično djelo.
- (5) Sud može, na molbu osuđenog, odrediti da se briše iz krivične evidencije osuda na kaznu zatvora od jedne do tri godine ako je protekao rok od pet godina od dana izdržane, zastarjele ili oprostene kazne, a za to vrijeme osuđeni nije učinio novo krivično djelo. Prilikom odlučivanja o brisanju osude sud će voditi računa o ponašanju osuđenog poslije izdržane kazne, o prirodi krivičnog djela i o drugim okolnostima koje mogu biti od značenja za ocjenu o opravdanosti brisanja osude.
- (6) Osuda se ne može brisati iz krivične evidencije dok traje primjena sigurnosne mjere.
- (7) Ako je u toku roka za brisanje osude osuđeniku izrečena kazna zatvora preko tri godine, neće se brisati ni ranija ni kasnija osuda.
- (8) Više osuda iste osobe mogu se brisati iz krivične evidencije samo istovremeno i to samo ako postoje uvjeti za brisanje svake od tih osuda.

XIV - GLAVA ČETRNAESTA

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KRIVIČNA DJELA

Član 126.

Odgovornost pravne osobe

- (1) Glava ovog zakona propisuje odgovornost pravne osobe, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Federaciju, Republiku Srpsku, Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine, kanton, grad, općinu i mjesnu zajednicu, za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe.
- (2) Glava ovog zakona propisuje kazne i druge krivičnopravne sankcije koje se mogu izreći pravnoj osobi, te pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo.
- (3) Pod uvjetima propisanim zakonom, za određene pravne osobe može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih krivičnopravnih sankcija koje se mogu izreći pravnim osobama.
- (4) Krivični postupak protiv privrednih društava vodi se po odredbama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine.

Član 127.

Primjena ovog zakona prema mjestu učinjenja krivičnog djela u vezi sa krivičnom odgovornošću pravnih osoba

- (1) Domaća i strana pravna osoba je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivična djela počinjena na području Federacije.
- (2) Domaća i strana pravna osoba koja ima sjedište na području Federacije ili u njoj obavlja svoju aktivnost je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo učinjeno izvan Federacije, ako je krivično djelo učinjeno protiv Bosne i Hercegovine, Federacije, njenih državljana ili domaćih pravnih osoba.
- (3) Domaća pravna osoba je, u skladu sa ovim zakonom, odgovorna za krivično djelo učinjeno izvan Federacije protiv strane države, stranih državljana ili stranih pravnih osoba, pod uvjetima člana 13. (*Primjena krivičnog zakonodavstva u Federaciji za krivična djela počinjena na području Bosne i Hercegovine*) ovog zakona.

Član 128.

Osnovi odgovornosti pravne osobe

Za krivično djelo koje je učinitelj učinio u ime, za račun ili u korist pravne osobe, odgovorna je pravna osoba:

- a) kada smisao učinjenog krivičnog djela proizlazi iz zaključka, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravne osobe;
- b) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe uticali na učinitelja ili mu omogućili da učini krivično djelo;
- c) ili kad pravna osoba raspolaže protupravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom;
- d) ili kad su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe propustili dužni nadzor nad zakonitošću rada zaposlenika.

Član 129.

Granice odgovornosti pravne osobe za krivično djelo

- (1) Uz uvjete iz člana 128. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona pravna je osoba odgovorna za krivično djelo i kad učinitelj za učinjeno krivično djelo nije krivično odgovoran.
- (2) Odgovornost pravne osobe ne isključuje krivičnu odgovornost fizičkih odnosno odgovornih osoba za učinjeno krivično djelo.
- (3) Za krivična djela učinjena iz nehata pravna osoba može biti odgovorna pod uvjetima iz člana 128. tačke d. ovog zakona i u tom se slučaju pravna osoba može blaže kazniti.
- (4) Kad u pravnoj osobi osim učinitelja nema druge osobe ili organa koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati učinitelja, pravna osoba odgovara za učinjeno krivično djelo u granicama učiniteljeve odgovornosti.

Član 130.

Odgovornost pri statusnoj promjeni pravne osobe

- (1) Pravna osoba u stečaju može biti krivično odgovorna za krivično djelo bez obzira na to je li krivično djelo učinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnoj osobi u stečaju ne izriče kazna, već se izriče sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (2) Kad je došlo do prestanka pravne osobe prije pravomoćnog okončanja krivičnog postupka, a u krivičnom je postupku utvrđena krivična odgovornost te pravne osobe, kazne i ostale krivičnopravne sankcije izriču se pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost, ako su njeni rukovodeći ili nadzorni organi prije prestanka pravne osobe znali za učinjeno krivično djelo.
- (3) Pravnoj osobi koja je pravni sljednik pravne osobe kojoj je utvrđena krivična odgovornost i čiji su rukovodeći ili nadzorni organi znali za učinjeno krivično djelo, izriče se sigurnosna mjera oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- (4) Ako je do prestanka pravne osobe došlo po pravomoćno okončanom krivičnom postupku, izrečena se krivičnopravna sankcija izvršava po odredbama st. 2. i 3. ovog člana.

Član 131.

Odgovornost pravne osobe za pokušaj

- (1) Ako je učinitelj planirano krivično djelo započeo, ali ga nije dovršio pravna je osoba odgovorna po uvjetima iz člana 128. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona ako zakon propisuje kažnjavanje i za pokušaj tog krivičnog djela.
- (2) Pravna se osoba kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno krivično djelo, a može se i blaže kazniti.
- (3) Ako su rukovodeći ili nadzorni organi pravne osobe spriječili učinitelja da dovrši započeto krivično djelo, pravna se osoba može osloboditi kazne.

Član 132.

Produženo krivično djelo i krivična odgovornost pravnih osoba

Kad je kod pravne osobe prisutan isti osnov krivične odgovornosti u pogledu više istovrsnih i vremenski povezanih krivičnih djela više učinitelja, pravna je osoba krivično odgovorna kao da je učinjeno jedno krivično djelo.

Član 133.

Saučesništvo pravnih osoba

- (1) U slučaju da dvije ili više pravnih osoba učestvuje u učinjenju krivičnog djela, svaka je odgovorna po članu 128. (*Osnovi odgovornosti pravne osobe*) ovog zakona.
- (2) Kod saučesništva pravnih osoba iz stava 1. ovog člana svaka pravna osoba odgovara kao da je jedina pravna osoba krivično odgovorna za krivično djelo.

Član 134.

Opći razlozi za ublažavanje kazne pravnoj osobi ili oslobođenje od kazne

- (1) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ dobrovoljno prijavi učinitelja nakon učinjenog krivičnog djela može se blaže kazniti.
- (2) Pravna osoba čiji rukovodeći ili nadzorni organ nakon učinjenog krivičnog djela odluči vratiti protupravno pribavljenu imovinsku korist ili otkloni prouzrokovane štetne posljedice ili saopći podatke o opravdanosti odgovornosti drugih pravnih osoba može se osloboditi kazne.

Član 135.

Kazne za pravne osobe

Pravnim se osobama za krivična djela mogu izreći ove kazne:

- a) novčana kazna;
- b) kazna oduzimanja imovine;
- c) kazna prestanka pravne osobe.

Član 136.

Novčana kazna za pravne osobe

- (1) Novčana kazna koja se izriče pravnoj osobi ne može biti manja od 5.000 KM niti veća od 5.000.000 KM.
- (2) Ako je krivičnim djelom pravne osobe drugom prouzrokovana imovinska šteta ili je pribavljena protupravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete odnosno koristi.

Član 137.

Kazna oduzimanja imovine

- (1) Kazna oduzimanja imovine može se izreći za krivična djela s propisanim kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.
- (2) Pravnoj se osobi može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina.
- (3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, povjeritelji se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Član 138.

Kazna prestanka pravne osobe

- (1) Kazna prestanka pravne osobe može se izreći ako je aktivnost pravne osobe u cijelosti ili pretežno korištena za učinjenje krivičnih djela.
- (2) Uz kaznu prestanka pravne osobe, može se izreći i kazna oduzimanja imovine.
- (3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravne osobe sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.
- (4) Iz imovine pravne osobe kojoj je izrečena kazna prestanka pravne osobe mogu se isplatiti povjeritelji.

Član 139.

Odmjeravanje kazne pravnoj osobi

- (1) Pri odmjerenju kazne pravnoj osobi uzima se u obzir, pored općih pravila za odmjerenje kazne iz člana 49. (*Opća pravila za odmjerenje kazne*) ovog zakona i privredna snaga pravne osobe.
- (2) Pri odmjerenju novčane kazne za krivična djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije prijeći polovinu imovine pravne osobe.

Član 140.

Izricanje uvjetne osude pravnoj osobi

- (1) Sud može pravnoj osobi za krivično djelo izreći uvjetnu osudu umjesto novčane kazne.
- (2) Uvjetnom osudom sud može pravnoj osobi utvrditi novčanu kaznu do 1.500.000 KM i ujedno odlučiti da se ona neće izvršiti ako pravna osoba, u roku koji odredi sud a koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina, ne bude odgovorna za novo krivično djelo.

Član 141.

Sigurnosne mjere za pravne osobe

Pravnoj se osobi mogu za krivično djelo izreći, pored sigurnosne mjere oduzimanja predmeta iz člana 78. (*Lišenje predmeta*) ovog zakona, ove sigurnosne mjere:

- a) objava presude;
- b) zabrana vršenja određene privredne djelatnosti.

Član 142.

Objava presude

- (1) Sigurnosna mjera objave presude izriče se kad bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, naročito ako bi objava presude bila od koristi za otklanjanje opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili za sigurnost prometa ili za privredu.
- (2) S obzirom na značaj krivičnog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud će ocijeniti hoće li se presuda objaviti u štampi, na radiju ili televiziji ili u više navedenih sredstava javnog informiranja, i ujedno hoće li se objaviti obratovanje presude u cijelosti ili u izvodu, uzimajući pritom u obzir da se načinom objave omogućuje obaviještenost svih u čijem je objava presude interesu.

Član 143.

Zabrana vršenja određene privredne aktivnosti

- (1) Sigurnosnom mjerom zabrane vršenja određene privredne djelatnosti sud može pravnoj osobi zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova, ili joj zabraniti bavljenje određenim poslovima prometa robe ili drugom privrednom djelatnošću.
- (2) Sigurnosna mjera iz stava 1. ovog člana izriče se pravnoj osobi ako bi njezino daljnje bavljenje određenom privrednom djelatnošću bilo opasno za život ili zdravlje ljudi ili štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih osoba ili za privredu, ili ukoliko je pravna osoba u posljednje dvije godine prije učinjenog krivičnog djela već bilo kažnjena za isto ili slično krivično djelo.
- (3) Sigurnosna mjera iz stava 1. ovog člana može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravosnažnosti presude.

Član 144.

Oduzimanje imovinske koristi pravnoj osobi

Ukoliko pravna osoba počinjenim krivičnim djelom pribavi imovinsku korist, imovinska će se korist pribavljena krivičnim djelom pravnoj osobi oduzeti.

Član 145.

Pravne posljedice osude pravne osobe

- (1) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo jesu:
 - a) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlaštenja ili koncesije, izdanih od organa strane države;
 - b) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlaštenja ili koncesije, izdanih od institucija u Federaciji.
- (2) Pravne posljedice osude pravne osobe za krivično djelo mogu nastupiti i kad je pravnoj osobi za učinjeno krivično djelo izrečena novčana kazna.

Član 146.

Zastarjelost krivičnog gonjenja i izvršenja krivičnihopravnih sankcija izrečenih pravnim osobama

- (1) Na zastarjelost krivičnog gonjenja pravne osobe primjenjuju se odredbe člana 15. (*Zastarjelost krivičnog gonjenja*) ovog zakona.
- (2) Zastarjelost izvršenja kazne izrečene pravnoj osobi nastupa kad od pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:
 - a) tri godine za izvršenje novčane kazne;
 - b) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravne osobe.
- (3) Zastarjelost izvršenja sigurnosne mjere nastupa protekom:
 - a) šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena sigurnosna mjera objave presude;
 - b) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje sigurnosne mjere zabrane vršenja određene privredne djelatnosti.

Član 147.

Zakoni koji propisuju krivična djela pravnih osoba

Pravne osobe mogu biti krivično odgovorne za krivična djela iz ovog zakona i za druga krivična djela propisana zakonom u Federaciji.

Član 148.

Kazne za krivična djela

- (1) Za krivična djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom do 850.000 KM ili do deseterostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora preko tri godine, pravna će se osoba kazniti novčanom kaznom najmanje 2.500.000 KM ili do dvadeseterostrukog iznosa štete prouzrokovane ili imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

- (3) Za krivična djela s propisanim kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom, pravnoj se osobi umjesto novčane kazne može izreći kazna oduzimanja imovine.
- (4) Za krivična djela iz stava 1. ovog člana pravnom se licu umjesto novčane kazne može izreći kazna prestanka pravnog lica, pod uvjetima iz člana 138. (*Kazna prestanka pravnog lica*) ovog zakona.

POSEBNI DIO

XV - GLAVA PETNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV USTAVNOG PORETKA FEDERACIJE

Član 149.

Napad na ustavni poredak Federacije

Ko upotrebom fizičke sile ili prijetnjom upotrebe fizičke sile pokuša promijeniti ustavni poredak Federacije ili svrgnuti njene najviše institucije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 150.

Ugrožavanje teritorijalne cjeline Federacije

Ko upotrebom sile ili prijetnjom upotrebe sile pokuša otcijepiti dio teritorije Federacije ili dio njene teritorije pripojiti drugom entitetu,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 151.

Dovodjenje Federacije u položaj potčinjenosti ili ovisnosti

Gradanin Federacije koji pokuša dovesti Federaciju u položaj potčinjenosti ili ovisnosti prema nekoj drugoj državi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 152.

Sprečavanje borbe protiv neprijatelja

Gradanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba sprečava građane Federacije ili građane njenih saveznika da se bore protiv neprijatelja,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 153.

Služba u neprijateljskoj vojsci

- (1) Gradanin Federacije koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili sudjeluje u ratu ili oružanom sukobu boreći se protiv Federacije ili njenih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko vrbuje građane Federacije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama ili za sudjelovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Federacije ili njenih saveznika,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 154.

Pomaganje neprijatelju

- (1) Gradanin Federacije koji za vrijeme rata pomaže neprijatelju u provođenju prisilnih mjera prema stanovništvu Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Gradanin Federacije koji s ciljem pomaganja neprijatelju politički ili privredno saraduje s neprijateljem za vrijeme rata,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 155.

Podrivanje vojne i odbrambene moći

- (1) Ko s ciljem umanjenja odbrambene moći Federacije uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da predu u neprijateljske ruke odbrambena postrojenja, objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i odbrambena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili ko u istom cilju omete ili dovede u opasnost vojne ili odbrambene mjere,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 156.

Oružana pobuna

- (1) Ko učestvuje u oružanoj pobuni koja je usmjerena protiv ustavnog poretka Federacije ili njenih najviših institucija,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 157.

Špijunaža

- (1) Ko tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu saopći, preda ili učini dostupnom stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko na štetu Federacije za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Federaciji ili njome rukovodi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Ko pribavlja tajnu Federacije ili vojnu ili službenu tajnu s ciljem da je saopći ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili osobi koja im služi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (5) Ko nabavlja sredstva za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 158.

Odavanje tajne Federacije

- (1) Ovlašćena osoba koja protivno zakonu ili drugom propisu Federacije donesenom na osnovu zakona, drugome saopći, preda ili učini dostupnim tajnu Federacije koja joj je povjerena,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko drugome saopći ili preda, ili posreduje u saopćavanju ili predaji podatka ili isprave za koju zna da je tajna Federacije, a do koje je protupravno došao,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti, ili ako je dovelo do ugrožavanja sigurnosti, privredne ili vojne moći Federacije,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (4) Ovlašćena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana iz nehata,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana ako neko objavi ili posreduje u objavljivanju tajne Federacije čija je sadržina suprotna ustavnom poretku Federacije, s ciljem da javnosti otkrije povredu ustavnog poretka Federacije ako objavljivanje nema štetne posljedice za sigurnost Federacije.

Član 159.

Upućivanje i prebacivanje oružanih grupa ljudi, oružja i municije na teritoriju Federacije

Ko na teritoriju Federacije upućuje ili prebacuje oružane grupe ljudi, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal radi učinjenja krivičnih djela iz ove glave ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 160.

Unošenje opasnih materija u Federaciju

- (1) Ko protivno propisima unese u Federaciju za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne materije ili otpatke,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja protivno propisima omogući da se u Federaciju unesu za život ili zdravlje ljudi štetne radioaktivne ili druge opasne materije ili otpaci,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 161.

Ubistvo najviših službenika Federacije

Ko s umišljajem ugrožavanja ustavnog poretka Federacije ili sigurnosti Federacije usmrti službenu osobu institucija Federacije pri vršenju njene službe, ili predsjednika ili potpredsjednika Federacije, predsjednika Vlade Federacije, predsjedavajućeg doma Parlamenta Federacije, predsjednika Ustavnog suda Federacije, predsjednika Vrhovnog suda Federacije ili glavnog tužitelja Federacije kada nisu na funkciji,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 162.

Otmica najviših službenika Federacije

(1) Ko s umišljajem ugrožavanja ustavnog poretka Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenu ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja službenoj osobi institucija Federacije pri vršenju njene službe, s ciljem da nju ili nekog drugog prisili da što izvrši, ne izvrši ili trpi,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko s umišljajem ugrožavanja ustavnog poretka Federacije ili sigurnosti Federacije protupravno zatvori, drži zatvorenog ili na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja predsjedniku ili potpredsjedniku Federacije, predsjedniku Vlade Federacije, predsjedavajućem doma Parlamenta Federacije, predsjedniku Ustavnog suda Federacije, predsjedniku Vrhovnog suda Federacije ili glavnom tužitelju Federacije,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 163.

Izazivanje narodnosne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti

(1) Ko javno izaziva ili raspaljuje narodnosnu, rasnu ili vjersku mržnju, razdor ili netrpeljivost među konstitutivnim narodima i ostalima koji žive u Federaciji,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prisilom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi narodnosnih, etničkih ili vjerskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, skrnavljenjem spomenika, spomen-obilježja ili grobova,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini zloupotrebom položaja ili ovlaštenja, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji.

(4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini zloupotrebom položaja ili ovlasti, ili ako je zbog tog djela došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život konstitutivnih naroda i ostalih koji žive u Federaciji,

kaznit će kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 164.

Kažnjavanje za najteže oblike krivičnih djela protiv ustavnog poretka Federacije

(1) Za krivično djelo iz čl. 149. (*Napad na ustavni poredak*), 150. (*Ugrožavanje cjelovitosti Federacije*), 155. (*Podrivanje vojne i odbrambene moći*), 156. (*Oružana pobuna*) i 157. (*Špijunaža*) ovog zakona, koje je imalo za posledicu smrt jedne ili više osoba, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljima i velikim razaranjima,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(2) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj s umišljajem usmrtio jednu ili više osoba,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 165.

Osnivanje udruženja ili nabavljanje sredstava za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona

Ko osnuje udruženje u cilju učinjenja krivičnih djela iz ove glave ovog zakona, ili ko nabavi sredstva za učinjenje krivičnih djela iz ove glave ovog zakona,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XVI - GLAVA ŠESNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

Član 166.

Ubistvo

(1) Ko drugoga usmrti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(2) Kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kaznit će se:

- ko drugog usmrti na okrutan ili podmukao način;
- ko drugog usmrti pri bezobzirnom nasilničkom ponašanju;
- ko drugog usmrti iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda;
- ko drugog usmrti iz koristoljublja, radi učinjenja ili prikrivanja kog drugog krivičnog djela, iz bezobzirme osvete ili iz drugih niskih pobuda;
- ko usmrti službenu ili vojnu osobu pri vršenju poslova sigurnosti ili dužnosti čuvanja javnoga reda, uhićenja učinitelja krivičnog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda.

Član 167.

Ubistvo namah

Ko drugoga usmrti namah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost ili prepast njegovim napadom, zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 168.

Prouzrokovanje smrti iz nehata

Ko prouzroči smrt drugog iz nehata,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 169.

Čedomorstvo

Majka koja usmrti svoje dijete za vrijeme ili izravno nakon poroda,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 170.

Učestvovanje u samoubistvu

(1) Ko navede drugog na samoubistvo ili mu pomogne u samoubistvu, pa ono bude učinjeno,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prema maloljetniku ili prema osobi čija je sposobnost shvaćanja značenja svog djela ili upravljanja svojim postupcima bitno smanjena, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu ili prema osobi koja nije mogla shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima,

kaznit će se po članu 166. (*Ubistvo*) stav 1. ovog zakona.

(4) Ko okrutno ili nečovječno postupa s osobom koja se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti i time iz nehata izazove samoubistvo te osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 171.

Protupravni prekid trudnoće

- (1) Ko protivno propisima o prekidu trudnoće trudnoj ženi s njezinim pristankom započne činiti, učini ili joj pomogne učiniti prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko trudnoj ženi bez njezina pristanka započne činiti ili učini prekid trudnoće, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzrokovana smrt trudne žene, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana trudna žena teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno ili je prouzrokovana smrt trudne žene, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje jednu godinu.

Član 172.

Teška tjelesna ozljeda

- (1) Ko drugoga teško tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje teško naruši, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svog djeteta s kojim ne živi u zajednici, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je zbog toga doveden u opasnost život ozlijeđenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegova tijela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad ozlijeđenog ili trajno i teško narušenje njegova zdravlja ili unakaženost, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz rasnih, narodnosnih ili vjerskih pobuda.
- (5) Ako ozlijeđeni umre zbog ozljede iz st. 1. do 4. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (6) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (7) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini namah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenog, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (8) Ko krivično djelo iz stava 4. ovog člana učini namah, doveden bez svoje krivnje u jaku razdraženost napadom ili teškim vrijeđanjem od ozlijeđenog, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 173.

Lahka tjelesna ozljeda

- (1) Ko drugog lahko tjelesno ozlijedi ili mu zdravlje lahko naruši, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema bračnom partneru ili osobi s kojom živi u izvanbračnoj zajednici ili roditelju svog djeteta s kojime ne živi u zajednici, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Sud može učinitelju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana izreći sudsku opomenu ako je učinitelj bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenog.

Član 174.

Učestvovanje u tuči

Ko učestvuje u tuči u kojoj je neko usmrćen ili je drugom nanesena teška tjelesna ozljeda za samo učestvovanje u tuči, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 175.

Nepružanje pomoći

- (1) Ko ne pruži pomoć osobi koja se nalazi u direktnoj životnoj opasnosti iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko ostavi drugog bez pomoći u životnoj opasnosti koju je sam prouzrokovao, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovana smrt osobe izložene opasnosti ili je teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 176.

Napuštanje nemoćne osobe

- (1) Ko nemoćnu osobu koja mu je povjerenja ili o kojoj se je inače dužan brinuti ostavi bez pomoći u prilikama opasnim za život ili zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt ostavljene osobe ili je ona teško tjelesno ozlijeđena ili joj je zdravlje teško narušeno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XVII - GLAVA SEDAMNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SLOBODE I PRAVA
ČOVJEKA I GRAĐANINA

Član 177.

Povreda ravnopravnosti čovjeka i građanina

- (1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, narodnosnoj ili etničkoj pripadnosti, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, spolu, spolnoj sklonosti, jeziku, obrazovanju, društvenom položaju ili socijalnom porijeklu, uskrati ili ograniči građanska prava utvrđena međunarodnim ugovorom, ustavom, zakonom, drugim propisom ili općim aktom u Federaciji, ili ko na osnovu takve razlike ili pripadnosti ili kojeg drugog položaja daje pojedincima neopravdane povlastice ili pogodnosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja suprotno propisima o ravnopravnoj upotrebi jezika i pisama konstitutivnih naroda i ostalih koji žive na teritoriji Bosne i Hercegovine uskrati ili ograniči građaninu da pri ostvarivanju svojih prava ili pri obraćanju organima vlasti i institucijama u Federaciji, trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama upotrijebi svoj jezik ili pismo, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Službena ili odgovorna osoba u institucijama u Federaciji koja uskrati ili ograniči pravo građaninu na slobodno zapošljavanje na cijelom području Bosne i Hercegovine i pod jednakim propisanim uvjetima, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 178.

Sprečavanje povratka izbjeglice ili raseljene osobe

- (1) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način spriječi izbjeglicu ili raseljenu osobu da se vrati u svoj dom ili da koristi svoju imovinu koja joj je bila oduzeta tokom neprijateljstava od 1991. godine, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko učestvuje u grupi ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 179.

Protupravno lišenje slobode

- (1) Ko drugog protupravno zatvori, drži zatvorena ili ga na drugi način liši slobode kretanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je protupravno lišenje slobode trajalo duže od trideset dana ili je učinjeno na okrutan način ili je osobi koja je protupravno lišena slobode zbog toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do osam godina.
- (3) Ako je zbog krivičnog djela iz stava 1. ovog člana osoba koja je protupravno lišena slobode izgubila život, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 180.

Otmica

- (1) Ko drugog protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja s ciljem da njega ili koga drugog prisili da što učini, ne učini ili trpi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu ili maloljetniku, ili ko radi ostvarivanja cilja otmice iz stava 1. ovog člana prijeti da će taoca usmrtili ili teško tjelesno ozlijediti, ili ako je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili organizirane grupe ljudi, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji dobrovoljno pusti na slobodu taoca prije nego je ostvaren njegov zahtjev radi kog je učinio otmicu, može se osloboditi kazne.

Član 181.

Iznudivanje iskaza

- (1) Službena osoba koja u vršenju službe upotrijebi silu, prijetnju ili drugi protupravan način s ciljem iznudivanja iskaza ili koje druge izjave od osumnjičenika, optuženika, svjedoka, vještaka ili koga drugog, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana praćeno teškim nasiljem ili ako su zbog iznudenog iskaza nastupile naročito teške posljedice za osumnjičenika ili optuženika u krivičnom postupku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 182.

Zlostavljanje u obavljanju službe

Službena osoba koja u obavljanju službe drugog zlostavlja, nanosi mu teže tjelesne ili duševne patnje, zastrašuje ga ili vrijeđa,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 183.

Ugrožavanje sigurnosti

- (1) Ko ugrozi sigurnost neke osobe ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili tijelo te osobe ili na taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko ugrozi sigurnost više osoba ozbiljnom prijetnjom da će napasti na život ili organ tih osoba ili taj način izazove uznemirenje građana, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Ko prikradanjem, učestalim praćenjem ili uznemiravanjem na drugi način ugrožava sigurnost bračnog partnera, osobe s kojom živi u izvanbračnoj zajednici, roditelja svog djeteta ili druge osobe s kojom održava ili je održavao bliske veze, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 184.

Narušavanje nepovredivosti doma

- (1) Ko neovlašćeno prodre u tuđi dom ili zatvorene prostorije ili se na zahtjev ovlaštenika otamo ne udalji, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 185.

Protuzakoniti pretres

Službena osoba koja u vršenju službe protuzakonito izvrši pretres stana, prostorija ili osoba, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 186.

Povreda tajnosti pisma ili druge pošiljke

- (1) Ko bez odobrenja otvori tuđe pismo ili brzojav ili kakvo drugo zatvoreno pismo ili pošiljku ili na drugi način povrijedi njihovu tajnost ili neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugome preda tuđe pismo, brzojav, zatvoreno pismo ili pošiljku, kaznit će se kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko neovlašćeno prodre u kompjutersku bazu osobnih podataka ili te podatke neovlašćeno koristi ili ih učini dostupnim drugoj osobi, kaznit će se zatvorom do šest mjeseci.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Službena osoba koja učini krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (5) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 3. ovog člana u obavljanju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 187.

Neovlašćeno otkrivanje profesionalne tajne

- (1) Advokat, branitelj, javni bilježnik, doktor medicine, doktor stomatologije, babica ili drugi zdravstveni djelatnik, psiholog, djelatnik starateljstva, vjerski ispovjednik ili druga osoba koja neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznala u vršenju svog zvanja, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Nema krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ako neko tajnu otkrije u općem interesu ili interesu druge osobe koji je pretežnji od interesa čuvanja tajne.

Član 188.

Neovlašćeno prisluškivanje i zvučno snimanje

- (1) Ko putem posebnih naprava bez odobrenja prisluškuje ili zvučno snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namijenjena ili omogućiti nepozvanoj osobi da se upozna s razgovorom ili izjavom koja je neovlašćeno prisluškivana ili zvučno snimljena, ili ko neovlašćeno prisluškuje ili snimi tuđe poruke u računalnom sustavu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 189.

Neovlašćeno optičko snimanje

- (1) Ko fotografski, filmski ili na drugi način snimi drugu osobu bez njezinog pristanka u njezinim prostorijama ili ko takav snimak direktno prenese trećem ili ko mu takav snimak pokaže ili mu na koji drugi način omogućiti da se s njim direktno upozna, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ko dijete ili maloljetnika snimi radi izrade fotografija, audiovizualnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili rasparčava ili prikazuje takav materijal, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (4) Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela iz st. 1. i 3. ovog člana oduzet će se, a predmeti koji su učinjenjem krivičnog djela iz st. 1. i 3. ovog člana nastali oduzet će se i uništiti.

Član 190.

Sprečavanje ili ometanje javnog okupljanja

- (1) Ko uskrati ili omete pravo građana na javno okupljanje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Službena osoba koja krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini zloupotrebom svoga položaja ili ovlaštenja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 191.

Sprečavanje štampanja i raspačavanja štampanog materijala

Ko protupravno spriječi štampanje, prodaju ili raspačavanje knjiga, časopisa, novina ili drugih štampanih materijala, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 192.

Povreda prava na podnošenje žalbi i molbi

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja spriječi drugog da se koristi svojim pravom podnošenja žalbe, prigovora, molbe, predstavke ili pritužbe, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 193.

Nedozvoljeno korišćenje ličnih podataka

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja bez pristanka pojedinca protivno zakonskim uvjetima prikuplja, obrađuje ili koristi njegove osobne podatke ili te podatke koristi suprotno zakonom dozvoljenoj svrsi njihova prikupljanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 194.

Uskraćivanje biračkog prava

Ko u obavljanju povjerene mu dužnosti u vezi sa izborima za institucije u Federaciji, drugog protuzakonito ne uvede u birački popis ili ga izbriše s biračkog popisa ili mu na drugi način uskrati biračko pravo, s ciljem da ga spriječi u ostvarivanju njegovog biračkog prava, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 195.

Povreda slobode odlučivanja birača

- (1) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom, prinudom, podmićivanjem ili korišćenjem njegovog teškog imovinskog stanja ili na drugi protupravan način utiče na birača u Federaciji da na izborima za institucije u Federaciji ili prilikom glasanja o opozivu ili na referendumu glasa za ili protiv pojedine liste, pojedinog kandidata, ili da glasa za ili protiv opoziva, za ili protiv prijedloga o kome se odlučuje referendumom, ili da uopće ne glasa, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Član biračkog odbora ili druga osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju povjerene joj dužnosti u vezi sa izborima, glasanjem ili referendumom, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 196.

Prijevara pri glasanju

Ko na izborima za institucije u Federaciji ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji, glasa umjesto drugog pod njegovim

imenom ili ponovo glasa ili pokuša ponovo glasati iako je već glasao, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 197.

Povreda tajnosti glasanja

- (1) Ko pri izboru za institucije u Federaciji ili pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji povrijedi tajnost glasanja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko silom, ozbiljnom prijetnjom ili na drugi protupravan način traži od građanina da kaže za koga je glasao ili kako je glasao ili je li glasao za ili protiv opoziva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Član biračkog odbora ili druga osoba koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u vršenju povjerene joj dužnosti u vezi sa izborom ili glasanjem, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 198.

Izborna prijevara

Ko krivotvori rezultate izbora ili glasanja za institucije u Federaciji dodavanjem, lišenjem ili brisanjem glasova ili potpisa, netačnim brojanjem glasova, neistinitim upisivanjem rezultata u izborne isprave ili na drugi način, ili objavi rezultate izbora ili glasanja koji ne odgovaraju obavljenom glasanju, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 199.

Uništenje izbornih isprava

Ko na izborima za institucije u Federaciji pri glasanju o opozivu predstavnika u institucijama u Federaciji ili na referendumu u Federaciji uništi, prikrije, ošteti ili oduzme kakvu ispravu o izborima ili o glasanju o opozivu ili kakav predmet koji služi za izbor ili za glasanje o opozivu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

XVIII - GLAVA OSAMNAESTA

KRIVIČNA DJELA TERORIZMA

Član 200.

Uzimanje talaca

- (1) Ko drugoga zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja, ili ga drži i prijete da će ga ubiti, ozlijediti ili nadalje zadržavati kao taoca, s ciljem da primora Federaciju da što učini ili ne učini, kao izričiti ili prešutni uvjet za oslobađanje taoca, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je zbog krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt otete osobe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj otetu osobu s umišljajem usmrtio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 201.

Terorizam

- (1) Ko učini teroristički čin s ciljem ozbiljnog zastrašivanja stanovništva ili prisiljavanja organa vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini, ili s ciljem ozbiljnog narušavanja ili uništavanja osnovnih političkih, ustavnih, privrednih ili društvenih struktura jedinica u Federaciji, kaznit će kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ako je zbog krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj neku osobu s umišljajem usmrtio, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

- (4) *Teroristički čin*, u smislu ovog člana, podrazumijeva koju od sljedećih namjernih radnji koja, s obzirom na svoju prirodu ili okolnost može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:
- napad na život osobe koji može prouzrokovati njenu smrt;
 - napad na tjelesnu cjelovitost osobe;
 - protupravno zatvaranje, držanje zatvorenom ili na drugi način lišenje ili ograničavanje slobode kretanja drugoj osobi, s ciljem da se nju ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi (otmica), ili uzimanje talaca;
 - nanošenje velike štete objektima Federacije ili javnim objektima, prometnom sustavu, postrojenjima infrastrukture uključujući informatički sustav, nepomičnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini za koju štetu je vjerovatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne privredne štete;
 - otmicu zrakoplova, broda ili drugog sredstva javnog saobraćaja ili prijevoza robe;
 - proizvodnju, posjedovanje, sticanje, prijevoz, snabdijevanje, korišćenje ili osposobljavanje za korišćenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja ili radioaktivnih materija, te istraživanje i razvoj biološkog i hemijskog oružja ili radioaktivnih materijala;
 - ispuštanje opasnih materijala ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - ometanje ili zaustavljanje snabdijevanja vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom s ciljem ugrožavanja ljudskih života;
 - prijetnja učinjenjem kojeg djela iz tač. od a) do h) ovog stava.

Član 202.

Finansiranje terorističkih aktivnosti

Ko bilo na koji način, izravno ili neizravno, daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se upotrijebe ili znajući da će se upotrijebiti u cjelini ili djelimično, za učinjenje:

- krivičnog djela iz čl. 200. (*Uzimanje talaca*) i 201. (*Terorizam*) ovog zakona;
- drugog krivičnog djela koje može prouzrokovati smrt ili težu tjelesnu ozljedu civilne osobe ili osobe koja aktivno ne učestvuje u neprijateljstvima u oružanom sukobu, kad je svrha takvog djela, po njegovoj prirodi ili okolnosti, zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje organa vlasti u Federaciji da što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XIX - GLAVA DEVETNAESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SPOLNE SLOBODE I MORALA

Član 203.

Silovanje

- Ko drugu osobu upotrebom sile ili prijetnje da će izravno napasti na njezin život ili tijelo ili na život ili tijelo njoj bliske osobe prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prilikom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt silovane osobe, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je teško narušeno zdravlje, ili je silovana ženska osoba ostala trudna, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

- Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana zbog etničke, narodnosne, rasne, vjerske ili jezičke netrpeljivosti prema žrtvi.
- Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- Ko krivično djelo iz st. 2., 3. i 4. ovog člana učini prema maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- Ako su krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovane posljedice iz stava 3. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 204.

Spolni odnošaj s nemoćnom osobom

- Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s drugom osobom iskoristivši njezinu duševnu bolest, duševnu poremećenost, nedovoljnu duševnu razvijenost, neku drugu težu duševnu smetnju, ili kakvo drugo stanje te osobe zbog kojeg ona nije sposobna za otpor, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema osobi čije je stanje nesposobnosti za otpor sam izazvao ili je u tome učestvovao, kaznit će se po članu 203. (*Silovanje*) stav 1. ovog zakona.
- Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja, ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se po članu 203. stav 2. ovog zakona.
- Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt osobe s kojom je izvršen spolni odnošaj ili s njim izjednačena spolna radnja, ili je ona teško tjelesno ozlijeđena, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili ako je ženska osoba ostala trudna, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- Ako su krivičnim djelom iz st. 3. i 4. ovog člana prouzrokovane posljedice iz stava 5. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 205.

Spolni odnošaj zloupotrebom položaja

- Ko zloupotrebom svog položaja navede na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju drugu osobu koja se zbog imovinskog, obiteljskog, društvenog, zdravstvenog ili drugog stanja ili teških prilika nalazi prema njemu u odnosu zavisnosti, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- Nastavnik, odgojitelj, roditelj, usvojitelj, staratelj, očuh, maćeha ili druga osoba koja iskorištavajući svoj položaj ili odnos prema maloljetniku koji joj je povjeren radi učenja, odgoja, čuvanja ili njege izvrši s njim spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 206.

Prinuda na spolni odnošaj

- Ko drugu osobu prisili na spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju ozbiljnom prijetnjom nekim teškim zlom, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 207.

Spolni odnošaj s djetetom

- Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ko izvrši nasilni spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom (član 203. *Silovanje*, stav 1.) ili s nemoćnim djetetom (član 204. *Spolni odnošaj s nemoćnom osobom*, stav 1.), kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (3) Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s djetetom zloupotrebom položaja (član 205. *Spolni odnošaj zloupotrebom položaja*, stav 2.), kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini na naročito okrutan ili naročito ponižavajući način, ili ako je istom prigodom prema istoj žrtvi učinjeno više spolnih odnošaja ili s njim izjednačenih spolnih radnji od više učinitelja, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 3. ovog člana prouzrokovana smrt djeteta, ili je dijete teško tjelesno ozlijeđeno, ili mu je zdravlje teško narušeno, ili je žensko dijete ostalo trudno, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 208.

Bludne radnje

- (1) Ko u slučajevima iz čl. 203. (*Silovanje*), 204. (*Spolni odnošaj s nemoćnom osobom*), 205. (*Spolni odnošaj zloupotrebom položaja*) i 206. (*Prinuda na spolni odnošaj*) ovog zakona, kada nije počinjen ni pokušaj tog krivičnog djela, učini samo bludnu radnju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko u slučaju iz člana 207. (*Spolni odnošaj s djetetom*) ovog zakona, kada nije počinjen ni pokušaj tog krivičnog djela, učini samo bludnu radnju, ili ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 209.

Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnikom

Ko pred djetetom ili maloljetnikom čini radnje namijenjene zadovoljavanju vlastite ili tuđe pohote, ili ko navede dijete da pred njim ili drugom osobom vrši takve radnje, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 210.

Navođenje na prostituciju

- (1) Ko radi ostvarenja koristi navodi, potiče ili namamljuje drugog na pružanje seksualnih usluga ili na drugi način omogućujući njegovu predaju drugome radi pružanja seksualnih usluga, ili bilo na koji način učestvuje u organiziranju ili vođenju pružanja seksualnih usluga, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ko radi ostvarenja koristi silom ili prijetnjom upotrebe sile ili nanošenja veće štete drugog prisili ili obmanom navede na pružanje seksualnih usluga, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko radi ostvarenja koristi, na način iz stava 2. ovog člana, koristeći tešku situaciju proisteklu iz boravka neke osobe u stranoj zemlji, prisili ili navede tu osobu na pružanje seksualnih usluga.
- (4) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.
- (5) Bez uticaja je za učinjenje krivičnog djela iz ovog člana je li se osoba koja se navodi, potiče, namamljuje ili prisiljava već ranije bavila prostitucijom.

Član 211.

Iskorišćavanje djeteta ili maloljetnika radi pornografije

- (1) Ko dijete ili maloljetnika snimi radi izradbe fotografija, audiovizuelnog materijala ili drugih predmeta pornografskog sadržaja, ili posjeduje ili uvozi ili prodaje ili raspačava ili prikazuje takav materijal, ili te osobe navede na učestvovanje u pornografskoj predstavi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Predmeti koji su bili namijenjeni ili upotrijebljeni za učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana oduzet će

se, a predmeti koji su nastali učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana oduzet će se i uništiti.

Član 212.

Upoznavanje djeteta s pornografijom

- (1) Ko djetetu proda, prikaže ili javnim izlaganjem ili na drugi način učini pristupačnim spise, slike, audiovizuelne i druge predmete pornografskog sadržaja ili mu prikaže pornografsku predstavu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Predmeti iz stava 1. ovog člana oduzet će se.

Član 213.

Rodoskrvrnuće

- (1) Ko izvrši spolni odnošaj ili s njim izjednačenu spolnu radnju s krvnim rođakom u ravnoj liniji ili s bratom ili sestrom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do dvije godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini s maloljetnikom, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini s djetetom, kaznit će se kaznom zatvora od dvije do deset godina.

XX - GLAVA DVADESETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV BRAKA, PORODICE I MLADEŽI

Član 214.

Dvobračnost

- (1) Ko sklopi novi brak iako se u braku već nalazi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko sklopi brak s osobom za koju zna da se u braku već nalazi.

Član 215.

Omogućavanje sklapanja nedozvoljenog braka

Ovlašćena osoba pred kojom se brak sklapa ili matičar koji obavljajući svoju službenu dužnost omogućuje sklapanje braka koji je po zakonu zabranjen, ništavan ili se smatra nepostojećim, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 216.

Izvanbračna zajednica s mladim maloljetnikom

- (1) Punoljetna osoba koja izvanbračno živi s maloljetnikom koji nije navršio šesnaest godina života, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se roditelj, usvojitelj ili staratelj koji maloljetniku u životnoj dobi između četrnaest i šesnaest godina života omogućuje izvanbračni život s drugom osobom ili ga na to navede.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz koristoljublja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako se sklopi brak, krivično gonjenje neće se poduzeti, a ako je poduzeto, obustavit će se.

Član 217.

Oduzimanje djeteta ili maloljetnika

- (1) Ko dijete ili maloljetnika protupravno oduzme roditelju, usvojitelju, staratelju ili osobi kojoj je povjeren, ili ko ga protupravno zadržava ili sprečava da bude s osobom koja ima to pravo ili ko onemogućava izvršenje izvršne odluke o staranju prema djetetu ili maloljetniku, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana dijete ili maloljetnik napustio teritoriju Federacije ili teritoriju Bosne i Hercegovine, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Učinitelj koji dobrovoljno preda dijete ili maloljetnika, može se osloboditi kazne.

Član 218.

Promjena porodičnog stanja

Ko podmetanjem, zamjenom ili na drugi način promijeni porodično stanje djeteta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 219.

Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetnika

(1) Roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje funkcije zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetnika,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnika, prisili ga na rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljubljavi navodi na ponašanje koje je štetno za njegov razvoj.

(3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana dijete ili maloljetnik teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je teško narušeno zdravlje, ili se zbog krivičnog djela iz st. 1. ili 2. ovog člana dijete ili maloljetnik odao prosjačenju, prostituciji ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja ili delikvenciji,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 220.

Napuštanje djeteta

Ko napusti svoje nemoćno dijete s ciljem da ga se trajno riješi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

Član 221.

Povreda porodičnih obaveza

(1) Ko grubim kršenjem svojih zakonskih porodičnih obaveza ostavi u teškom položaju člana porodice koji nije u stanju sam o sebi skrbiti,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt člana i koji je ostavljen u teškom položaju, ili je teško tjelesno ozlijeđen, ili mu je zdravlje teško narušeno,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Pri izricanju uvjetne osude sud može učinitelju odrediti obavezu urednog izvršavanja svoje obaveze zbrinjavanja, odgoja i izdržavanja.

Član 222.

Nasilje u porodici

(1) Ko nasiljem, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesnu cjelovitost ili psihičko zdravlje člana svoje porodice,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema članu porodice s kojim živi u zajedničkom kućanstvu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana upotrijebljeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(4) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 3. ovog člana član porodice teško tjelesno ozlijeđen ili mu je zdravlje teško narušeno, ili ako je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetniku,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(5) Ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 4. ovog člana prouzrokovana smrt člana porodice,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina.

(6) Ko usmrti člana i kojeg je prethodno zlostavljao, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 223.

Izbjegavanje izdržavanja

(1) Ko izbjegava davanje izdržavanja za osobu koju je na osnovu izvršne sudske odluke ili izvršne nagodbe sklopljene pred drugim nadležnim organom dužan izdržavati,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Pri izricanju uvjetne osude sud može učinitelju odrediti obavezu urednog plaćanja izdržavanja te podmirenja dospjelih obaveza.

(3) Ako je učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ispunio svoju obavezu do okončanja glavnog pretresa, može se osloboditi kazne.

Član 224.

Sprečavanje i neizvršavanje mjera za zaštitu maloljetnika

(1) Ko sprečava izvršenje odgojnih i drugih mjera suda i nadležnih organa za zaštitu maloljetnika,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Odgovorna osoba na radu u organima ili ustanovama za zaštitu, odgoj ili radno osposobljavanje maloljetnika, koja u svomu radu očito nesavjesno postupi, pa zbog toga bude teško ugroženo zdravlje ili razvoj maloljetnika,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XXI - GLAVA DVADESET PRVA

KRIVIČNA DJELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Član 225.

Prenošenje zarazne bolesti

(1) Ko ne postupi po propisima ili naredbama kojima nadležni organ zdravstvene službe određuje preglede, dezinfekciju, odvajanje bolesnika ili drugu mjeru za suzbijanje ili sprečavanje zarazne bolesti kod ljudi, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko ne postupi po propisima ili naredbama iz stava 1. ovog člana u pogledu suzbijanja ili sprečavanja zaraznih bolesti kod životinja, pa zbog toga dođe do opasnosti prenošenja zarazne bolesti na ljude.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 226.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije

Ko za vrijeme epidemije kakve zarazne bolesti ne postupi po naredbama ili odlukama donesenim na osnovu propisa nadležnog organa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje epidemije,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 227.

Prenošenje spolne bolesti

Ko znajući da je zaražen spolnom bolešću, spolnim odnošajem ili s njim izjednačenom spolnom radnjom ili na drugi način drugog spolno zarazi, ako time nije učinjeno krivično djelo teške tjelesne ozljede,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 228.

Zapošljavanje lica oboljelih od zarazne bolesti

(1) Ko u bolnici, porodilištu, javnom domu, školi, privrednom društvu ili drugoj pravnoj osobi, obrtu ili kod samostalnog privrednika, u djelatnosti u kojoj se rukuje prehrambenim proizvodima ili koja obavlja higijenske usluge ili u sličnoj djelatnosti, protivno zdravstvenim propisima, zaposli ili drži zaposlenom osobu koja boluje od zarazne bolesti, pa zbog toga dođe do opasnosti od širenja zarazne bolesti,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 229.

Nesavjesno liječenje

- (1) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji obavljajući svoju aktivnost primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito neprikladan način liječenja ili ne primijeni odgovarajuće higijenske mjere, pa time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji pri pružanju medicinske pomoći ili njege postupi nesavjesno i time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja neke osobe.
- (3) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se drugi zdravstveni djelatnik koji krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz nehata.

Član 230.

Samovoljno liječenje

- (1) Ko drugog bez njegovog pristanka liječi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Doktor medicine ili doktor stomatologije koji preduzme hirurški ili drugi medicinski zahvat na tijelu drugog, bez njegovog izričitog i valjano pisanog pristanka, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Nema krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana kad je zakonom propisano prisilno liječenje ili je liječenje hirurški ili drugi medicinski zahvat preduzet prema osobi koja nije pri svijesti ili je nesposobna za rasuđivanje, a nije dostupan član uže porodice ili zakonski zastupnik, a odgodom liječenja ili zahvata bio bi ugrožen njezin život ili bi došlo do znatnog pogoršanja njenog zdravlja.

Član 231.

Nedozvoljeno presađivanje dijelova ljudskog tijela

- (1) Ko medicinski neopravdano uzme radi presađivanja dio ljudskog tijela s pristankom živog davaoca ili ko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela s pristankom primaoca, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko medicinski opravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davaoca, ili ko medicinski opravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primaoca.
- (3) Ko medicinski neopravdano uzme, radi presađivanja, dio ljudskog tijela bez pristanka živog davaoca ili ko medicinski neopravdano presadi dio ljudskog tijela bez pristanka primaoca, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe prije nego što je smrt na propisani način utvrđena, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (5) Ko, radi presađivanja, uzme dio tijela umrle osobe iako zna da se ta osoba za života tome izričito pisano protivila, ili ko uzme radi presađivanja dio tijela umrle maloljetne ili duševno bolesne osobe, bez izričitog pisanog pristanka njenog zakonskog zastupnika, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (6) Ko, za nagradu ili radi zarade, da dio svog tijela ili dio tijela druge žive ili umrle osobe, radi presađivanja, ili u tome posreduje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.
- (7) Doktor medicine koji učini krivično djelo iz st. 1., 2. i 4. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina, a doktor medicine koji učini krivično djelo iz stava 3. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 232.

Nepružanje medicinske pomoći

Doktor medicine, doktor stomatologije ili drugi zdravstveni djelatnik koji ne pruži neodgodivu medicinsku pomoć osobi kojoj je takva pomoć potrebna, iako je svjestan ili je mogao i morao biti svjestan da zbog toga može nastupiti teško narušavanje zdravlja ili smrt te osobe,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 233.

Nadriliječništvo

Ko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašćeno bavi liječenjem ili drugom zdravstvenom djelatnošću,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine i novčanom kaznom.

Član 234.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica

- (1) Ko proizvodi radi prodaje ili prodaje ili nudi na prodaju ili na drugi način stavlja u promet živežne namirnice, jelo, piće ili druge proizvode škodljive za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Škodljive namirnice i predmeti oduzet će se.

Član 235.

Nesavjesni pregled mesa za prehranu

- (1) Veterinar ili drugi ovlašteni veterinarski djelatnik koji pri pregledu stoke za klanje ili mesa namijenjenog prehrani ljudi postupi nesavjesno ili protivno propisima ne obavi pregled stoke ili mesa, pa time omogući stavljanje u promet mesa škodljivog za zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Veterinar ili drugi ovlašteni veterinarski djelatnik koji krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 236.

Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica

- (1) Ko škodljivom ili kakvom drugom materijom zagađi vodu koja ljudima služi za piće ili živežne namirnice, pa time prouzrokuje opasnost za život ili zdravlje ljudi, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Član 237.

Služenje alkoholnih pića mladim maloljetnicima

Ko u ugostiteljskom objektu ili drugom objektu u kojem se prodaju alkoholna pića posluži maloljetnika koji nije navršio šesnaest godina života žestokim alkoholnim pićem ili ga posluži drugim alkoholnim pićem u količinama koje mogu izazvati pijanstvo maloljetnika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 238.

Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga

- (1) Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili radi prodaje kupuje, drži ili prenosi ili posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet materije ili pripravke propisom proglašene opojnim drogama, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko organizira grupu ljudi u cilju učinjenja krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, ili ko postane članom takve organizirane grupe ljudi, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Ko neovlašćeno izrađuje, nabavlja, posreduje ili daje na upotrebu opremu, materijal ili supstancu za koje zna da su namijenjene proizvodnji opojnih droga, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Opojne droge i sredstva za njihovu proizvodnju oduzet će se.

Član 239.

Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga

- (1) Ko navodi drugog na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili druga osoba ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način drugom omogućuje uživanje opojne droge, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema djetetu, maloljetniku ili prema više osoba, ili ako su prouzrokovane naročito teške posljedice, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ko neovlašćeno posjeduje opojnu drogu, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (4) Opojne droge oduzet će se.

Član 240.

Teška krivična djela protiv zdravlja ljudi

- (1) Ako je krivičnim djelom iz člana 225. (*Prenošenje zarazne bolesti*) st. 1. i 2.; člana 228. (*Zapošljavanje osoba oboljelih od zarazne bolesti*) stav 1.; člana 229. (*Nesavjesno liječenje*) st. 1. i 2.; člana 233. (*Nadriliječ- ništvo*); 234. (*Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih živežnih namirnica*) stav 1.; člana 235. (*Nesavjesni pregled mesa za prehranu*) stav 1. i člana 236. (*Zagađivanje vode za piće i živežnih namirnica*) stava 1. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom navedenim u stavu 1. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz člana 225. stav 3.; člana 228. stav 2.; člana 229. stav 3.; člana 234. stav 2.; člana 235. stav 2. i člana 236. stav 2. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe, ili joj je zdravlje teško narušeno, ili postojeća bolest znatno pogoršana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom navedenim u stavu 3. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

XXII - GLAVA DVADESET DRUGA

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRIVREDE, POSLOVANJA I SIGURNOSTI PLATNOG PROMETA

Član 241.

Povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti

- (1) Ko zloupotrebom svog službenog ili uticajnog položaja ili ovlašćenja ograniči slobodno kretanje ljudi, roba i kapitala na području Federacije, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na teritoriji Federacije bavi prometom robe i usluga, ili ko stavi privredno društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravnopravan položaj prema drugim osobama u pogledu uvjeta za rad ili za vršenje prometa robe i usluga ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga na području Federacije, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja zloupotrebom svog službenog položaja ili ovlašćenja ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entiteta ili između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili druge pravne ili fizičke osobe da se na području

drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine bavi prometom robe i usluga; ili stavi privredno društvo ili drugu pravnu ili fizičku osobu u neravnopravan položaj prema drugim osobama u pogledu uvjeta rada ili uvjeta vršenja prometa robe i usluga, ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 242.

Nesavjesno privredno poslovanje

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja kršenjem zakona ili drugog propisa u Federaciji očito nesavjesno posluje pa time prouzrokuje znatnu imovinsku štetu toj pravnoj osobi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana prisilna likvidacija ili stečaj pravne osobe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 243.

Prouzrokovanje stečaja

- (1) Ko znajući za svoju prezaduženost ili nesposobnost za plaćanje, obustavljaajući naplaćivanje svojih tražbina s ciljem da smanji buduću stečajnu masu, prekomjerno troši, otuđuje imovinu u bescijenje, preuzme nesrazmjernu obavezu, lahkomisleno koristi ili daje zajmove, sklopi posao s osobom nesposobnom za plaćanje, propusti blagovremeno naplatiti svoje tražbine ili na drugi način koji je u očitoj suprotnosti s urednim privređivanjem umanjiti svoju imovinu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko kao odgovorna osoba u pravnoj osobi učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 244.

Lažni stečaj

- (1) Ko u cilju izbjegavanja plaćanja svojih obaveza, prividnim ili stvarnim umanjavanjem svoje imovine prouzrokuje stečaj tako što:
- a) cijelu ili dio imovine prividno ili ispod tržišne vrijednosti proda, prikrije, besplatno ustupi ili uništi;
 - b) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeće tražbine;
 - c) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu obavezan voditi, da se iz njih ne može utvrditi stvarno imovinsko stanje, ili to stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na drugi način prikaže takvim da se po toj osnovi može otvoriti stečaj,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ako su krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovane teške posljedice povjereniku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 245.

Zloupotreba u stečajnom postupku

- (1) Ko u stečajnom postupku prijavi lažnu tražbinu ili tražbinu u lažnom isplatnom redu da bi time ostvario pravo koje mu ne pripada, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se povjerenik, član odbora povjerenika ili stečajni upravitelj koji za sebe ili drugog primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da bi se donijela ili da se ne bi donijela određena odluka, ili da bi se na drugi način oštetio barem jedan povjerenik u stečajnom postupku.
- (3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će ko povjerenik, članu odbora povjerenika ili stečajnom upravitelju dade ili

obeća imovinsku korist radi učinjenja krivičnog djela iz stava 2. ovog člana.

Član 246.

Oštećenje povjeritelja

- (1) Ko znajući da je postao nesposoban za plaćanje isplatom duga ili na drugi način stavi kojeg povjeritelja u povoljniji položaj i time ošteti najmanje jednog od svojih povjeritelja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja znajući da je pravna osoba postala nesposobna za plaćanje, u cilju izigravanja ili oštećivanja povjeritelja prizna neistinitu tražbinu, sastavi lažni ugovor ili drugom prijevaramo radnjom ošteti povjeritelja pravne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi 500.000 KM, ili postupak sanacije ili stečaja prema oštećeniku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 247.

Zloupotreba ovlasti u privrednom poslovanju

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi za tu pravnu osobu:
 - a) stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili izvan nje;
 - b) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansama, procjenama ili inventurom ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i ishoda poslovanja, pa time dovede u zabludu upravu pravne osobe pri donošenju odluka o poslovima upravljanja;
 - c) uskrati plaćanje poreznih i drugih fiskalnih obaveza utvrđenih zakonom;
 - d) sredstva kojima rapolaže koristi protivno njihovoj namjeni;
 - e) na drugi način grubo povrijedi ovlasti raspolaganja, korištenja ili upravljanja imovinom pravne osobe,
 kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Član 248.

Zloupotreba u postupku privatizacije

- (1) Ko u postupku privatizacije, s ciljem da sebi ili drugoj osobi pribavi kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog, smanji kupoprodajnu cijenu ili omogući kupnju znatno ispod cijene pravne osobe u privatizaciji, dajući netačne podatke ili skrivajući podatke o imovini, prihodima, teretima, rashodima i drugim pravima ili činjenicama od uticaja na utvrđivanje stvarne cijene, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 300.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 800.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (4) Službena ili odgovorna osoba koja, znajući za radnje iz stava 1. ovog člana, iskorištavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili propuštanjem svoje službene dužnosti, učini ili propusti učiniti službenu radnju u postupku privatizacije, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 249.

Izrada lažne bilanse

Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu u pravnoj osobi izradi lažnu bilansu kojom se utvrđuje dobit ili gubitak te pravne osobe ili kojom se utvrđuje udio svakog člana pravne osobe u dobiti ili gubitku, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 250.

Zloupotreba procjene

- (1) Ovlašćeni procjenitelj koji prilikom procjene imovine pravne osobe zloupotrijebi svoju ovlast, pa time sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili drugom nanese kakvu štetu, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 251.

Prijevara u privrednom poslovanju

- (1) Ko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe s ciljem pribavljanja protupravne imovinske koristi toj ili drugoj pravnoj osobi, upotrebom nenaplativih akceptnih naloga, čekova za koje zna da nemaju pokriće ili na drugi način dovede nekoga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 252.

Sklapanje štetnog ugovora

- (1) Ko kao zastupnik ili predstavnik pravne osobe u njezinoj privrednoj aktivnosti sklopi ugovor za koji zna da je za tu pravnu osobu štetan, ili sklopi ugovor protivno ovlašćenju i time prouzrokuje štetu pravnoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako je učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana za to primio protupravnu korist ili obećanje koristi ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 253.

Stvaranje monopolističkog položaja na tržištu

Ko u pravnoj osobi sklopi sporazum kojim se druga pravna ili fizička osoba ograničava u slobodnom prometu robe ili usluga na određenom području ili s određenim pravnim ili fizičkim osobama, ili sklopi sporazum kojim se na drugi način stvara monopolistički položaj određenih pravnih ili fizičkih osoba na tržištu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 254.

Odavanje i neovlašćeno pribavljanje poslovne tajne

- (1) Ko neovlašćeno drugome saopći, preda ili na drugi način učini dostupnim poslovnu tajnu ili ko poslovnu tajnu pribavlja s ciljem da je preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana s ciljem odnošenja poslovne tajne izvan zemlje, ili ako je

krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana znatna šteta, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 255.

Odavanje i korišćenje burzovnih tajnih podataka

- (1) Ko poslovne podatke burze koji nisu pristupačni svim sudionicima burze saopći nepozvanoj osobi, ili ko dođe do takvih podataka, pa njihovim korištenjem na burzi ostvari protupravnu imovinsku korist, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Član 256.

Krivtvođenje vrijednosnih papira

- (1) Ko izradi lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj kao prave, ili ko preinači takve prave vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj, ili ko pribavlja lažne vrijednosne papire s ciljem da ih stavi u opticaj kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko lažni vrijednosni papir koji je primio kao pravi, znajući ili saznajući da je lažno načinjen ili preinačen, stavi u opticaj, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Lažni vrijednosni papiri oduzet će se.

Član 257.

Krivtvođenje kreditnih i ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja

- (1) Ko s ciljem da je upotrijebi kao pravu izradi lažnu kreditnu karticu ili drugu karticu bezgotovinskog plaćanja, ili ko preinači takvu pravu karticu, ili ko takvu lažnu karticu upotrijebi kao pravu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.
- (5) Lažne kreditne kartice i kartice za bezgotovinsko plaćanje oduzet će se.

Član 258.

Krivtvođenje znakova za vrijednost

- (1) Ko izradi lažne biljege, poštanske marke ili druge znakove za vrijednost izdate na osnovu propisa, ili ko preinači koji od takvih pravih znakova za vrijednost s ciljem da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom daje na upotrebu, ili ko takve lažne znakove za vrijednost upotrijebi kao prave ili ih s tim ciljem pribavi, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako su znakovi za vrijednost iz stava 1. ovog člana veće vrijednosti, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko odstranjenjem žiga kojim se znakovi iz stava 1. ovog člana poništavaju ili kojim drugim načinom u svrhu ponovne upotrebe ide za tim da takvim znakovima dade izgled kao da nisu upotrijebljeni, ili ko takve upotrijebljene znakove za vrijednost upotrijebi ili proda kao da vrijede, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Lažni znakovi za vrijednost oduzet će se.

Član 259.

Krivtvođenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega

- (1) Ko s ciljem da ih upotrijebi kao prave izradi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili neka druga roba, ili ko s istim ciljem takve prave znakove preinači, ili ko takve lažne znakove upotrijebi kao prave, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko krivtvođi mjere ili utege.
- (3) Lažni znakovi, mjere i utezi oduzet će se.

Član 260.

Izrada, nabavka, posjed, prodaja i davanje na upotrebu sredstava za krivtvođenje

- (1) Ko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za izradu lažnog novca, lažnih kreditnih ili ostalih kartica bezgotovinskog plaćanja ili lažnih vrijednosnih papira, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Ko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za izradu lažnih znakova za vrijednost izdatih na osnovu propisa ili lažnih znakova za obilježavanje robe, te lažnih mjera i utega, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Sredstva iz st. 1. i 2. ovog člana oduzet će se.

Član 261.

Krivtvođenje ili uništenje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava

- (1) Ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan voditi na osnovu zakona ili drugog propisa unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis s neistinitim sadržajem, ili svojim potpisom ili pečatom omogući izradu poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa s neistinitim sadržajem, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis upotrijebi kao da su istiniti, ili ko uništi, ošteti, prikrije ili na drugi način učini neupotrebljivom poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis.

Član 262.

Povreda pronalazačkog prava

Ko u poslovanju neovlašteno upotrijebi tuđi prijavljeni ili propisima zaštićeni pronalazak, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 263.

Neovlašćeno korišćenje tuđeg modela i uzorka

- (1) Ko na svom proizvodu u prometu neovlašćeno upotrijebi tuđi prijavljeni ili modelom ili uzorkom zaštićeni vanjski oblik, sliku ili crtež, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko neovlašćeno objavi predmet prijave tuđeg modela ili uzorka, kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do pet godina.

Član 264.

Neovlašćena upotreba tuđe tvrtke

Ko se u cilju obmane kupca ili korisnika usluga posluži tuđom tvrtkom, žigom, zaštitnim znakom ili posebnom oznakom robe ili unese pojedina obilježja tuđe oznake u svoju tvrtku, žig, zaštitni znak ili posebnu oznaku robe, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 265.

Obmana kupaca

- (1) Ko s ciljem obmane kupaca stavi u promet proizvode s oznakom u koju su uneseni podaci koji ne odgovaraju sadržaju, vrsti, porijeklu ili kakvoći proizvoda, ili stavi u promet proizvode koji po svojoj težini ili kakvoći ne odgovaraju onome što se redovno pretpostavlja kod takvih proizvoda, ili stavi u promet proizvode bez oznake o sadržaju, vrsti, porijeklu ili kakvoći proizvoda kad je takva oznaka propisana,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine i novčanom kaznom.

- (2) Ko s ciljem obmane kupaca lažno objavi sniženje cijene proizvoda, rasprodaju robe po sniženim cijenama ili na drugi način lažnom reklamom obmanjuje kupce u pogledu cijene proizvoda koje prodaje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 266.

Nedozvoljena trgovina zlatnim novcem i zlatom

- (1) Ko se protivno propisima bavi trgovinom zlatnim novcem ili zlatom u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je učinitelj djela iz stava 1. ovog člana organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Zlatni novac ili zlato koje je bilo predmetom nedozvoljene trgovine oduzet će se.

Član 267.

Nedozvoljena trgovina

- (1) Ko, nemajući ovlaštenja za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete opće potrošnje u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM u cilju prodaje, ili ko se neovlašteno u većem obimu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini ili zastupanjem u prometu roba i usluga,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Ako je učinitelj djela iz stava 1. ovog člana organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika, ili je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 30.000 KM, ili se radi o robi ili predmetima čiji je promet zabranjen ili ograničen propisima,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Roba i predmeti nedozvoljene trgovine oduzet će se.

Član 268.

Obmana pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti

- (1) Ko s ciljem da za sebe ili drugog pribavi kredit, ulagačka sredstva, subvencije ili kakvu drugu pogodnost, davatelju kredita ili osobi nadležnoj za odobravanje pogodnosti dade neistinite ili nepotpune podatke o imovinskom stanju ili druge podatke značajne za dobijanje kredita ili druge pogodnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stava 1. ovog člana u vrijednosti koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljen kredit ili druge pogodnosti iz stava 1. ovog člana u vrijednosti koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (4) Ko dobijeni kredit, ulagačka sredstva, subvenciju ili kakvu drugu pogodnost iskoristi u drugu svrhu od one za koju su mu ta sredstva odobrena,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do dvije godine.

Član 269.

Nedozvoljeno bavljenje bankarskom djelatnošću

- (1) Ko se bez odobrenja ili protivno uvjetima pod kojima je odobrenje dano bavi bankarskom djelatnošću,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

- (4) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 200.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

Član 270.

Nedozvoljena proizvodnja

- (1) Ko proizvede ili preradi robu čija je proizvodnja ili prerada zabranjena, ako takvim djelom nije učinjeno drugo krivično djelo s propisanom težom kaznom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Roba iz stava 1. ovog člana i sredstva za njenu proizvodnju ili preradu oduzet će se.

Član 271.

Zloupotreba čeka i kartice

- (1) Ko zloupotrebom čeka, kreditne ili druge kartice bezgotovinskog plaćanja na čiju upotrebu ima pravo, banku ili drugu pravnu osobu obaveže na isplatu iznosa za koji zna da nema pokrića, a koji je ugovorom o upotrebi čekova ili kartice izričito zabranjen,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj se će kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

Član 272.

Pranje novca

- (1) Ko novac ili imovinu za koju zna da su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela primi, zamijeni, drži, njome raspolaze, upotrijebi u privrednom ili drugom poslovanju ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je novac ili imovinska korist iz stava 1. ovog člana velike vrijednosti,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana učinitelj postupio iz nehata u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni krivičnim djelom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Novac i imovinska korist iz st. od 1. do 3. ovog člana oduzet će se.

XXIII - GLAVA DVADESET TREĆA

KRIVIČNA DJELA IZ OBLASTI POREZA

Član 273.

Porezna utaja

- (1) Ko za sebe ili drugog izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtjevane podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa takvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (3) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 274.

Lažna porezna isprava

- (1) Ko izda lažnu ispravu čije se podnošenje zahtijeva po poreznom zakonodavstvu u Federaciji, ili ko ne izda ispravu čije se izdavanje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtijeva, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u odnosu na veći broj isprava, ili ako je ugrožena naplata većeg iznosa javnog prihoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 275.

Nepravilno izdvajanje sredstava pravnih osoba

Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja je po poreznom zakonodavstvu u Federaciji naročito odgovorna za porezne obaveze pravne osobe, a koja je odobrila izdvajanje sredstava pravne osobe u druge svrhe, a ne za plaćanje porezne obaveze pravne osobe, pa je time prouzrokovana nesposobnost pravne osobe za blagovremeno podmirenje porezne obaveze,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 276.

Podnošenje lažne porezne prijave

Ko dostavi poreznom tijelu lažnu prijavu ili drugi lažni podatak čije se podnošenje po poreznom zakonodavstvu u Federaciji zahtijeva,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 277.

Sprečavanje poreznog službenika u obavljanju službene radnje

- (1) Ko silom ili prijetnjom upotrebe sile sprečava ili nastoji spriječiti poreznog službenika u obavljanju njegove službene dužnosti, ili ko ga na isti način prisili ili nastoji prisiliti da službenu funkcija ne obavi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj poreznog službenika uvrijedi ili zlostavi, ili ga lahko tjelesno ozlijedi, ili prijeti upotrebom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika, može se osloboditi kazne.

Član 278.

Napad na poreznog službenika u obavljanju službene dužnosti

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti poreznog službenika ili osobu koja poreznom službeniku pomaže u otkrivanju i istrazi povrede poreznih propisa u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Ako pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznom službeniku pomaže lahko tjelesno ozlijedi, ili prijeti upotrebom oružja, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj poreznog službenika ili osobu koja poreznom službeniku pomaže teško tjelesno ozlijedio, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem poreznog službenika ili osobe koja poreznom službeniku pomaže, može se osloboditi kazne.
- (5) Krivična djela iz st. od 1. do 3. ovog člana odnose se i na službene osobe u Federaciji koje vrše poslove otkrivanja i istrage povrede poreznih propisa.

XXIV - GLAVA DVADESET ČETVRTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV RADNIH ODNOSA

Član 279.

Povreda ravnopravnosti u zapošljavanju

Ko uskrati ili ograniči pravo građanima na slobodno zapošljavanje na području Federacije pod jednakim uvjetima koji vrijede u mjestu zapošljavanja,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 280.

Povreda prava iz radnog odnosa

Ko kršenjem propisa ili općeg akta ili kolektivnog ugovora o zasnivanju ili prestanku radnog odnosa, o plaći ili drugim primanjima, o radnom vremenu, o odmoru ili odsustvu, zaštiti žena, mladeži i invalida ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada uskrati ili ograniči zaposleniku pravo koje mu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 281.

Povreda prava za vrijeme privremene nezaposlenosti

Ko kršenjem propisa ili općeg akta o pravima građana za vrijeme privremene nezaposlenosti drugom uskrati pravo koje mu tom propisu ili općem aktu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 282.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Ko kršenjem propisa ili općeg akta o socijalnom osiguranju uskrati ili ograniči nekoj osobi pravo iz socijalnog osiguranja koje joj pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 283.

Zloupotreba prava iz socijalnog osiguranja

Ko lažnim prikazivanjem da je bolestan ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad postigne da mu se iz socijalnog osiguranja prizna pravo koje mu inače po propisu ili općem aktu ne bi pripalo,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 284.

Neizvršenje odluke o vraćanju na rad

Službena ili odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni privrednik koji ne postupi po pravomoćnoj odluci kojom je odlučeno o vraćanju radnika na rad,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 285.

Nepoduzimanje mjera zaštite pri radu

- (1) Odgovorna osoba u pravnoj osobi ili samostalni privrednik koji kršenjem zakona ili drugog propisa ili općeg akta o mjerama zaštite pri radu ne provede propisane mjere zaštite pri radu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Pri izricanju uvjetne osude sud može učinitelju odrediti obavezu da u određenom roku postupi po propisima o mjerama zaštite pri radu.

XXV - GLAVA DVADESET PETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV IMOVINE

Član 286.

Krađa

- (1) Ko tuđu pokretninu oduzme drugom s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravu imovinsku korist, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je ukradena stvar male vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji ukradenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 287.

Teška krađa

- (1) Kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina kaznit će se ko krađu (član 286. *Krađa*, stav 1.) učini:
- obijanjem, provaljivanjem ili drugim savladavanjem većih prepreka da dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, blagajni, ormara ili drugih zatvorenih prostorija ili prostora;
 - na naročito opasan ili naročito drzak način;
 - iskorišćavanjem stanja nastalog požarom, poplavom, potresom ili drugom nesrećom;
 - iskorišćavanjem bespomoćnosti ili drugog naročito teškog stanja druge osobe.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se učinitelj krivičnog djela krađe (član 286. stav 1.):
- ako je ukradena stvar velike vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti;
 - ako ukradena stvar služi u vjerske svrhe ili je stvar ukradena iz vjerske ili druge zgrade ili prostorije koja služi za vjerske obrede;
 - ako je ukradeno kulturno dobro ili stvar od naročitog naučnog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značenja ili se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost.
- (3) Novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine kaznit će se ko učini krađu (član 286. stav 2.) na način i pod okolnostima iz stava 1. ili stava 2., tač. 2. i 3. ovog člana.
- (4) Kaznom zatvora od jedne do osam godina kaznit će se ko krađu (član 286. stav 1.) učini u sastavu grupe ljudi, ili ako je sa sobom imao kakvo oružje ili opasno oruđe radi počinjenja djela.

Član 288.

Razbojnička krađa

- (1) Ko je zatečen pri učinjenju krivičnog djela krađe, pa s ciljem da ukradenu stvar zadrži, upotrijebi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 289.

Razbojništvo

- (1) Ko upotrebom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili organ oduzme tuđu pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem usmrćena,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 290.

Utaja

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist protupravno zadrži tuđu pokretninu koja mu je povjerena, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Staratelj koji učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Ako je utajena stvar od posebnog kulturnog, povijesnog, naučnog ili tehničkog značenja, ili ako je utajena stvar velike vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je utajena stvar male vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (5) Kaznom iz stava 4. ovog člana kaznit će se ko tuđu pokretninu koju je našao ili do koje je slučajno došao protupravno zadrži s ciljem da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist.
- (6) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1., 4. i 5. ovog člana koji utajenu stvar vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 291.

Oduzimanje tuđe pokretnine

- (1) Ko bez cilja pribavljanja imovinske koristi protupravno oduzme ili zadrži tuđu pokretninu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ako se krivično djelo iz stava 1. ovog člana odnosi na motorno vozilo pokušaj će se kazniti.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji oduzetu stvar, koja nije motorno vozilo, vrati oštećeniku prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

Član 292.

Protupravno zauzimanje nekretnine od općeg značaja

- (1) Ko protupravno zauzme nekretninu koja je građevinsko zemljište ili njegov dio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako se krivično djelo iz stava 1. ovog člana odnosi na nekretninu koja je proglašena javnim dobrom, spomenikom kulture, prirodnom rijetkošću ili drugim prirodnim bogatstvom ili je dio zaštićene šume ili druge šume s posebnom namjenom, nacionalnog parka ili drugog posebno zaštićenog teritorija prirode ili zemljišta posebne namjene, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 293.

Oštećenje tuđe stvari

- (1) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ko ošteti, izobličiti, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar koja služi za vjerske svrhe, kulturno dobro koje se nalazi na javnom mjestu, posebno zaštićeni objekt prirode, umjetnički predmet, stvar od naučnog ili tehničkog značenja, stvar koja se nalazi u javnoj zbirci ili je izložena za javnost ili stvar koja služi za javne potrebe ili koja uljepšava trgove, ulice ili parkove, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko učini djelo iz stava 1. ovog člana zbog razlike u etničkoj ili narodnosnoj pripadnosti, rasi, vjeroispovijesti, spolu ili jeziku.

Član 294.

Prijevara

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da na štetu svoje ili tuđe imovine što učini ili ne učini,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako šteta prelazi 30.000 KM, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ako je šteta male vrijednosti, a učinitelj je postupao s ciljem pribavljanja imovinske koristi takve vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini samo s ciljem da drugog ošteti, a bez cilja da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 295.

Iznuda

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom prijetnjom prisili drugog da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana upotrijebljeno oružje ili opasno oruđe, ili je pribavljena znatna imovinska korist ili je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 296.

Ucjena

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist zaprijeti drugom da će protiv njega ili njemu bliske osobe otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prisili da što učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist, ili je krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi ili zločinačke organizacije,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 297.

Zloupotreba povjerenja

- (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist, zastupajući interese neke osobe ili brinući se o njezinoj imovini ne ispuni svoju na zakonu zasnovanu dužnost ili zloupotrijebi zakonom ili ugovorom data mu ovlaštenja, pa ošteti osobu čije interese zastupa ili o čijoj se imovini brine,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Staratelj ili advokat koji učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji prouzrokovano štetu naknadi oštećeniku prije nego sazna da je otkriven,

može se osloboditi kazne.

Član 298.

Lihvarstvo

- (1) Ko iskorišćujući nuždu, teške imovinske ili stambene prilike, nedovoljno iskustvo, lahkomislenost ili smanjenu sposobnost rasuđivanja druge osobe, primi od nje ili s njom ugovori za sebe ili drugog imovinsku korist koja je u očitom nesrazmjeru s onim što je on dao, učinio ili se obavezao dati ili učiniti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (2) Ako su krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovane teške posljedice oštećenom, učinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko se bavi davanjem zajmova uz ugovaranje nesrazmjerne imovinske koristi.

Član 299.

Prijevara povjeritelja

- (1) Ko s ciljem da osujeti ostvarenje prava na stvari, otuđi, uništi ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga ošteti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko uništi, prividno proda ili učini neupotrebljivom svoju cjelokupnu imovinu ili neki njen sastavni dio ili prizna neistinitu tražbinu, sklopi lažni ugovor ili nekom drugom prijevaram radnjom prividno ili stvarno pogorša svoje imovinsko stanje i time umanji mogućnost ili spriječi namirenje najmanje jednog od svojih povjeritelja.

Član 300.

Prikrivanje

- (1) Ko stvar za koju zna da je pribavljena krivičnim djelom ili ono što je za nju dobiveno prodajom ili zamjenom kupi, primi u zalog ili na drugi način pribavi, prikrije ili proda,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini neznajući da je stvar pribavljena krivičnim djelom, iako je to po okolnostima slučaja mogao znati,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 301.

Paljevina

- (1) Ko zapali tuđu kuću ili drugu zgradu namijenjenu stanovanju ili privrednom korištenju, ili tuđu poslovnu zgradu ili zgradu u javnoj upotrebi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi 100.000 KM ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno s ciljem prijevare osiguravajućeg društva,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

Član 302.

Zloupotreba osiguranja

- (1) Ko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu, uništi, ošteti ili sakrije stvar koja je osigurana protiv uništenja, oštećenja, gubitka ili krađe i zatim prijavi štetu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko s ciljem da od osiguravatelja naplati osigurninu za slučaj tjelesnog oštećenja, tjelesne ozljede ili narušenja zdravlja, sebi prouzrokuje takvo oštećenje, ozljedu ili narušenje zdravlja i zatim prijavi štetu.

- (3) Učinitelj djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji odustane od oštećenog zahtjeva prije nego sazna da je otkriven, može se osloboditi kazne.

XXVI - GLAVA DVADESET ŠESTA

KRIVIČNA DJELA PROTIV OKOLIŠA,
POLJOPRIVREDE I PRIRODNIH DOBARA

Član 303.

Onečišćenje okoliša

- (1) Ko kršenjem propisa onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti na širem području i u mjeri koja

može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću i kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzrokuje uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja u širem području.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(4) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

(6) Ako je krivičnim djelom iz stava 3. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(7) Ako je krivičnim djelom iz stava 3. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 304.

Ugrožavanje okoliša napravama

(1) Ko protivno propisima stavi u djelovanje ili rukuje napravama, ili odstupa od proizvodnih postupaka kojima se oslobađaju štetne tvari koje mogu ugroziti kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora na širem području, te morskih ekosustava i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Odgovorna osoba u pravnoj osobi koja kršenjem propisa propusti postaviti naprave za prečišćavanje ili dopusti izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu pogona koji onečišćuje okolinu,

kaznit će se novčanom kaznom i kaznom zatvora do tri godine.

Član 305.

Ugrožavanje okoliša otpadom

(1) Ko protivno propisima odbacuje, odlaže, skuplja, skladišti, obrađuje i prevozi otpad ili uopće njime postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja na širem području i u mjeri koja može pogoršati uvjete života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko odbacuje, odlaže, skuplja, obrađuje i prevozi otpad ili uopće s njim postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzrokuje i uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 306.

Ugrožavanje okoliša bukom

(1) Ko protivno propisima proizvede buku koja je pogodna prouzrokovati teže oštećenje zdravlja više osoba, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 307.

Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja

(1) Ko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za liječenje ili sprečavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja ili širenje zarazne bolesti,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri mjeseca.

Član 308.

Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći

(1) Veterinar ili ovlašteni veterinarski pomoćnik koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primijeni očito neprikladno sredstvo ili očito nepravilan način liječenja ili uopće nesavjesno postupa pri liječenju i time prouzrokuje uginuće većeg broja životinja,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 309.

Neovlašćeno obavljanje veterinarskih usluga

Ko nemajući propisanu stručnu spremu ili neovlašćeno obavlja poslove zaštite zdravlja životinja ili druge veterinarske zahvate,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 310.

Nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja

(1) Ko za vrijeme epidemije stočne bolesti koja može ugroziti stočarstvo ne postupa po naredbi ili odluci nadležnog organa donesenoj na osnovu propisa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje bolesti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko za vrijeme dok traje opasnost od bolesti i štetočina koje mogu ugroziti biljni svijet ne postupa po naredbi ili odluci nadležnog organa donesenoj na osnovu propisa kojim se određuju mjere za suzbijanje ili sprječavanje bolesti ili štetočina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana znatna šteta,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

(4) Ko krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učini iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 311.

Prikrivanje postojanja zarazne bolesti kod životinja

Ko prikriva postojanje zarazne bolesti kod životinja ili sumnja da takva bolest postoji, ili to ne prijavi javnoj veterinarskoj službi ili organu nadležnom za poslove veterinarstva, pa zbog toga nastupi širenje zarazne bolesti ili uginuće životinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 312.

Zagađivanje stočne hrane ili vode za napajanje stoke

- (1) Ko škodljivom materijom zagađi stočnu hranu ili vodu u rijekama, potocima, izvorima, bunarima, cisternama ili drugu vodu koja služi za napajanje stoke, živi ili divljači i time dovede u opasnost život ili zdravlje životinja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 313.

Uništenje zasada

Ko škodljivom materijom uništi bilje, vočke ili druge zasade i time prouzrokuje štetu velikih razmjera,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 314.

Nesavjesno postupanje u prometu pesticida

Ko stavi pesticide ili druge otrove u promet bez dozvole, ili izda drugi pesticid ili otrov umjesto propisanog kad zamjena nije dozvoljena, ili na drugi način nesavjesno postupi u prometu pesticida ili drugih otrova i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili za okoliš,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

Član 315.

Pustošenje šuma

- (1) Ko protivno propisima ili naredbama nadležnih tijela sječe ili krči šumu, ili ko podbjeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu, a time nije učinjeno neko drugo krivično djelo za koje je propisana teža kazna,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama posebne namjene,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 316.

Šumska krađa

- (1) Ko radi krađe obori u šumi jedno ili više stabala, a količina je oborenog drveta veća od dva kubna metra,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini s ciljem da se oboreno drvo proda, ili ako je količina oborenog drveta veća od pet kubnih metara, ili ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi posebne namjene,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 317.

Izazivanje šumskog požara

- (1) Ko izazove šumski požar zbog kojeg nastupi šteta velikih razmjera, ili istovremeno izazove više šumskih požara,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

- (2) Ko izazove požar u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku, voćnjaku ili drugoj šumi posebne namjene ili u žitnom polju,

kaznit će se kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 318.

Mučenje i ubijanje životinje

- (1) Ko životinju teško zlostavlja ili izlaže nepotrebnim ili dugotrajnim mukama, ili joj nanosi nepotrebne boli, ili protupravno razara životinjska staništa u većoj mjeri ili na širem prostoru, ili protivno propisima ubija životinje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini radi opljade ili drugog pribavljanja imovinske koristi, ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja ili životinje čija je vrsta posebno zaštićena,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 319.

Protuzakoniti lov

- (1) Ko protupravno ubije, rani ili uhvati za vrijeme lovostaja divljač u većem broju ili u većoj vrijednosti, ili divljač čiji je lov stalno zabranjen, ili ko neovlašćeno iznese izvan zemlje vrhunski trofej veće vrijednosti ili vrhunske trofeje u većem broju, ili ko lovi zaštićenu životinjsku vrstu,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini sredstvima ili na način koji je zabranjen ili kojim se divljač masovno uništava,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (3) Ulovljena divljač i sredstva upotrijebljena za lov oduzet će se.

Član 320.

Protuzakoniti ribolov

- (1) Ko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme u vrijeme kad je to zabranjeno ili na teritoriji na kojoj je to zabranjeno, ili ko lovi ribu, druge slatkovodne ili morske životinje ili organizme eksplozivom, električnom strujom, otrovom, sredstvima za omamljivanje ili drugim načinom ili sredstvom koji su štetni za njihovo rasplodivanje ili koji su propisima zabranjeni,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće ribe ili drugih slatkovodnih ili morskih životinja ili organizama u širim razmjerima,

učinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

- (3) Ulov i sredstva za lov oduzet će se.

Član 321.

Oštećenje, uništenje i nedozvoljeni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode

- (1) Ko ošteti ili uništi spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema spomeniku kulture ili zaštićenom objektu prirode naročite vrijednosti ili je prouzrokovana znatna šteta,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ko bez dozvole nadležnog organa izveze ili iznese izvan zemlje spomenik kulture ili zaštićeni objekt prirode,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se učinitelj koji spomenik kulture ili zaštićeni objekt po proteku roka određenog u dozvoli za iznošenje ne vrati.

Član 322.

Nedozvoljeno obavljanje istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture

- (1) Ko bez dozvole nadležnog organa obavi na spomeniku kulture konzervatorske, restauratorske ili istraživačke radove ili protivno zabrani ili bez dozvole nadležnog organa obavlja arheološka iskopavanja ili istraživanja, pa zbog toga spomenik bude uništen, teško oštećen ili izgubi osobine spomenika,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u odnosu na spomenik kulture naročite vrijednosti ili značenja ili je prouzrokovana znatna šteta, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

GLAVA XXVII - GLAVA DVADESET SEDMA

KRIVIČNA DJELA PROTIV OPĆE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Član 323.

Izazivanje opće opasnosti

- (1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim plinom, ionizirajućim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom ili pucanjem iz vatrenog oružja ili kakvom općom opasnom radnjom ili općom opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne postavi propisane naprave za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrovnih plinova ili ionizirajućeg zračenja, ili te naprave ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama, pa time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini na mjestu gdje je okupljen veći broj ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 324.

Uništenje ili oštećenje važnih privrednih objekata ili javnih naprava

- (1) Ko rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti, važan industrijski, poljoprivredni ili drugi privredni objekt, napravu ili postrojenje za vodu, toplinu, plin, električnu ili drugu energiju, naprave sustava veza ili druge naprave javne upotrebe i time izazove njihov zastoj ili otežani rad, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ko protupravno ukloni ili isključi iz rada naprave ili postrojenja iz stava 1. ovog člana i time izazove poremećaj u redovnom životu građana, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 325.

Oštećenje zaštitnih naprava na radu

- (1) Ko u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad uništi, ošteti ili ukloni zaštitnu napravu i time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.
- (2) Odgovorna osoba u rudniku, tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja rad, koja ne postavi zaštitne naprave ili ih ne održava u ispravnom stanju ili ih u slučaju potrebe ne stavi u rad ili uopće ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i na taj način izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (4) Pri izricanju uvjetne osude za krivično djelo iz st. 2. i 3. ovog člana sud može učinitelju odrediti obavezu da u određenom roku postavi zaštitne naprave.

Član 326.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

- (1) Odgovorna osoba koja pri projektiranju, upravljanju ili izvođenju gradnje ili građevinskih radova postupa protivno propisima ili općepriznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 327.

Nesavjesno čuvanje pasa i drugih opasnih životinja

- (1) Ko pse ili druge opasne životinje izvodi na javna mjesta bez propisane brnjice ili druge odgovarajuće zaštite i bez izravnog čuvanja i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili imovinu, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba tjelesno ozlijeđena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.

Član 328.

Teška krivična djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine

- (1) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. (*Izazivanje opće opasnosti*) st. od 1. do 3.; člana 324. (*Uništenje ili oštećenje važnih privrednih objekata ili javnih naprava*) st. 1. i 2.; člana 325. (*Oštećenje zaštitnih naprava na radu*) st. 1. i 2. i člana 326. (*Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova*) stav 1. ovog zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. st. od 1. do 3.; člana 324. st. 1. i 2.; člana 325. st. 1. i 2. i člana 326. stav 1. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. stav 4.; člana 324. st. 3. i 4.; člana 325. stav 3. i člana 326. stav 2. ovog zakona neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz člana 323. stav 4.; člana 324. st. 3. i 4.; člana 325. stav 3. i člana 326. stav 2. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 329.

Nepropisni prijevoz eksplozivnog ili zapaljivog materijala

Ko protivno propisima o prijevozu eksplozivnog ili lahko zapaljivog materijala preda na prijevoz javnim prometnim sredstvima eksplozivni ili lahko zapaljivi materijal ili takav materijal sam prevozi ili prenosi koristeći se javnim prometnim sredstvima, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 330.

Oštećenje ustava

Ko ošteti izradene ili prirodne ustave koji služe kao zaštita od prirodnih nepogoda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 331.

Neotklanjanje opasnosti

- (1) Ko blagovremenom prijavom nadležnom tijelu ili na drugi način ne poduzme mjere radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko odvracanjem ili na drugi način spriječi drugog u poduzimanju mjera radi otklanjanja požara, poplave, eksplozije, prometne nezgode ili druge opasnosti za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XXVIII - GLAVA DVADESET OSMA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA

Član 332.

Ugrožavanje javnog prometa

- (1) Učesnik u prometu na putevima koji se ne pridržava prometnih propisa i time tako ugrozi javni promet da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većih razmjera, pa zbog toga kod drugoga nastupi imovinska šteta preko 5.000 KM,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

- (2) Ko ugrožavanjem željezničkog, brodskog, tramvajskog, trolejbusnog ili prometa žičarom dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većih razmjera,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 333.

Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti

- (1) Ko pod uticajem alkohola ili drugih omamljujućih sredstava upravlja motornim vozilom, iako je zbog toga očito nesposoban za sigurnu vožnju i time tako ugrozi javni promet na putevima da dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 334.

Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom

- (1) Ko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem prometne naprave, sredstva, znaka ili naprave za signalizaciju koji služe sigurnosti prometa ili davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na prometnicama ili na drugi način tako ugrozi javni promet da time dovede u opasnost život ili tijelo ljudi ili imovinu većeg opsega,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 335.

Nesavjestan nadzor nad javnim prometom

- (1) Odgovorna osoba kojoj je povjeren nadzor nad stanjem i održavanjem prometnica i objekata na njima, prijevoznim sredstvima ili javnim prometom ili nad ispunjavanjem propisanih uvjeta rada vozača, ili odgovorna osoba kojoj je povjereno rukovođenje vožnjom, koja nesavjesnim obavljanjem dužnosti izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega,

kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se odgovorna osoba koja izda nalog za vožnju ili dozvoli vožnju, iako zna da vozač zbog umora, bolesti, uticaja alkohola ili iz drugih razloga nije u stanju sigurno upravljati vozilom ili da vozilo nije ispravno i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega.

- (3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 336.

Teška krivična djela protiv sigurnosti javnog prometa

- (1) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. (*Ugrožavanje javnog prometa*) st. 1. i 2.; člana 333. (*Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti*) stav 1.; člana 334.

(*Ugrožavanje javnog prometa opasnom radnjom*) stav 1. i člana 335. (Nesavjestan nadzor nad javnim prometom) st. 1. i 2. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. st. 1. i 2.; člana 333. stav 1.; člana 334. stav 1. i člana 335. st. 1. i 2. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje godinu dana.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. stav 3.; člana 333. stav 2.; člana 334. stav 2. i člana 335. stav 3. ovog zakona prouzrokovana teška tjelesna ozljeda neke osobe ili imovinska šteta velikih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (4) Ako je krivičnim djelom iz člana 332. stav 3.; člana 333. stav 2.; člana 334. stav 2. i člana 335. stav 3. ovog zakona prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 337.

Neukazivanje pomoći osobi ozlijeđenoj u prometnoj nezgodi

- (1) Vozač motornog vozila ili drugog prijevoznog sredstva koji ostavi bez pomoći osobu koja je ozlijeđena tim prijevoznim sredstvom ili čiju je ozljedu prouzrokovao, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana teška tjelesna ozljeda ili smrt ozlijeđene osobe,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

XXIX - GLAVA DVADESET DEVETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVOSUDA

Član 338.

Dogovor za učinjenje krivičnih djela

Ko s drugome dogovori učinjenje krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za dogovor učinjenja takvog pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 339.

Pripremanje krivičnog djela

Ko nabavi ili pripremi sredstva ili ukloni prepreke ili poduzme kakvu drugu radnju koja stvara uvjete za izravno učinjenje, ali nije dio učinjenja krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ukoliko za pripremanje pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 340.

Udruživanje radi činjenja krivičnih djela

- (1) Ko organizira grupu ljudi ili na drugi način udružuje tri ili više osoba u cilju činjenja krivičnih djela propisanih zakonom u Federaciji za koja se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za takvo organiziranje ili udruživanje radi činjenja pojedinog krivičnog djela nije propisana posebna kazna,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (2) Ko postane članom grupe ljudi ili udruženja iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (3) Član grupe ljudi koji otkrije grupu ili član udruženja koji otkrije udruženje prije nego što je u njihovom sastavu ili za njih učinio krivično djelo, može se osloboditi kazne.

- (4) Organizator koji otkrivanjem grupe ljudi ili udruženja ili na drugi način spriječi učinjenje krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi kazne.

Član 341.

Učestvovanje u grupi ljudi koja učini krivično djelo

- (1) Ko učestvuje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem usmrti neku osobu ili je teško tjelesno ozlijedi, učini paljevinu, ošteti imovinu u većem opsegu ili učini druga teška nasilja ili koja pokuša učiniti takva djela za samo učestvovanje u toj grupi ljudi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 342.

Zločinačka organizacija

- (1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji kao član zločinačke organizacije, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.
- (2) Ko kao član zločinačke organizacije učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.
- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi zločinačkom organizacijom koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.
- (4) Ko postane članom zločinačke organizacije koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (5) Član zločinačke organizacije iz st. od 1. do 4. ovog člana, koji zločinačku organizaciju otkrije, može se osloboditi kazne.

Član 343.

Izrada i nabavka oružja i sredstava namijenjenih učinjenju krivičnih djela

- (1) Ko oružje, eksplozivne materije ili sredstva za njihovo pripravljanje ili otrove za koje zna da su namijenjeni učinjenju krivičnog djela izradi, nabavi ili drugom omogućiti da do njih dođe, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Ko izradi ili drugom ustupi lažni ključ, otpirač ili kakvu drugu stvar ili sredstvo za provalu, iako zna da je namijenjeno učinjenju krivičnog djela, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 344.

Neprijavlivanje pripremanja krivičnog djela

- (1) Ko zna da se priprema učinjenje krivičnog djela za koje se po zakonu u Federaciji može izreći tri godine zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće spriječiti njegovo učinjenje to ne prijavi, a djelo bude pokušano ili učinjeno, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u odnosu na krivično djelo za koje se po zakonu u Federaciji može izreći kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Za krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni srodnik u ravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Član 345.

Neprijavlivanje krivičnog djela ili učinitelja

- (1) Ko zna za učinitelja krivičnog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, ili ko samo zna da je takvo djelo učinjeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave ovisi blagovremeno otkrivanje učinitelja ili krivičnog djela, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba koja ne prijavi krivično djelo za koje je saznala u vršenju svoje dužnosti, ako se za to krivično djelo može izreći kazna zatvora pet godina zatvora ili teža kazna.
- (3) Za krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni srodnik u ravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.
- (4) Za krivična djela iz st. 1. i 2. ovog člana kaznit će se i doktor medicine, doktor stomatologije, babica ili zdravstveni djelatnik, psiholog, javni bilježnik i djelatnik socijalne zaštite, ako je krivično djelo učinjeno prema djetetu ili maloljetniku.

Član 346.

Pomoć učinitelju poslije učinjenog krivičnog djela

- (1) Ko krije učinitelja krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili mu prikrivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili ko krije osuđenog ili poduzima što drugo s ciljem izbjegavanja izvršenja izrečene kazne, sigurnosne mjere ili odgojne zavodske mjere, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko pruži pomoć iz stava 1. ovog člana učinitelju krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ko pruži pomoć iz stava 1. ovog člana učinitelju krivičnog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Kazna izrečena za krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne na koju je osuđena osoba kojoj je učinitelj pružio pomoć.
- (5) Za krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana neće se kazniti osoba kojoj je učinitelj bračni drug, osoba koja s njim živi u izvanbračnoj zajednici, krvni srodnik u ravnoj liniji, brat ili sestra, usvojitelj ili usvojenik i njihov bračni drug ili osoba s kojom žive u izvanbračnoj zajednici, ili koja je branitelj, ljekar ili vjerski ispovjednik učinitelja.

Član 347.

Lažno prijavljivanje

- (1) Ko prijavi koju određenu osobu da je učinila krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, znajući da ta osoba nije učinitelj, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela propisanog zakonom u Federaciji protiv osobe za koju zna da nije učinitelj.
- (3) Ko sam sebe prijavi da je učinio krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, iako ga nije učinio, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.
- (4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kaznit će se ko prijavi da je učinjeno krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, iako zna da to djelo nije učinjeno.

Član 348.

Davanje lažnog iskaza

- (1) Svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji da lažni iskaz,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se stranka koja pri izvođenju dokaza ispitivanjem stranaka u parničnom ili upravnom postupku u Federaciji da lažni iskaz, a na tom je iskazu zasnovana odluka donesena u tom postupku.

(3) Ako je lažan iskaz dat u krivičnom postupku u Federaciji, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako su zbog krivičnog djela iz stava 3. ovog člana nastupile naročito teške posljedice za okrivljenika, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(5) Ako učinitelj dobrovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što je donesena konačna odluka,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseca, a može se i osloboditi kazne.

Član 349.

Sprečavanje dokazivanja

(1) Ko svjedoka ili vještaka u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji, silom, prijetnjom ili drugim oblikom prinude ili obećanjem dara ili kakve druge koristi navede na lažan iskaz,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji sakrije, ošteti, uništi ili učini neupotrebljivim tudi predmet ili ispravu koja služi dokazivanju,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko s ciljem da spriječi ili znatno oteža dokazivanje u sudskom, prekršajnom, upravnom ili disciplinskom postupku u Federaciji ukloni, uništi, pomakne ili premjesti kakav granični kamen, zemljomjerski znak ili uopće kakav znak o vlasništvu ili nekom drugom stvarnom pravu ili upotrebi vode, ili ko s istim ciljem takav znak lažno postavi.

Član 350.

Povreda tajnosti postupka

Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom ili upravnom postupku u Federaciji, a što se po zakonu ne smije objaviti ili je odlukom nadležne institucije u Federaciji proglašeno tajnom,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 351.

Neizvršenje sudske odluke

(1) Odgovorna osoba u organu vlasti ili pravnoj osobi ili drugim institucijama u Federaciji koja ne postupi po pravomoćnoj odluci suda u Federaciji,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se odgovorna osoba koja odbije izvršiti odluku Doma za ljudska prava za Federaciju ili odluku Ustavnog suda Federacije koju je dužna izvršiti.

(3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana prouzrokovana teža povreda prava drugog ili značajna materijalna šteta,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 352.

Odavanje istovjetnosti zaštićenog svjedoka

Sudija suda u Federaciji ili druga službena osoba koja je učestvovala u ispitivanju zaštićenog svjedoka u krivičnom postupku koji se vodi po zakonu Federacije, koja neovlašćenoj osobi učini pristupačnim podatke o istovjetnosti zaštićenog svjedoka,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 353.

Povreda sudske odluke o zabrani vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti

Ko drugome omogućiti obavljanje zanimanja, djelatnosti ili dužnosti iako zna da mu je pravomoćnom sudskom odlukom izrečena sigurnosna mjera zabrane vršenja zvanja, djelatnosti ili dužnosti, ili zaštitna mjera zabrane vršenja određenih dužnosti, ili je takva zabrana pravna posljedica osude,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 354.

Pobuna osoba kojima je oduzeta sloboda

(1) Osoba kojoj je na osnovu zakona oduzeta sloboda, koja se udruži s drugim osobama kojima je na osnovu zakona oduzeta sloboda s ciljem da se nasilno oslobodi ili da te osobe zajednički napadnu osobe čijem su nadzoru povjerene, ili da ih silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu prinude da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena ili je prouzrokovana imovinska šteta većih razmjera,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana smrt jedne ili više osoba,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do dvanaest godina.

Član 355.

Bijeg osobe kojoj je oduzeta sloboda

Ko upotrebom sile ili prijetnjom da će izravno napasti na život ili tijelo druge osobe pobjegne iz krivično-popravne ustanove ili zatvora,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 356.

Omogućavanje bijega osobi kojoj je oduzeta sloboda

(1) Ko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način omogućiti bijeg osobi kojoj je na osnovu zakona oduzeta sloboda,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini kao član grupe ljudi,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Član 357.

Povreda zakona od sudije

Sudija Ustavnog suda Federacije ili sudija suda u Federaciji koji s ciljem da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način prekrši zakon,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

XXX - GLAVA TRIDESETA

KRIVIČNA DJELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG PROMETA

Član 358.

Sprečavanje službene osobe u vršenju službene radnje

(1) Ko silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu spriječi službenu osobu u vršenju službene radnje koju je poduzela u okviru svojih ovlasti ili je na isti način prisili na obavljanje službene radnje,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana službena osoba uvrijeđena, zlostavljana ili je lahko tjelesno ozlijeđena ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prijetnjom upotrebe oružja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

(3) Ko krivično djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini prema službenoj osobi pri obavljanju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili funkcija i čuvanja javnog reda,

uhićenja učinitelja krivičnog djela ili čuvanja osobe kojoj je oduzeta sloboda,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (4) Ako je učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe, može se osloboditi kazne.

Član 359.

Napad na službenu osobu u vršenju poslova sigurnosti

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti službenu osobu ili osobu koja joj pomaže u vršenju poslova javne sigurnosti ili sigurnosti Federacije ili dužnosti čuvanja javnog reda,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana službena osoba ili osoba koja joj pomaže lahko tjelesno ozlijeđena ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno uz prijetnju upotrebom oružja,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana službena osoba ili osoba koja joj pomaže teško tjelesno ozlijeđena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (4) Ako je učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem službene osobe ili osobe koja joj pomaže, može se osloboditi kazne.

Član 360.

Učestvovanje u grupi ljudi koja spriječi službenu osobu u vršenju službene radnje

- (1) Ko učestvuje u grupi ljudi koja zajedničkim djelovanjem spriječi ili pokuša spriječiti službenu osobu u vršenju službene radnje ili je na taj način prisili na vršenje službene radnje, za samo učestvovanje

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Član 361.

Organiziranje otpora

- (1) Ko druge organizira ili poziva na pružanje nasilnog otpora zakonitim odlukama ili mjerama nadležnih tijela, ili ukazuje otpor službenoj osobi u vršenju službene radnje,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano neprovođenje ili je znatno otežano provođenje zakonite odluke ili mjere nadležnog tijela,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom ljudi koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 362.

Nasilničko ponašanje

- (1) Ko grubim vrijeđanjem ili zlostavljanjem drugog, nasiljem prema drugom, izazivanjem tuče ili naročito drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava građanski mir,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u sastavu grupe ljudi, ili ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano teško ponizjenje više osoba, ili je neka osoba lahko tjelesno ozlijeđena,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 363.

Neovlašćeno posjedovanje ili ugrožavanje javnog reda putem radio ili televizijske stanice

- (1) Ko protivno propisima o sustavu veza posjeduje radio ili televizijsku stanicu ili radio i televizijsku stanicu koristi bez propisanog odobrenja,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Ko grubo kršeći standarde profesionalnog ponašanja medija i novinara, koristi huškački ili govor mržnje ili govor koji očito poziva ili potiče na nasilje, narodnosne ili etničke sukobe i time dovede do ugrožavanja javnog reda ili mira,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 364.

Neovlašćeno bavljenje određenim zanimanjem

Ko se neovlašćeno za nagradu bavi određenim zanimanjem za čije obavljanje je po zakonu ili drugim propisima donijetim na osnovu zakona potrebna dozvola nadležnog organa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 365.

Neučestvovanje u otklanjanju opće opasnosti

Ko protivno naredbi nadležnog organa bez opravdanog razloga odbije učestvovati u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili slične opasnosti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 366.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Ko skine ili povrijedi službeni pečat ili znak koji je ovlaštena službena osoba stavila radi osiguranja predmeta ili prostorije, ili ko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka otvori osigurani predmet ili uđe u takvu prostoriju,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 367.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Ko protupravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu institucije u Federaciji ili druge pravne osobe koja vrši javna ovlaštenja ili se kod njih nalazi,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 368.

Uništenje ili prikriivanje arhivske građe

Ko uništi, prikrije ili učini neupotrebljivom arhivsku građu ili je iznese izvan zemlje bez prethodnog odobrenja nadležnog organa,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 369.

Lažno predstavlanje

- (1) Ko se s ciljem da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu lažno predstavlja kao službena ili vojna osoba ili neovlašćeno nosi oznake službene ili vojne osobe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

- (2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko izvrši kakvu radnju koju je ovlaštena izvršiti samo određena službena osoba.

Član 370.

Samovlašće

- (1) Ko upotrebom sile ili ozbiljnom prijetnjom pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u sastavu grupe ljudi ili udruženja organiziranog radi učinjenja tog krivičnog djela,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 371.

Nedozvoljeno držanje oružja ili eksplozivnih materija

(1) Ko neovlašćeno izradi, prepravi, proda, nabavi ili razmijeni vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije, ili ko neovlašćeno drži vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije čija nabavka građanima uopće nije dozvoljena,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine,

(2) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana u odnosu na veću količinu vatrene oružja, municije ili eksplozivnih materija,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ko dobrovoljno preda sredstva iz stava 1. ovog člana nadležnom organu može se blaže kazniti.

Član 372.

Zloupotreba znaka za pomoć i opasnost

Ko zloupotrijebi znak za pomoć ili znak za opasnost ili neosnovano poziva u pomoć s ciljem da izazove izlazak službenika državnih organa ili vatrogasaca ili zaustavljanje prometa,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 373.

Krivotvorenje isprave

(1) Ko izradi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu s ciljem da se takva isprava upotrijebi kao prava, ili ko lažnu ili preinačenu ispravu upotrijebi kao pravu ili je nabavi radi upotrebe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u pogledu javne isprave, oporuke, mjenice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se po zakonu mora voditi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 374.

Posebni slučajevi krivotvorenja isprave

Smatrat će se učinjenjem krivičnog djela krivotvorenja isprava i kaznit će se po članu 373. (*Krivotvorenje isprave*) stav 1. ovog zakona:

- ko kakav papir, blanket ili kakav drugi predmet koji je neka osoba potpisala neovlašćeno popuni kakvom izjavom koja ima vrijednost za pravne odnose;
- ko drugog obmane o sadržaju kakve isprave i taj je potpiše smatrajući da potpisuje kakvu drugu ispravu ili kakav drugi sadržaj;
- ko ispravu izda u ime druge osobe bez njezinog ovlaštenja ili u ime osobe koja ne postoji;
- ko kao izdavalatelj isprave uz svoj potpis navede da ima kakav položaj, poziv ili čin iako nema takav položaj, poziv ili čin, a to ima bitni uticaj na dokaznu snagu isprave;
- ko ispravu izradi neovlašćenom upotrebom pravog pečata ili znaka.

Član 375.

Ovjeravanje neistinitog sadržaja

(1) Ko dovođenjem u zabludu nadležnog organa učini da on u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjeri štogod neistinito što treba služiti kao dokaz u pravnom prometu,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se ko ispravu, zapisnik ili knjigu iz stava 1. ovog člana upotrijebi znajući da su neistinita.

Član 376.

Izdavanje i upotreba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe

(1) Doktor medicine, doktor stomatologije ili veterinar koji izda neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita,

kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko upotrijebi neistinitu liječničku ili veterinarsku svjedodžbu znajući da je neistinita, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

Član 377.

Nadripisarstvo

Ko se, nemajući propisanu stručnu spremu, neovlašćeno za nagradu bavi ukazivanjem pravne pomoći,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 378.

Ometanje vjerskih obreda

(1) Ko ometa ili spriječi vjerski obred, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini upotrebom sile ili ozbiljnom prijetnjom upotrebe sile, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 379.

Povreda mira pokojnika

(1) Ko neovlašćeno prekopa, razruši, ošteti ili na drugi način grubo oskrvne grob ili drugo mjesto ukopa ili spomen na umrle,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko neovlašćeno iskopa, odnese, ošteti, uništi, sakrije ili premjesti organ, dio tijela ili pepeo umrle osobe, ili ko oskrvne organ umrle osobe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

XXXI - GLAVA TRIDESET PRVA

KRIVIČNA DJELA PODMIĆIVANJA I KRIVIČNA DJELA PROTIV SLUŽBENE I DRUGE ODGOVORNE FUNKCIJE

Član 380.

Primanje dara i drugih oblika koristi

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svog ovlaštenja učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svog ovlaštenja učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi s tim zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist.

(4) Prilmljeni dar ili imovinska korist oduzet će se.

Član 381.

Davanje dara i drugih oblika koristi

(1) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svog ovlaštenja učini što ne bi smjela učiniti ili da ne učini što bi morala učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko službenoj ili odgovornoj osobi u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, učini ili obeća dar ili kakvu drugu korist, da u okviru svog ovlaštenja učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službene ili odgovorne osobe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je dao mito na zahtjev službene ili odgovorne osobe u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, i prijavio krivično djelo prije njegovog otkrivanja ili saznanja da je otkriveno,

može se osloboditi kazne.

(4) Primiti dar ili imovinska korist oduzet će se, a u slučaju iz stava 3. ovog člana može se vratiti osobi koja je dala mito.

Član 382.

Protuzakonito posredovanje

(1) Ko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili uticajnog položaja u Federaciji posreduje da se učini ili ne učini koja službena radnja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko koristeći svoj službeni ili uticajni položaj u institucijama u Federaciji posreduje da se učini službena radnja koja se ne bi smjela učiniti ili da se ne učini službena radnja koja bi se morala učiniti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je za učinjenje krivičnog djela iz stava 2. ovog člana primljena nagrada ili kakva druga korist,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 383.

Zloupotreba položaja ili ovlašćenja

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 384.

Pronevjera u službi

(1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 385.

Prijevarena u službi

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlašćenu osobu da učini nezakonitu isplatu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 386.

Posluga u službi

Ko se neovlašćeno posluži novcem, vrijednosnim papirom ili drugim pokretninama koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, ili te stvari drugom neovlašćeno da na poslugu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 387.

Nesavjestan rad u službi

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja povredom zakona, drugog propisa ili općeg akta ili propuštanjem dužnosti nadzora, očito nesavjesno postupi u vršenju dužnosti, pa zbog toga pravo drugog bude teško povrijeđeno ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 1.000 KM,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana teško povrijeđeno pravo drugog ili nastupi imovinska šteta koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 388.

Odavanje službene tajne

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neovlašćeno drugome saopći, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji su službena tajna, ili koja pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlašćenoj osobi,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se i osoba koja s ciljem da neovlašćeno upotrijebi takve podatke nezakonito iskoristi podatke koji se čuvaju kao službena tajna, ili osoba koja bez odobrenja te podatke objavi.

(3) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka, ili radi objavljivanja ili korišćenja podataka izvan Federacije,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(4) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana iz nehata,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana ako ko objavi ili posreduje u objavljivanju službene tajne institucije u Federaciji čiji je sadržaj suprotan ustavnom poretku Federacije, s ciljem da javnosti otkrije nepravilnosti u organiziranju, djelovanju i rukovođenju službom, ako objava nema štetne posljedice za Federaciju.

(6) Odredbe st. od 1. do 4. ovog člana primijenit će se i prema osobi koja je odala službenu tajnu nakon što joj je služba ili odgovornost u Federaciji prestala.

Član 389.

Krivotvorenje službene isprave

(1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom ili službenim pečatom ovjeri službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis s neistinim sadržajem, ili koja svojim potpisom ili službenim pečatom omogućiti izradu takve isprave, knjige ili spisa s neistinim sadržajem,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kaznit će se i službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis upotrijebi u službi ili pri poslovanju kao da su istiniti, ili koja službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj mjeri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivom.

Član 390.

Protuzakonita naplata i isplata

Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja od drugog naplati što drugi nije dužan, ili naplati više nego je dužan, ili koja pri isplati ili predaji kakvih stvari manje isplati ili preda, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 391.

Protuzakonito oslobodenje osobe lišene slobode

Službena osoba u Federaciji koja protuzakonito oslobodi osobu lišenu slobode, a koja joj je povjerena na čuvanje, ili joj pomogne u bijegu, ili joj omogućava nedopuštenu vezu ili prijepisku radi pripremanja bijega,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 392.

Protuzakonito prisvajanje stvari pri pretresanju ili izvršenju

Službena osoba u Federaciji koja pri pretresanju stana, prostorija ili osoba ili pri izvršenju, oduzme pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

XXXII - GLAVA TRIDESET DRUGA

KRIVIČNA DJELA PROTIV SUSTAVA ELEKTRONSKE
OBRADJE PODATAKA

Član 393.

Oštećenje računalnih podataka i programa

(1) Ko ošteti, izmijeni, izbriše, uništi ili na drugi način učini neupotrebljivim ili nepristupačnim tuđe računalne podatke ili računalne programe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko unatoč zaštitnim mjerama neovlašćeno pristupi računalnim podacima ili programima ili neovlašćeno presreće njihov prijenos,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko onemogućiti ili otežati rad ili korišćenje računalnog sustava, računalnih podataka ili programa ili računalnu komunikaciju.

(4) Ako je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno u odnosu na računalni sustav, podatak ili program organa vlasti, javne službe, javne ustanove ili privrednog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzrokovana znatna šteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(5) Ko neovlašćeno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugom dostupne posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagodene radi učinjenja krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(6) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci stvoreni, korišćeni ili prilagođeni radi učinjenja krivičnih djela, kojima je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno, oduzet će se.

Član 394.

Računalno krivotvorenje

(1) Ko neovlašćeno izradi, unese, izmijeni, izbriše ili učini neupotrebljivim računalne podatke ili programe koji imaju vrijednost za pravne odnose, s ciljem da se upotrijebe kao pravi ili sam upotrijebi takve podatke ili programe,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u odnosu na računalne podatke ili programe organa javne službe, javne ustanove ili privrednog društva od posebnog javnog interesa, ili je prouzrokovana znatna šteta,

kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ko neovlašćeno izrađuje, nabavlja, prodaje, posjeduje ili čini drugom pristupačnim posebne naprave, sredstva, računalne programe ili računalne podatke stvorene ili prilagodene radi učinjenja krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(4) Posebne naprave, sredstva, računalni programi ili podaci stvoreni, korišćeni ili prilagođeni radi učinjenja krivičnih djela kojima je učinjeno krivično djelo iz stava 1. ili 2. ovog člana, oduzet će se.

Član 395.

Računalna prijevarena

(1) Ko neovlašćeno unese, ošteti, izmijeni ili prikrije računalni podatak ili program ili na drugi način utiče na ishod elektronske obrade podataka s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist i time drugom prouzrokuje imovinsku štetu,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do deset godina.

(3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do dvanaest godina.

(4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini samo s ciljem da drugog ošteti,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 396.

Ometanje rada sustava i mreže elektronske obrade podataka

Ko neovlašćenim pristupom u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka izazove zastoj ili poremeti rad tog sustava ili mreže,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Član 397.

Neovlašćeni pristup zaštićenom sustavu i mreži elektronske obrade podataka

(1) Ko se neovlašćeno uključi u sustav ili mrežu elektronske obrade podataka kršenjem mjera zaštite,

kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko upotrijebi podatak dobijen na način iz stava 1. ovog člana,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ako su krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovane drugom teške posljedice,

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Član 398.

Računalna sabotaza

Ko unese, izmijeni, izbriše ili prikrije računalni podatak ili program ili se na drugi način umiješa u računalni sustav, ili uništi ili ošteti naprave za elektronsku obradu podataka s ciljem da onemogući ili znatno omete postupak elektronske obrade podataka značajnim organima vlasti, javnim službama, javnim ustanovama, trgovačkim društvima ili drugim pravnim osobama od posebnog javnog interesa, pa time prouzrokuje štetu u iznosu većem od 500.00 KM,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

XXXIII - GLAVA TRIDESET TREĆA

KRIVIČNA DJELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA
FEDERACIJE

Član 399.

Neizvršenje i odbijanje izvršenja zapovijedi

- (1) Vojna osoba koja ne izvrši ili odbije izvršiti zapovijed nadređenog u vezi sa službom, pa zbog toga nastupi nemogućnost vršenja ili otežano obavljanje službe ili opasnost po život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (2) Vojna osoba koja se protivni stražaru, ophodnji, službujućoj ili drugoj vojnoj osobi u sličnoj službi dok obavljaju svoju službenu funkciju, te vojna osoba koja ne posluša njihov poziv ili ne izvrši ili odbije izvršiti njihovu zapovijed, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem nadređenog, stražara, ophodnje, službujućeg ili druge vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 400.

Odbijanje primanja i upotrebe oružja

- (1) Vojna osoba koja protivno propisima i bez opravdana razloga odbije primiti oružje ili ga upotrijebiti po zapovijedi ili po pravilima službe, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.
- (2) Vojni obveznik koji bez opravdana razloga odbije primiti oružje od nadležnog organa koje mu se dodjeljuje u vezi sa službom u rezervnom sastavu oružanih snaga, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Nema krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana kad se radi o vojnoj osobi ili vojnom obvezniku kojemu je u propisanom postupku uvažen prigovor savjesti.

Član 401.

Protivljenje nadređenom

- (1) Vojna osoba koja zajedno s drugim vojnim osobama odbije zapovijed nadređenog u vezi sa službom ili odbije izvršiti svoju funkciju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.
- (2) Vojna osoba koja pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana upotrijebi oružje, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se ko organizira ili bilo kako rukovodi učinjenjem krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, te vojni starješina koji je učestvovao u takvom djelu.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem nadređenog, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 402.

Prinuda prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti

- (1) Ko silom ili prijetnjom da će izravno upotrijebiti silu spriječiti vojnu osobu u obavljanju službene dužnosti ili je na taj način prisili na obavljanje službene dužnosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana vojna osoba teško uvrijeđena, ili je prema njoj bezobzirno postupano ili je lahko tjelesno ozlijeđena ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno upotrebom oružja, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 403.

Napad na vojnu osobu u obavljanju službe

- (1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti vojnu osobu koja obavlja službu,

kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana vojna osoba lahko tjelesno ozlijeđena, ili je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno upotrebom oružja, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana vojna osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili su prouzrokovane teške posljedice za službu, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinitelj s namjerom usmrtio vojnu osobu, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.
- (5) Učinitelj krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 404.

Zlostavljanje podređenog ili mladeg

- (1) Vojni starješina koji u službi ili u vezi sa službom zlostavlja podređenog ili mladeg ili s njime postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema više osoba, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (3) Učinitelj krivičnog djela iz stava 1. i 2. koji je bio izazvan protuzakonitim ili grubim postupanjem vojne osobe, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 405.

Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe

- (1) Vojna osoba koja postupi protivno propisima o stražarskoj ili ophodnoj službi, službi službujućeg ili drugoj sličnoj službi, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini blizu skladišta oružja, municije ili eksplozivnog materijala ili blizu drugog važnog objekta, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera ili su nastupile druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Ako je krivičnim djelom iz st. 1. i 2. ovog člana neka osoba usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (5) Ko krivično djelo iz stava od 1. do 4. ovog člana učini iz nehata kaznit će se:
- za krivično djelo iz stava 1. ovog člana kaznom zatvora do šest mjeseci,
 - za krivično djelo iz stava 2. ovog člana kaznom zatvora do jedne godine,
 - za krivično djelo iz stava 3. ovog člana kaznom zatvora do tri godine,
 - za krivično djelo iz stava 4. ovog člana kaznom zatvora do pet godina.
- (6) Ako je krivičnim djelom iz stava 5. ovog člana prouzrokovana posljedica iz st. 3. i 4. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 406.

Podnošenje neistinitih prijava i izvještaja

Vojna osoba koja u obavljanju funkcije podnese prijavu ili izvještaj neistinitog sadržaja, ili u prijavi ili izvještaju prešuti koju činjenicu koju nije smjela prešutjeti, pa zbog toga dovede u opasnost život ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

Član 407.

Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne jedinice

- (1) Vojni starješina koji ne poduzima propisane, zapovijedene ili druge očito potrebne mjere za čuvanje života i zdravlja ljudi koji su mu povjereni, za osiguranje i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe borbenoj spremnosti, za urednu opskrbu jedinice koja mu je povjerena hranom, opremom ili materijalom, za čuvanje i njegu stoke ili mjere radi blagovremenog i urednog izvršenja osiguravajućih radova ili osiguranja objekata koji su mu povjereni, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 2. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 3. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Član 408.

Neosiguranje na vojnim vježbama

- (1) Vojna osoba koja na vježbi, obuci ili u obavljanju pokusa ne poduzme propisane, naredene ili očito potrebne mjere osiguranja ili opreza, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ili imovinu velike vrijednosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba teško tjelesno ozlijeđena, ili je prouzrokovana imovinska šteta velikih razmjera ili druge teške posljedice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.
- (4) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (5) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 2. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do tri godine.
- (6) Ako je krivičnim djelom iz stava 4. ovog člana prouzrokovana posljedica iz stava 3. ovog člana, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora do pet godina.

Član 409.

Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe

- (1) Ko bez opravdana razloga ne dođe u određeno vrijeme na poziv, radi saopćavanja ratnog rasporeda ili primanja oružja, ili na služenje vojnog roka, vojnu vježbu ili drugu vojnu vježbu, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Ko se krije s ciljem izbjegavanja obaveze iz stava 1. ovog člana, iako je bio pozvan pojedinačnim ili općim pozivom, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.
- (3) Ko napusti zemlju ili ostane u inozemstvu s ciljem izbjegavanja poziva ili služenja vojnog roka, vojne vježbe ili druge vojne službe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz st. od 1. do 3. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom tijelu Federacije,

može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.

Član 410.

Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevarom

- (1) Ko s ciljem izbjegavanja vojne službe ili radi raspoređivanja na lakšu funkciju sebe ozlijeđi ili na drugi način onesposobi za vojnu službu, ili simulira bolest ili upotrijebi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (2) Ko drugog sa ili bez njegova pristanka tjelesno ozlijeđi ili ga na drugi način onesposobi u cilju izbjegavanja vojne službe ili druge vojne obaveze, ili u istom cilju za njega upotrijebi lažnu ispravu ili postupi na drugi prijevaran način, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.
- (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 2. ovog člana prouzrokovana trajna nesposobnost za vojnu službu ili drugu vojnu obavezu, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Član 411.

Protuzakonito oslobodenje od vojne službe

Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlaštenja postigne oslobodenje vojne osobe ili osobe koja podliježe vojnoj obavezi od vojne funkcije ili njeno raspoređivanje na lakšu funkciju, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Član 412.

Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga

- (1) Vojna osoba koja samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu i ne vrati se na funkciju u roku od deset dana ili se u istom roku ne vrati na funkciju s dozvoljenog odsustva izvan jedinice ili službe, te vojna osoba koja samovoljno napustiti svoju jedinicu ili službu za vrijeme izvršenja važnog zadatka ili povećanog stepena borbene spremnosti jedinice, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.
- (2) Vojna osoba koja se krije s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
- (3) Vojna osoba koja napusti zemlju s ciljem izbjegavanja službe u oružanim snagama, kaznit će se kaznom zatvora do pet godina.
- (4) Učinitelj krivičnog djela iz stava 2. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom organu Federacije, može se blaže kazniti ili osloboditi kazne.
- (5) Učinitelj krivičnog djela iz stava 3. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom organu Federacije, može se blaže kazniti.

Član 413.

Nepropisno ili nepažljivo odnos prema povjerenom oružju

Ko nepropisno ili nepažljivo drži, čuva ili rukuje povjerenim oružjem, municijom ili eksplozivom koji pripadaju vojnoj jedinici ili vojnoj ustanovi, pa time prouzrokuje njihovo oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.

Član 414.

Protuzakonito raspolaganje povjerenim oružjem

Ko prisvoji, otudi, založi, preda drugom na upotrebu, ošteti ili uništi oružje, municiju ili eksploziv koji su mu dati na upotrebu i služe potrebama odbrane, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

Član 415.

Odavanje vojne tajne

- (1) Vojna osoba ili druga osoba koja protivno svojim dužnostima u pogledu čuvanja vojne tajne saopći, preda drugom ili mu na drugi način učini pristupačnim podatke koji su vojna tajna ili pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do pet godina.

- (2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka ili radi objave ili upotrebe tih podataka izvan zemlje, kaznit će se kaznom zatvora najmanje jednu godinu.
- (3) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini iz nehata, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

Član 416.

Kažnjavanje za krivična djela učinjena za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti

- (1) Ko krivično djelo iz člana 399. (*Neizvršenje i odbijanje izv. ršenja zapovijedi*) stav 2.; člana 400. (*Odbijanje primanja i upotrebe oružja*) stav 2.; člana 401. (*Protivljenje nadređenom*) st. 1. i 4.; člana 402. (*Prinuda prema vojnoj osobi u obavljanju službene dužnosti*) st. 1. i 3.; člana 403. (*Napad na vojnu osobu u obavljanju službe*) st. 1., 2. i 5.; člana 405. (*Povreda stražarske, ophodne ili druge slične službe*) st. 1., 2. i 5.; člana 406. (*Podnošenje neistinitih prijava i izvještaja*); 407. (*Nepoduzimanje mjera za zaštitu vojne jedinice*) st. 1. i od 4. do 6.; člana 408. (*Neosiguranje na vojnim vježbama*) st. 1. i od 4. do 6.; člana 409. (*Neodazivanje pozivu i izbjegavanje vojne službe*) stav 1.; člana 410. (*Izbjegavanje vojne službe onesposobljenjem ili prijevarom*) stav 1.; člana 412. (*Samovoljno udaljenje i bijeg iz oružanih snaga*) st. 1. i 3. i člana 415. (*Odavanje vojne tajne*) stav 3. ovog zakona, učini za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ko krivično djelo iz člana 402. stav 2.; člana 403. stav 3.; člana 405. st. 3. i 6.; člana 407. st. 2. i 3.; člana 408. st. 2. i 3.; člana 410. stav 2.; člana 411. (*Protivzakonito oslobodenje od vojne službe*); 413. (*Nepropisan ili nepažljiv odnos prema povjerenom oružju*); 414. (*Protuzakonito rapolaganje povjerenim oružjem*) i 415. stav 1. ovog zakona, učini za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

- (3) Ko krivično djelo iz člana 399. stav 1.; člana 400. stav 1.; člana 401. st. 2. i 3.; člana 403. stav 4.; člana 405. stav 4.; člana 409. st. 2. i 3.; člana 410. stav 3.; člana 412. stav 2. i člana 415. stav 2. ovog zakona, učini za vrijeme ratnog stanja ili stanja neposredne ratne opasnosti,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Član 417.

Izricanje disciplinske kazne ili disciplinske mjere

Za krivično djelo protiv oružanih snaga Federacije s propisanim kaznom zatvora do tri godine, vojnoj se osobi može umjesto krivičnopravne sankcije izreći disciplinska kazna ili disciplinska mjera utvrđena propisima kojima se uređuje disciplinska odgovornost u oružanim snagama, ako je djelo naročito laskog oblika i ako to zahtijevaju interesi službe.

Član 418.

Odgovornost za krivično djelo učinjeno po zapovijedi nadređenog

Nema krivičnog djela ako njegova zakonska obilježja ostvari podređeni po zapovijedi nadređenog, a ta se zapovijed tiče službene dužnosti osim ako se zapovijed odnosi na učinjenje genocida, ratnog zločina ili drugog krivičnog djela za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, ili ako je bilo očito da se izvršenjem zapovijedi učinjuje krivično djelo.

XXXIV - GLAVA TRIDESET ČETVRTA

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 419.

Prestanak važenja bivšeg Zakona

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 43/98, 2/99, 15/99, 29/00 i 59/02).

Član 420.

Obaveza usklađivanja pravomoćno izrečenih krivičnopravnih sankcija

- (1) Izvršenje krivičnopravnih sankcija pravomoćno izrečenih u skladu sa odredbama Krivičnog zakona iz člana 419. (*Prestanak važenja bivšeg Zakona*) ovog zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u toku, ima se u nazivu krivičnog djela, odnosno sigurnosne mjere uskladiti sa nazivima predviđenim u ovom zakonu.
- (2) Usklađivanje pravomoćno izrečene odluke iz stava 1. ovog člana vrši sud koji je donio tu odluku u prvom stepenu. Ovo usklađivanje se vrši po službenoj funkciji u roku od 30 dana dana od dana početka primjene ovog zakona.

Član 421.

Stupanje na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu 1. augusta 2003. godine.

Predsjedavajući Doma naroda Parlamenta Federacije BiH Slavko Matić, s. r.	Predsjedavajući Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH Muhamed Imamović, s. r.
---	---

Na temelju članka IV. B. 7. a) (IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ**O PROGLAŠENJU KAZNENOG ZAKONA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Prolašava se Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine koji je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma od 8. srpnja 2003. godine i na sjednici Doma naroda od 9. srpnja 2003. godine.

Broj 01-529/03

28. srpnja 2003. godine
Sarajevo

Predsjednik
Niko Lozančić, v. r.

**KAZNENI ZAKON
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

OPĆI DIO

GLAVA I

Članak 1.

Predmet ovoga Zakona

Ovim se Zakonom uređuje opći dio kaznenog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i kaznena djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Članak 2.

Značenje izričaja u ovome Zakonu

- (1) *Kazneno zakonodavstvo* u Federaciji sačinjavaju kaznenopravne odredbe sadržane u ovom Zakonu, drugim zakonima Federacije i zakonima kantona.
- (2) *Područje Federacije* je kopneno područje, obalno more i vodene površine unutar njezinih granica, te zračni prostor nad njima.
- (3) *Službena osoba* je izabrani ili imenovani dužnosnik ili druga službena osoba u tijelima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti i u drugim tijelima uprave i službama za upravu Federacije, kantona, gradova i općina koje obavljaju određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; osoba koja stalno ili povremeno obavlja službenu dužnost u navedenim organima i tijelima; ovlaštena osoba u gospodarskom društvu ili u drugoj pravnoj osobi kojoj je